

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**ÇOCUK BAKIM ELEMANLARININ BAZI ÖZELLİKLERİ İLE SOSYAL
SORUN ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ:
AMASYA ÇOCUK EVLERİ ÖRNEĞİ**

Gamze YÜKSEL

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

ÇOCUK BAKIM ELEMANLARININ BAZI ÖZELLİKLERİ İLE SOSYAL SORUN
ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ:

AMASYA ÇOCUK EVLERİ ÖRNEĞİ

Gamze YÜKSEL

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

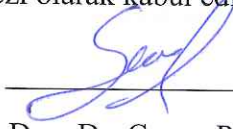
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

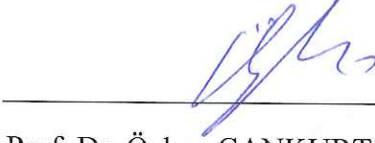
Gamze YÜKSEL tarafından hazırlanan “Çocuk Bakım Elemanlarının Bazı Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi:Amasya Çocuk Evleri Örneği” başlıklı bu çalışma, 21.06.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Gonca POLAT (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ (Danışman)

Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Sibel Bozbeyoğlu

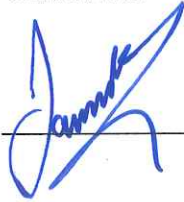
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/ Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

21.06.2017

Gamze YÜKSEL

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

o Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

• Tezimin/Raporumun 21.06.2019 tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

o Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

o Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

21/06/2017

Gamze YÜKSEL

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Gamze YÜKSEL

ADAMA

Sevgili Eşim Erdem YÜKSEL ve Canım Oğlum Mehmet YÜKSEL'E...

TEŞEKKÜR

Yaptığım çalışmamda beni her zaman destekleyen, her vazgeçtiğimde tekrar başlamamı sağlayan, yaşadığım her zorlukta bana yardımcı olan, uzun yüksek lisans sürecinde verdiğim sıkıntılara katlanan, gerek hayat yolculuğumda gerekse eğitim hayatımda rol modelim, hep iyi ki var dediğim sevgili danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ'e, Savunma Sınavında değerli katkılarını sunan Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN ve Doç. Dr. Gonca POLAT'a,

Yüksek lisans programıma devam etmemde ve bu araştırmayı yapmamda büyük kolaylıklar gösteren (2016 yılı) Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü Sadi ERGİN, (2017 yılı) Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü Mustafa ARSLAN, İl Müdür Yardımcıları Ahmet KIRLANGIÇ ve İsmail ÇITTİR, Sevgili Kuruluş Müdürüm Sosyal Hizmet Merkezi Müdürü İ. Ercan DOYRAN'a,

Araştırmanın veri toplanması aşamasında kolaylık gösteren Amasya ÇEKOM Müdürü Yusuf ULUDAĞ'a ve ÇEKOM personellerinden Ezgi Ayben GÜZEL, Burcu ARSLAN, Semra DOĞAN ve Veli KİRAZ'a, araştırmanın sonuca ulaşmasında katkı sağlayan çocuk bakım elemanlarına,

Araştırmanın veri analizinde yardımcı olan sevgili Funda ORAL, Çelebi ERGEN, Zeynep Büşra ÜNSAL ve Gizem CANİBEK'e,

Araştırmamın her aşamasında beni pozitif motive eden her konuda destek olan, yüzümü güldüren değerli çalışma arkadaşlarım ve dostlarım sevgili Azize DOYRAN, Emine Zuhal ERMAN, Gülbin PARLAR ERGEN, Elif YILDIZ ve Ali ÇELEBİ'ye,

Beni her konuda destekleyen, her zor zamanımda arkamda olan, varlıkları gücüme güç katan canım aileme,

Yüksek lisans aşamasının her aşamasında emeği bulunan, her konuda desteğiyle hayatımı kolaylaştıran, varlığı yaşama sebebim olan canım eşim, hayat arkadaşım Erdem YÜKSEL'e,

Hayatımı anlamlandıran, yaşama sebebim, hayatıma bir ışık gibi gelen canım oğlum Mehmet YÜKSEL'e çok teşekkür ederim.

ÖZET

YÜKSEL, Gamze. *Çocuk Bakım Elemanlarının Bazı Özellikleri ile Sosyal Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Bu araştırmada çocuk evlerinde çalışan çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırma Amasya Çocuk Evlerinde çalışan bakım elemanları ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “ Görüşme Formu” ve “Sosyal Sorun Çözme Envanteri” kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının tamamına yakını kadın, ortalama yaşları 31 ve büyük çoğunluğu evli ve lise mezunudur. 2/3’si çocuk sahibi olup ortalama 2 çocukları vardır. Aylık ortalama gelirleri 2000 TL olup yarısından fazlası kirada ikamet etmekte ve büyük bir çoğunluğu apartman dairesinde yaşamaktadır. Çalışma süreleri ortalama 3 yıl olup genellikle Aile Bakanlığı haricinde ve sosyal hizmet alanından uzak işlerde çalıştıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde; çocuk bakım elemanlarının gelir, çalışma süresi, çocuk sayısı ve yaş durumu ile Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarına göre incelendiğinde ise sosyal sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının çocuklara ilişkin vakalarda kullandıkları bilgi ve becerileri bakımından incelendiğinde ise çocuk bakım elemanlarının örnek vakalarda yapılması gereken işlem basamaklarına hakim olmadıkları, kendi bilgi ve becerilerinin kullanımına yönelik bir çabalarının bulunmadığı, vakalarda sorumluluk almadıkları, bilgiye kendi imkanlarıyla ve profesyonel olmayan yollarla ulaştıkları, bilgi paylaşımını ise daha çok kendi aralarında kurum çalışanları ile yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler

Bakım elemanı, sosyal hizmet, çocuk evleri, sosyal sorun çözme becerisi

ABSTRACT

YÜKSEL, Gamze. *Examination of the Relationship Between Some Characteristics of Child Care Personnel and Their Social Problem Solving Skills*, Post Graduate Thesis, Ankara, 2017.

In this study the relationship between some characteristics of the child care personnel who work in the child houses and their social problem solving skills are examined. The examinations are performed with the care personnel who are employed at the Child Houses in Amasya due to the limitations with regard to time and opportunities. The “Interview form” and “Social Problem Solving Inventory” are used by the researcher as data collection tool.

As a result of this study, it is found that nearly all the child care personnel are women, there are 3 men who are employed in child care, average age of the personnel is 31, most of them are married and high school graduated; with regard to their income status the average monthly income is 2,000 TL, over half of them live in rented house and most of them live in the apartment house, their average working duration is 3 years and usually they have worked in jobs irrelevant to Ministry of Family and social work field.

Upon examining the characteristics of the child care personnel who are included in this study on relational basis; it is found that there is a significant relationship between the income of the child care personnel, working hours, number of the children, age status and Social Problem Solving Skill points, On the other hand point of child care personnel Social Problem Solving Inventory is medium level.

Through examining the child care personnel who are included in this study with regard to knowledge and skills that they used in cases, it is found that they have no knowledge about the processes required to be performed for diversified cases, the only thing that they can do is to inform the house supervisor, they have no effort to utilize their own knowledge and skills, they get rid of any responsibility through throwing all the responsibility to the house supervisor, they reach the information through their own efforts and non-professional ways, they mostly conduct the information sharing between themselves and other employees of the institution.

Key words

Care personnel, institution care, social work, child in need of protection, child houses, social problem solving skill

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	vi
BİLDİRİM	vii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	viii
ETİK BEYAN.....	ix
ADAMA	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGELER TABLOSU	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM.....	3
1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.4. TANIMLAR.....	7
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARI.....	9
2.1.1 Çocuk Bakım Elemanları Çalışma Alanları ve Hizmet Verdiği Grup	11
2.1.2 Korunmaya Muhtaç Çocuk Tanımı ve Özellikleri	12
2.1.3. Korunmaya Muhtaç Çocuğa Sunulan Hizmet Modelleri	17
2.1.3.1. Sosyo-Ekonomik Destekle Aile Yanında Bakım.....	17

2.1.3.2. Evlat Edinme	17
2.1.3.3. Koruyucu Aile	18
2.1.3.4. Çocuk Yuvaları	20
2.1.3.5. Çocuk Evleri Sitesi(Sevgi Evleri):	22
2.1.3.6. Yetiştirme Yurtları	22
2.1.4. Çocuk Evleri Modeli	23
2.1.4.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Özellikleri	27
2.1.4.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklar	29
2.2. SORUN ÇÖZME SÜRECİ	31
2.2.1. Sorun Çözme Nedir?	32
2.2.2. Sorun Çözme Yaklaşımı	33
2.2.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Sorun Çözme Süreçlerinde Sosyal Hizmet	35
3. BÖLÜM: YÖNTEM	39
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	39
3.2. ÇALIŞMA EVRENİ	40
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	40
3.4. VERİLER VE TOPLANMASI	43
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE ANALİZİ	43
3.6. SÜRE VE OLANAKLAR	44
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	45
4.1. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARINI TANITICI BULGULAR	45
4.1.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	45
4.1.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular	48
4.1.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Ailelerine Yönelik Özelliklerine İlişkin Bulgular	51
4.1.4. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Yaşamına İlişkin Bulgular	57

4.1.5. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Korunma ve Bakım Altında Kalan Çocuklarla İlişkilerine ve Bilgi-Becerilerine Yönelik Bulgular	72
4.1.6. Çocuk Bakım Elemanlarının Destek Görme ve Davranışlardan Etkilenme Durumlarına Yönelik Bulgular	95
4.2. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARININ BAZI ÖZELLİKLERİ İLE SORUN ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE AİT BULGULAR.....	111
4.2.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	111
4.2.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	114
4.2.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Süreçlerine İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	117
4.2.4. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Hayatına İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	120
4.2.5. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla ilgili Süreçleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	124
4.2.6. Çocuk Bakım Elemanlarının Destek Görme Durumları ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	127
6. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	131
5.1. SONUÇ	131
5.2. ÖNERİLER.....	135
KAYNAKÇA	142
EK-1 GÖRÜŞME FORMU	148
EK 2 SOSYAL SORUN ÇÖZME ENVANTERİ.....	171
EK-3 ORJİNALLİK RAPORU	176
EK-4 ETİK KURUL ONAYI.....	177

ÇİZELGELER TABLOSU

Çizelge 1. Çocuk Bakım Elemanlarının Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular	45
Çizelge 2. Çocuk Bakım Elemanlarının Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular	46
Çizelge 3. Çocuk Bakım Elemanlarının Medeni Durumlarına İlişkin Bulgular	47
Çizelge 4. Çocuk Bakım Elemanlarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	47
Çizelge 5. Çocuk Bakım Elemanlarının Gelir Durumuna İlişkin Bulgular	48
Çizelge 6. Çocuk Bakım Elemanlarının Evlerine Giren Toplam Gelir Durumuna İlişkin Bulgular.....	49
Çizelge 7. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelirlerini Yeterli Bulma Durumuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	49
Çizelge 8. Çocuk Bakım Elemanlarının Ev Durumuna İlişkin Bulgular	50
Çizelge 9. Çocuk Bakım Elemanlarının Evlerinin Niteliğine İlişkin Bulgular.....	50
Çizelge 10. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Yapısına İlişkin Bulgular	51
Çizelge 11. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumuna İlişkin Bulgular.....	52
Çizelge 12. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular	53
Çizelge 13. Çocuk Bakım Elemanlarının Kendi Çocuğuyla Çocuk Evinde Kalan Çocuklara İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	53
Çizelge 14. Çocuk Bakım Elemanlarının Annelik Deneyiminin Etkisine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	55
Çizelge 15. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evlerinde Ailelerinde Uygun Gördükleri Rollere İlişkin Bulgular	55

Çizelge 16. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile İlişkilerine Yönelik Bulgular.....	56
Çizelge 17. Çocuk Bakım Elemanlarının Statüsüne İlişkin Bulgular	57
Çizelge 18. Çocuk Bakım Elemanlarının Göreve Başlamadan Önce Oryantasyon Eğitimi Alma Durumuna İlişkin Bulgular	58
Çizelge 19. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimini Yeterli Bulma Durumuna İlişkin Bulgular	59
Çizelge 20. Çocuk Evlerinde Görev Alan Bakım Elemanlarının Sahip Olması Gereken Özellikleri Bilme Durumuna İlişkin Bulgular.....	60
Çizelge 21. Çocuk Evlerinde Görev Alan Bakım Elemanlarının Sahip Olması Gereken Minimum Standartlara İlişkin Bilgileri.....	60
Çizelge 22. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumuna Yönelik Bulgular.....	66
Çizelge 23. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Sürelerine Yönelik Bulgular	67
Çizelge 24. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evlerindeki Görevlerine Başlamadan Önce Çalıştığı Kurum ve Kuruluşlarda Çalışma Sürelerine Yönelik Bulgular	68
Çizelge 25. Çocuk Bakım Elemanlarının Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Yönelik Bulgular.....	69
Çizelge 26. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalıştıkları Kuruluşlarda Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Bulma Durumuna Yönelik Bulgular	69
Çizelge 27. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalıştıkları Kuruluşlarda Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Buldukları Kişilere Yönelik Bulgular	70
Çizelge 28. Çocuk Evinde Kalan Çocukların Çocuk Bakım Elemanlarına Hitap Şekline Yönelik Bulgular.....	72
Çizelge 29. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla Zorlandıkları Konularda İlk Yaptıkları Eylemlere Yönelik Bulgular	74

Çizelge 30. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla İlgili Karşılaştıkları Durumlarla İlgili Tepkilerine Yönelik Bulgular.....	75
Çizelge 31. Çocuk Bakım Elemanlarının 1. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	78
Çizelge 32. Çocuk Bakım Elemanlarının 1. Örnek Vakada Çocuklarla İlgili İlk Yaptıkları İşlemlere İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular	79
Çizelge 33. Çocuk Bakım Elemanlarının 1.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular	80
Çizelge 34. Çocuk Bakım Elemanlarının 1.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular.....	80
Çizelge 35. Çocuk Bakım Elemanlarının 2. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	81
Çizelge 36. Çocuk Bakım Elemanlarının Davranışlarının 2. Örnek Vakaya Uygunluğuna Yönelik Bulgular	82
Çizelge 37. Çocuk Bakım Elemanlarının 2.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular	83
Çizelge 38. Çocuk Bakım Elemanlarının 2.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular.....	83
Çizelge 39. Çocuk Bakım Elemanlarının 3. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	85
Çizelge 40. Çocuk Bakım Elemanlarının 3.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular	85
Çizelge 41. Çocuk Bakım Elemanlarının 3.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular.....	86
Çizelge 42. Çocuk Bakım Elemanlarının 4. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	87

Çizelge 43. Çocuk Bakım Elemanlarının 4.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular	88
Çizelge 44. Çocuk Bakım Elemanlarının 4.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular.....	88
Çizelge 45. Çocuk Bakım Elemanlarının 5. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	89
Çizelge 46. Çocuk Bakım Elemanlarının 5.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular	90
Çizelge 47. Çocuk Bakım Elemanlarının 5.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular.....	90
Çizelge 48. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Konusunda Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	91
Çizelge 49. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Biçimine Yönelik Bulgular	91
Çizelge 50. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumsuz Davranışlarının Kontrolünü Bilme Durumuna Yönelik Bulgular.....	92
Çizelge 51. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumsuz Davranışlarını Düzeltme Yoluna Yönelik Bulgular.....	93
Çizelge 52. Grup Sorumlusunun Çocuk Bakım Elemanlarına Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular	95
Çizelge 53. Çocuk Bakım Elemanlarının Görev Yaptıkları Evin Grup Sorumlusunun Davranışlarının Çocuklarla İletişimini Etkileme Durumuna Yönelik Bulgular	96
Çizelge 54. Çocuk Bakım Elemanlarının Grup Sorumlusuna Karşı Davranışlarına İlişkin Bulgular	97
Çizelge 55. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde Çalışan Personele Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular.....	98

Çizelge 56. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde Çalışan Personelin Davranışlarının Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla İletişimini Etkileme Durumuna İlişkin Bulgular	99
Çizelge 57. Görev Yaptıkları Evde Yaşayan Çocukların Çocuk Bakım Elemanlarına Davranışlarına Yönelik Bulgular	99
Çizelge 58. Çocuk Bakım Elemanlarının Görev Yaptıkları Evde Yaşayan Çocuklara Davranışlarına Yönelik Bulgular	100
Çizelge 59. Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilerin Çocuk Bakım Elemanlarına Davranışlarına Yönelik Bulgular	101
Çizelge 60. Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilerin Davranışlarının Çocuk Bakım Elemanlarıyla Çocuklar Arasındaki İletişimi Etkileme Durumuna Yönelik Bulgular.....	102
Çizelge 61. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilere Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular	102
Çizelge 62. Amasya Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde Bulunan İdarecilerin Çocuk Bakım Elemanlarına Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular.....	103
Çizelge 63. Çocuk Bakım Elemanlarının Amasya Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde Bulunan İdarecilere Yönelik Davranış ve Tutumlarına İlişkin Bulgular	104
Çizelge 64. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Çocuk Evleri Yönetiminden Destek Görme Durumlarına İlişkin Bulgular	105
Çizelge 65. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden Destek Görme Durumlarına İlişkin Bulgular	105
Çizelge 66. Çocuk Bakım Elemanlarının Sorun Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesinde Uygulanan Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular	106

Çizelge 67. Çocuk Bakım Elemanlarının Eğitim Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	111
Çizelge 68. Çocuk Bakım Elemanlarının Medeni Durumları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	112
Çizelge 69. Çocuk Bakım Elemanlarının Cinsiyetleri İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	113
Çizelge 70. Çocuk Bakım Elemanlarının Yaşları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	113
Çizelge 71. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelir Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	114
Çizelge 72. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelirlerini Yeterli Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	115
Çizelge 73. Çocuk Bakım Elemanlarının Eve Giren Aylık Toplam Gelir Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	116
Çizelge 74. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	117
Çizelge 75. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sayısı İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	118
Çizelge 76. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Yapısı İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	119
Çizelge 77. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile İlişkileri İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	119
Çizelge 78 Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Statüsüyle İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	121

Çizelge 79. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Süresi İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	121
Çizelge 80. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimi Alma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	122
Çizelge 81. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimini Yeterli Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	123
Çizelge 82. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Davranışlarından Etkilenme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	124
Çizelge 83. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Olumsuz Davranışlarının Kontrolünü Bilme Durumu İle Çocuk Bakım Elemanlarının Yaşları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	125
Çizelge 84. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Yolu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	125
Çizelge 85. Çocuk Bakım Elemanlarının (1. Vakaya ait) Vakada Basamaklara Uygun Davranma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	126
Çizelge 86. Çocuk Bakım Elemanlarının(1. Vakaya ait) Vakada Bilgi Alınan Kişi ile Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	127
Çizelge 87. Çocuk Bakım Elemanlarının İdarecilerin Davranışlarından Etkilenme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	128

Çizelge 88. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evi Yönetiminden Destek Görme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi İlişkin Bulgular	128
Çizelge 89. Çocuk Bakım Elemanlarının İl Müdürlüğünden Destek Görme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi.....	129
Çizelge 90. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi	129

GİRİŞ

Çocukluk insan hayatının en önemli gelişimsel dönemlerinden biridir. Bu dönemin fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı geçirilebilmesi için aile yanında geçirilmesi önemlidir. Ancak bazı durumlarda çocuğun aile yanında kalması da çocuğun gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu gibi durumlarda çocuğun korunması bir kamu hizmeti olarak gönüllülük veya zorunluluk esasıyla yerine getirilir. Çocukların korunması açısından gönüllü kamu hizmetleri isteğe bağlı olarak özel ve tüzel kişiler tarafından, zorunlu kamu hizmetleri ise “sosyal hizmet” olarak devletin denetim ve gözetiminde çeşitli kurum ve kuruluşlarca yerine getirilir.

Çocukların korunmasını sağlayan en temel kurum 1983-2011 yılları arasında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 2011 yılı itibariyle ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’dır. Çocuklara yönelik hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın başlıca uygulama alanları içine girmektedir. Korunma ihtiyacı olup 0-18 yaş grubunda bulunan ve gerektiğinde 25 yaşına kadar ilgili mahkemelerce haklarında korunma-tedbir kararı verilen çocuk ve gençlerin korunmaları, bakım, eğitim, bir iş ve meslek sahibi yapılarak topluma yararlı bireyler haline getirilmeleri ile ilgili hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı kuruluşlarda yürütülmekte olup, her bakımdan sağlıklı çocuk için en iyi ortamın aile olduğu gerçeğinden hareketle, 2000’li yıllarda yatılı kuruluş bakım hizmetleri yerine ailenin güçlendirilmesi ile aile yanında/aile sistemine en yakın küçük birimlerde bakım esaslı uygulamalara ağırlık ve öncelik verilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın öncelikli politikası çocuğun korunmasında yatılı kuruluşlar yerine aile yanında ya da aile sistemine en yakın küçük birimlerde bakım esas olsa da ülkemizde yatılı kuruluşlarda bakım hizmeti devam etmektedir. Çocuğun korunmasında hizmet veren yatılı kuruluşlarda çocuğun fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı gelişebilmesinde meslek elemanı ve bakım elemanı büyük rol oynamaktadır. Yapılan literatür taramasında meslek elemanlarına yönelik çalışmaların mevcut olduğu ancak bakım elemanlarına yönelik yetersiz sayıda çalışma olduğu görülmüştür.

Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili birçok araştırma mevcut olmasına karşın onlara bakım veren personel hakkında yeterince araştırma yapılmadığı gözlemlenmiştir. Kurum bakımında çalışan bakım elemanları çocuklarla en çok zaman geçiren kişiler olup, çocukların gelişiminde ve rol-model olma konusunda oldukça önem taşımaktadırlar. Aynı zamanda bakım elemanlarının birbirinden farklı özellikleri (sosyo-ekonomik, aile yaşamları, çalışma hayatı deneyimleri, çocuklarla ilişkileri, çocuk evindeki yaşantıları, vb.) bulunmaktadır. Bu özelliklerle bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerileri arasında ilişki olabileceği düşünülmektedir. Çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerileri ne kadar iyi olursa çocuklara verdikleri hizmetin kalitesinin o kadar artacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çocuklarla bu kadar yakın etkileşim halinde olan bakım elemanlarının bazı özellikleri(sosyo-ekonomik, aile yaşamları, çalışma hayatı deneyimleri, çocuklarla ilişkileri, çocuk evindeki yaşantıları, vb.) ile sosyal sorun çözme becerileri arasında ilişkilerin incelenerek bu alanda çözüm önerileri sunulması hem hizmetin yapılandırılması, geliştirilmesi, kalitesinin artırılması hem de literatürde bu alanda bulunan boşluğa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3. maddesinin a bendine göre ise “Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru” olan çocuk “korunmaya ihtiyacı olan” çocuk olarak belirtilmiştir. Korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan hizmetler sosyal hizmetlerin temel alanlarından biridir. Çocuğun korunmaya muhtaçlık koşulu her ne olursa olsun ya da çocuk hangi ihtiyaçtan kaynaklanan nedenle korunma altına alınırsa alınsın her çocuğun durumuna uygun bulunan hizmet modelinden faydalanmaya ve kendi kendine yeterli hâle gelinceye kadar korunmaya hakkı bulunmaktadır (Çengelci, 1988: 204). Bu nedenle korunmasız kalan çocuklar devlet tarafından koruma altına alınarak onlara farklı bakım yöntemleriyle koruma sağlanmakta (Şimşek ve Ark, 2008: 235) ve hizmet verilmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklara verilen bakım yöntemleri esas itibariyle, çocuğun aile ortamında korunması, koruyucu aile, evlat edindirme ve kurum bakımındadır (Yazıcı, 2012). Kurum bakımı içerisinde iki tip bakım modeli bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Kışla Tipi Kurum Bakımı diğeri ise Ev tipi Kurum Bakımıdır.

Çocuk Evleri, Ev tipi kurum bakımına girmektedir. Çocuk evleri, bir sosyal hizmet kuruluşu olarak her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısının çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde ve yaşanabilir bir sosyal çevrede okullara, hastanelere yakın yerlerde bağış olarak alınan, kiralanılan veya lojman olarak kullanılan apartman veya müstakil dairelerden oluşan evlerdir (Çocuk Evleri Yönetmeliği). Her çocuk evinde 24 saat esasına dayalı olmak üzere vardiya usulü çalışan üç bakım elemanı ve bir çocuk evi sorumlusu bulunmaktadır.

Bakım elemanları çocuk evlerinde çocuklarla en çok beraber vakit geçiren personeldir. Bakım elemanları çocukların öz bakımlarını yapmak/ yardımcı olmak, beslenmeleri ile ilgilenmek, günlük yaşamda onlara rehberlik etmek, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek gibi görevlerinin yanı sıra çocuk evinin tertip ve düzenini sağlama, evin temizlik, yemek, ütü vb. ev işlerinden de sorumludurlar. Edinilen tecrübeler ışığında; bir çocuk evinin çocuklarla

birlikte sorumluluğunu taşımanın oldukça zor bir iş olduğu ve mevcut çocuk evleri sistemi içerisinde bakım elemanlarının yeterince desteklenmemekle birlikte sorunları çoğu zaman kendi yöntemleriyle çözmekte oldukları gözlenmiştir. Bu noktada yaşadıkları sorunları nasıl çözdükleri, sosyal sorun çözme becerilerinin hangi düzeyde olduğu ve bu çözümlerin çocuğun yararına olup olmadığı oldukça önem taşımaktadır. Nihal TURAN'a göre, insan yaşamının tümüyle problem çözme aktivitelerini içermektedir (Turan, 1999) Problem çözme yaklaşımın öncüsü Helen Perlman'a göre problem çözme becerisi yıpranmış ve kaynakları tükenmiş olan insanlar, uyumsuz davranışlara sığınır, sorunlarını önyargılı ve sübjektif biçimde değerlendirirler. Böyle zamanlarda kişi ve aileler yakınlarından ve çevreden yardım ve anlayış bekler, destek görmek isterler. Problem çözme yaklaşımının amacı bu gibi kişi ve ailelerin sorun çözme isteğini arttırmak ve ego yeteneklerini güçlendirmek suretiyle problemlerini bizzat halledebilecek düzeye gelmelerini sağlamaktır. (Perlman, 1972)

Çocuk evleri yönetmeliğine göre “Bakıcı anneler/bakım elemanları, kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksekokul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçilir” denmektedir. Bu elemanların özellikleri ve sosyal sorun çözme becerileri bu çalışmanın temel konusudur. Çünkü bu elemanlar çocuklarla gün boyu zaman geçiren ve ilk ilişkide oldukları kişilerdir.

Bu noktada bakım elemanlarının farklı eğitim düzeylerinde (lise/ yüksekokul/ üniversite) ve farklı bölümlerden bu görevi yapabileceği anlaşılmaktadır. Yapılan literatür taraması ve uygulamalarda bakım elemanlarında bulunan eğitim düzeyi farklılıkları ile bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki olabileceği düşünülmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurum bakımına yönelik her geçen gün yeni düzenlemeler yapmaktadır. Çocuk evlerinin kurum bakımı açısından önemi oldukça büyüktür. Çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin yüksek olması, çocuklara olumlu rol model olma ve verdikleri hizmetin kalitesinin artması konusunda belirleyici olmaktadır. Çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerileri ne kadar iyi olursa çocuklara verdikleri hizmetin kalitesinin o kadar artacağı ve çocuklara olumlu rol model olacakları düşünülmektedir. Ancak çocuk bakım

elemanlarının hangi özelliklerinin sorun çözme becerileri ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu konuda ortaya çıkan bilgi boşluğu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarının bazı özellikleri(sosyo-demografik, sosyo-ekonomik, aile özellikleri, çalışma yaşantısı, çocuklarla ilişkisi ve bilgi-becerileri, destek ve etkilenme durumları) ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek, bakım elemanlarının hangi alanlarda desteğe ihtiyaçlarının olduğunu ortaya çıkararak, çocukların daha iyi hizmet almasını sağlayacak çözüm önerileri sunmaktır.

Araştırmanın alt amaçları ise aşağıdaki soru cümleleri ile belirlenmiştir:

- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyo-ekonomik durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının aile özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının çalışma yaşantıları yaşantısı ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının çocuklarla ilişkisi ve bilgi-beceri düzeyleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
- Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının destek ve etkilenme durumları ile sosyal sorun çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuk evlerinde görevli bakım elemanlarının hem pek çok farklı özelliği (Sosyo-demografik, sosyo-ekonomik, kuruluş yaşantılarından kaynaklanan) hem de farklı düzeyde sosyal sorun çözme becerileri bulunmaktadır. Bu araştırma ile çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarının hangi özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında ilişkiler ortaya konulmuştur. Bu sayede bakım elemanlarının hangi alanda desteğe ihtiyacı olduğu ortaya çıkarılarak bu alanda sunulacak çözüm önerileri ile bu alanda çalışan ve bu sorunlarla baş etmek durumunda kalan bakım elemanlarına, bakım elemanları ile birlikte çalışan meslek elemanlarına ve diğer personele sorunlarla baş etmelerinde bir ışık tutacağını düşündürmesi nedeniyle önemlidir.

Geniş perspektiften bakıldığında uygulamada yaşanan sorunların ortaya çıkarılması ile politika üretici Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ve çocuk evleri hizmet modeline hem bir araştırmacı hem de alanda çalışan bir meslek elemanı olarak öneriler sunularak hizmet modelinin daha da geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan en önemlisi korunmaya muhtaç çocuk alanında yapılan bu araştırma sonucunda çocuklarla en çok birlikte zaman geçiren personeli anlamak, sorunlarını görünür kılmak ve sorunlarla baş etmelerinde öneriler sunarak çocuk bakım elemanlarının çocuklara daha iyi hizmet vereceklerini, kendi iyilik hallerinin de çocuklara yansıtacağını düşündüğümüzden hem bakım elemanlarının hem de çocukların iyilik halinin artması açısından önemli olduğu görülmektedir.

Ayrıca bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasında ilişkilerin incelenmesiyle sunulan çözüm önerileri, çocuk refahı alanında verilen hizmette kalitenin artırılması, veri oluşturulması ve temel sorunlar bağlamında uygulamalarının geliştirilmesi, çocuk koruma sistemi içerisinde personel yapılandırılmasında bulunan eksiklikleri göstermesi, literatüre katkı sağlaması ve sosyal hizmet alanında bu alana dikkat çekerek katkı vermesi açısından önemlidir.

Yapılan bu araştırma ile hizmet alan çocuktan, bakım elemanlarıyla birlikte hizmet veren personele kadar birbiriyle etkileşim halinde olan tüm personelin daha verimli ve mutlu bir şekilde hizmet vermesine yol açacak olması nedeniyle önemlidir.

1.4. TANIMLAR

Çocuk bakım elemanları: Çocuk Evleri Yönetmeliği çerçevesinde işe alınan, Amasya çocuk evlerinde hizmet veren kadın ve erkeklerdir.

Amasya Çocuk Evleri: 19.07.2013 yılından beri hizmet veren, haklarında korunma kararı alınmış 0-18 yaş arası çocuğu korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmak, izleme ve desteklemeyi amaçlayan, 12 adet çocuk evidir.

Sosyo-demografik Özellikleri: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının eğitim, yaş, cinsiyet, medeni, durumunu kapsamaktadır.

Sosyo-ekonomik Özellikleri: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının aylık gelirlerini, eve giren toplam geliri, elde edilen gelirin yeterli olma durumunu, ikamet ettikleri konuta ilişkin bilgileri ve mülkiyet durumunu kapsamaktadır.

Çalışma yaşantısı: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının statülerini, oryantasyon eğitimi hakkındaki görüşlerini, minimum standartlar ile uyumunu, işe alınmadan önceki bilgilerini, çalışma sürelerini, hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşlerini, kurumsal desteğe ilişkin görüşlerini kapsamaktadır.

Aile Özellikleri: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının çocuk sahibi olma durumunu, çocuk sayısını, kendi çocuğuyla ilişkisini, kendi çocuğuyla çocuk evinde kalan çocuklara ilişkin görüşlerini, annelik deneyiminin etkisine ilişkin görüşlerini, çocuk evlerinde ailelerinde uygun gördükleri rolleri, aile ilişkilerini kapsamaktadır.

Çocuklarla İlişkisi ve Bilgi-Becerileri: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının çocuklarla çalışırken yaşadığı zorlukları, çocuk evinde kalan çocukların çocuk bakım elemanlarına hitap şeklini, çocuklarla çalışırken kullandıkları bilgileri ve herhangi bir vakaya ilişkin kullandıkları becerilerini kapsamaktadır.

Destek Ve Etkilenme Durumları: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının çocuklarla ilgili belirledikleri problemi grup sorumlusuna iletme durumunu, çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evin grup sorumlusunun

davranışlarının çocuklarla iletişimini etkileme durumunu, çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evin grup sorumlusuna yönelik davranışlarını, çocuk bakım elemanlarının çocuk evleri koordinasyon merkezinde çalışan personele yönelik davranışlarını, çocuk evleri koordinasyon merkezinde çalışan personelin davranışlarının çocuk bakım elemanlarının çocuklarla iletişimini etkileme durumunu, görev yaptıkları evde yaşayan çocukların çocuk bakım elemanlarına davranışlarını, çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin çocuk bakım elemanlarına davranışlarını, çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin davranışlarının çocuk bakım elemanlarıyla çocuklar arasındaki iletişimi etkileme durumunu, çocuk bakım elemanlarının çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilere yönelik davranışlarını, Amasya Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin çocuk bakım elemanlarına yönelik davranışlarını, çocuk bakım elemanlarının Amasya Aile v e Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde bulunan idarecilere yönelik davranış ve tutumlarını, çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklarda çocuk evleri yönetiminden destek görme durumlarını, çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklarda Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden destek görme durumlarını kapsamaktadır.

Sosyal Sorun Çözme: Amasya Çocuk Evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının Sosyal Sorun Çözme Envanterinden aldığı puanlardır.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırmanın amacı, çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarının bazı özellikleri(sosyo-ekonomik, aile yaşamları, çalışma hayatı deneyimleri, çocuklarla ilişkileri, çocuk evindeki yaşantıları, vb.)ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek, bakım elemanlarının hangi alanlarda desteğe ihtiyaçlarının olduğunu ortaya çıkararak, çocukların daha iyi hizmet almasını sağlayacak çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocuk bakım elemanı, korunmaya muhtaç çocuk kavramı ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler, çocuk evleri hizmet modeli ve çocuk bakım elemanları, ikinci bölümde çocuk bakım elemanları ve sorun çözme becerileri sosyal hizmet perspektifi ile ele alınmıştır.

2.1. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARI

Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre bakım: “ *bakma işi, bir şeyin iyi geliştirilmesi, iyi bir durumda kalması için verilen emek, birinin beslenme, giyinme vb. gereksinimlerini üstlenme ve sağlama işi*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017).

Çocuk bakımı denildiğinde ilk akla, anneanne, babaanne ve diğer akraba çevresinin var olmadığı, okul öncesi kurum hizmetine ulaşamadığı veya çocuğun çok küçük olduğu dönemlerde ebeveynler tarafından tercih edilen gündüz bakım hizmeti olarak gelir. (Christophersen,2005; Aktaran: İnan ve Temur,2010). Görüldüğü gibi farklı görevleri içine alan tanımlamalar yapılmaktadır. Ancak işin özünde çocuğun ailesi dışında birinden bakım alması söz konusudur. Ancak araştırmanın ana konusunu oluşturan çocuk bakımı ve çocuk bakım elemanı kavramı bu tanımdan farklıdır. Tanımda işaret edilen çocuk “korunmaya muhtaç çocuk”, çocuk bakım elemanı ise “ yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında çocukların öz bakımlarını sağlayan personel” dir.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan “ çocuk bakım elemanı “ kavramı, 5 Ekim 2008 yılında Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinde bakıcı anne/bakım elemanı “*çocuk evlerinde çocukların gelişiminden ve bakımından sorumlu personel* “ olarak tanımlanır (Çocuk Evleri Yönetmeliği). Aynı yönetmeliğin 13. Maddesinin 1. Fıkrasında bakım elemanlarının göreve başlama süreci ile ilgili olarak “*bakıcı anneler/bakım elemanları, kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksekokul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçilir*” denmektedir. 2. Fıkrasında ise Bakıcı anne/bakım elemanının görev ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmektedir:

- a) “*Çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek,*
- b) *Çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmak,*
- c) *Çocukların beslenmeleri ile ilgilenmek ve yemek yemekte zorluk çeken çocuklara yardımcı olmak,*
- d) *Çocuklara günlük yaşamda rehberlik etmek,*
- e) *Bakıcı anne/ bakım elemanı çocukların gelişimi ve çocuk evinin işleyişine ilişkin her türlü işte çocuk evi sorumlusuna karşı sorumludur “(Çocuk Evleri Yönetmeliği)*

Her yıl çeşitli nedenlerle çocuklar terk edilmekte veya annesiz-babasız büyümek zorunda kalmaktadır. Bu nedenler, ailenin bakamayacağı sayıda çocuk sahibi olması, ekonomik nedenler, gayri meşru çocuk sahibi olmak, ebeveynlerden birinin başka biri ile tekrar evlenmesi ve bu evlilikte, çocuğun istenmemesi, ailenin ihmal ve istismarı olarak sıralanabilir (Akman, 2002).

Korunmaya muhtaçlık olgusunda, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve yetişkin oluncaya kadar geçen süre zarfında yapılan eksiklikler ve ihmaller neticesinde çocuğun sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlaki yönden sağlıklı bir yetişkin olmasının risk altında olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar da bu görüşü destekler nitelikte korunmaya muhtaç çocuklarda çevreye karşı ilgisizlik, güvensizlik, ilişki kurmada zorlanma, bağımlılık,

düşük benlik saygısı, içe kapanıklık, kendine ve başkasına zarar verecek şekilde yalan söyleme, çalma, öfke, saldırganlık, hırçınlık, suça yönelme, anksiyete, grup halinde bir oyunu sürdürmemeye gibi duygusal ve davranışsal sorunlar gözlemlendiğini göstermiştir (Bulut, 1983, Yörükoğlu,1997; Akt: Yükselen, 2007).

Görüldüğü gibi bu elemanlar farklı özellikleri olan korunmaya muhtaç çocuklarla ilişkili yaşamsal pek çok süreci üstlenmektedirler. Bu elemanların çalıştıkları korunmaya muhtaç çocukların farklılıkları bakım sürecinin daha özenli olmasını gerektirmektedir. Bu bakım sürecinde ise gerek korunmaya muhtaç çocukların farklılıklarından kaynaklanan gerekse sistemle ilgili pek çok problemle karşılaşmaları olasıdır. Bu noktada bakım elemanlarının bu problemleri nasıl çözdükleri ve bu konudaki becerileri önem kazanmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde korunmaya muhtaç çocuk ve onlara verilen hizmetler ve bu hizmetler içinde çocuk bakım elemanları ile ilgili konulara yer verilecektir.

2.1.1 Çocuk Bakım Elemanları Çalışma Alanları ve Hizmet Verdiği Grup

Beter,(2010)'un belirttiği gibi, günümüz çağdaş refah ülkelerinde duygusal gelişimleri örselenmiş, davranışlarının kontrol edilmesinde güçlük yaşanan, suça yönelmiş veya yönelme potansiyeline sahip, aile içindeki diğer çocukları istismar eden veya edebilecek olan ve özellikle terapötik gereksinimleri olan çocukların belli bir dönem nitelikli uzman personelin eşliğinde bir kurumda bakılması yoluna gidilmektedir. Korunma gereksinimi olan çocuklara sağlanan hizmetler genel olarak iki gruba ayrılmaktadır. Biri eskiden beri uygulanan toplu bakım olarak da adlandırılan kışla tipi kurumlar diğeri ise yeni yaygınlaşmaya başlayan daha az çocuğun bakımının sağlandığı çocuk evleri ve çocuk evleri sitesi vb. kurumlardır. Araştırmamızın ana temasını oluşturan çocuk bakım elemanları bahsettiğimiz ikinci grupta olan daha az çocuğun bakımını apartman dairelerinde yapıldığı çocuk evlerinde görev yapmaktadırlar. Çocuk bakım elemanları Çocuk Evleri Yönetmeliğinin 4. Maddesinde bakıcı anne/bakım elemanı: “*çocuk evlerinde çocukların gelişiminden ve bakımından sorumlu personel* “ olarak tanımlanır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere çocuk bakım elemanları çocuk evleri, sevgi evleri çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları gibi yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında görev almaktadırlar. Çocuk bakım elemanları yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında korunmaya muhtaç çocuklara hizmet vermektedirler. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre,

“bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuk korunmaya muhtaç çocuk” sayılmaktadır. Korunmaya muhtaç çocuk ve özellikleri ile ilgili aşağıda bahsedilecek olup korunmaya muhtaç çocukla çalışırken oldukça özenli ve hassas olunması gerekmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların gereksinimleri yiyecek, içecek vb. fizyolojik ihtiyaçlardan çok duygusal ihtiyaçların karşılanmasına yöneliktir. Özellikle bakım kuruluşlarında davranışlarında bütünlük gösteren, sık sık değişmeyen, sevgi ve sağlayan bakım personelidir(Bıyıklı,1995). Aynı zamanda korunmaya muhtaç çocuklarla çalışan bakım elemanların çocukların gereksinimlerine karşılık verebilecek ve karşılaşılabilecek sorunlarla baş edecek özelliklere sahip olması gerekmektedir.

2.1.2 Korunmaya Muhtaç Çocuk Tanımı ve Özellikleri

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler tüm toplumları derinden etkilemiş ve değişmesine neden olmuştur. Bu değişiklikler insanların birbirleriyle ve sosyal kurumlarla olan ilişkilerini etkilemiş insan ilişkilerini mekanikleştirip ikincil düzeye getirmiştir. Endüstrileşmenin beraberinde getirdiği kentleşme, nüfus artışı ve işsizlik gibi sorunlar korunmaya muhtaçlık olgusunun ortaya çıkmasında büyük rol oynamışlardır. Korunmaya muhtaçlık olgusu, insanlık tarihiyle başlamış olsa da; endüstrileşmeyle kendini göstermeye başlamıştır (Cankurtaran, 1998).

Şenocak (2006)’ya göre bir ülkenin geleceğini çocukların oluşturması nedeniyle onların yetiştirilmesi ve eğitimlerinin sağlanması konularında son derece özen gösterilmesi gerekmektedir. Zengin-yoksul, kimli-kimsesiz, suçlu-suçsuz vb. ayrımlara girilmeksizin çocuğun bütün olarak korunması gerekmektedir. Ancak, normal hayatlarında herhangi bir unsur eksik olduğu için özel bir ilgiye muhtaç olan küçüklerin oluşturduğu bir grup vardır ki, öğretide ve kanuni düzenlemelerde bunlara “korunmaya muhtaç çocuklar” denildiğini belirtmektedir.

Korunmaya muhtaç çocuk kavramı; bedensel, zihinsel, duygusal, ahlaksal, sosyal gelişmeleri ve şahsi güvenlikleri tehlikede olup ana-babası olmakla birlikte onlar tarafından fuhuşa, dilencilığe alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma alışkanlığına veya her türlü sosyal tehlikelere itilen çocuklar şeklinde tanımlanabilir (Şenocak, 2005)

Medeni Kanuna göre,” bedensel ve zihinsel gelişimi tehlikede olan veya manen terk edilmiş halde kalan çocuklar korunmaya muhtaçtır(MK. m. 347/I). Yine Medeni Kanuna göre, aile içinde kalması ailenin huzurunu, onlardan katlanmaları beklenmeyecek derecede, bozan çocuk da korunmaya muhtaç çocuk” olarak nitelendirilmiştir (MK. m. 347/II).

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre,” bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuk korunmaya muhtaç çocuk” sayılmaktadır (ÇKK m. 3/1)

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde ise korunmaya muhtaç çocuk tanımı yapılmamış, ancak hangi hallerde çocuklar için koruyucu önlemler alınacağı düzenlenmiştir. Bu haller, “*çocuğun ana–babasının ya da onlardan yalnızca birinin, kanuni vasi ya da vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırıya, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye uğramasıdır*” (ÇHS. m. 19/1)

1920’lerden itibaren çocukların korunmasına yönelik hazırlanan uluslararası belgelerden belki de en etkili ve en önemlisi, 1990’da Türkiye’nin de kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesidir. Sözleşme, taraf ülkelerin çocuklara yönelik politikalarında bir yeniden yapılanma gerektirecek kadar etkili olmuş ve bu yeniden yapılanmayı yönlendirmiştir. Sözleşme, çocukları hakları olan bir yurttaş olarak anlamakta ve böylece toplum içerisinde edilgen birer varlık olarak kabul etmek yerine özneye dönüştürmektedir. Sözleşmenin çocuğa bütüncül bakışının bir gereği olarak “tüm çocuklar” korunma kapsamındadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların korunmasını, yaşama, gelişim, korunma ve katılım hakları çerçevesinde ele almaktadır (Karataş ve diğerleri, 2004).

Özateş ve Atauz (2011)’e göre, Türkiye’de çocuk refahı alanında sosyal hizmetin en temelde çocuk hakları ihlallerinin önlenmesi yönünde önemli bir işleve sahip olduğuna işaret etmektedirler. Sosyal hizmetin, korunmaya muhtaç çocuk olgusunu ortaya çıkaran nedenlerin saptanması ve bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına veya sonuçlarının hafifletilmesine yönelik uygulamalarıyla sorunu sahiplendiğini belirterek

sosyal hizmetin bu alandaki önemine dikkat çekmektedirler. Diğer yandan korunma altına alınan çocukların, aile içerisinde çeşitli nedenlerle yaşanan ve çocuğa ihmal ve/veya istismar olarak yansıyan durumlarla karşı karşıya kaldığını, söz konusu çocukların, haklarında korunma kararı alınmadan önceki yaşantılarında, gelişimlerini bütünsel açıdan sarsacak ve travmatik kabul edilebilecek durumlarla karşı karşıya kalmış olma olasılıklarının son derece yüksek olduğunu belirtmektedirler. Özellikle bütün bu nedenlerle ‘korunmaya muhtaç’ olarak kabul edilen çocukların, derhal sosyal hizmet müdahalesini gerektiren bir risk grubu oluşturduğunu belirterek bu konu üzerinde vurgu yapmaktadırlar.

Erguncu, (1991), Türkiye’de çocuk koruma sistemi açısından ilk kapsamlı adımın 1949 yılında atıldığını, 1949 yılında “5387 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkında Kanun”un kabul edildiğini belirtmiştir. Bu kanuna göre: ” *beden, ruh ve ahlak gelişimleri tehlikede olan; ana ve/veya babası belli olmayan ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklarında korunma kararı alınması zorunlu görülen çocukların*”, mahkeme kararıyla, reşit oluncaya kadar bu kanun çerçevesinde bakılıp, yetiştirilip, meslek sahibi edilmeleri görevi Köy İhtiyar Heyetleri, Belediyeler, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’na verildiğini aktarmıştır.

1983 yılında “2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu” çıkarılmış aynı anda da “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Bu sayede kanunun 4/e maddesiyle korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin sosyal hizmetlerin ancak SHÇEK tarafından yürütüleceği belirtilerek bu alanda bir devlet tekeli yaratılmıştır.

2828 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendinde “*korunmaya muhtaç çocuk*” tanımı yapılmış ve 6972 sayılı *Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun*’da yer alan tanım hemen hemen aynen muhafaza edilmiştir. Buna göre:

“Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup

1. *Ana veya babasız, ana ve babasız,*
2. *Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,*
3. *Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,*

4. *Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuk” korunmaya muhtaç çocuk olarak tanımlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2017)*

Türkiye’de çocuk koruma sistemi ile ilgili ilk önemli adım 1949 yılında 5387 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkında kabul edilen kanunun kabul edilmesiyle atılmıştır. Bu kanuna göre korunmaya muhtaç çocukların tüm sorumlulukları reşit oluncaya kadar köy ihtiyar heyetleri, belediyeler, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’na müştereken verilmiştir. 5387 Sayılı kanunun yeterince açık ve uygulanabilir olmaması nedenleriyle kanun yürürlükten kaldırılmış yerine 6972 Sayılı *Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun* yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre çocuklara yönelik hizmetler, sosyal hizmetlerin mahalli idari birimleri olan “Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri” tarafından yapılmış, MEB de yürütücülüğünü üstlenmiştir. 1983 yılına kadar bu kanun yürürlükte kalmış ve 1983 yılında 2828 Sayılı *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu* kabul edilerek sosyal hizmetlerin tek elde toplanması amaçlanmış ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler yeni kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile vermeye başlanmıştır. 2011 yılında ise 633 Sayılı KHK ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kapatılarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuş ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler bu bakanlık tarafından vermeye başlamıştır(Karataş ve diğerleri, 2004). 1961 yılında Türkiye’de ilk sosyal hizmet eğitimi Sosyal Hizmetler Akademisi kurulmasıyla başlamış,1967 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu kurulmuştur. Hacettepe Üniversitesi 1967-2004 yılları arasında Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi veren tek okul olarak kalması yeterli sayıda mezun verememesine neden olmuş ve sosyal hizmet alanında oluşan meslek elemanı gereksinimini karşılayamamıştır(Cılga,2004). Günümüzde ise 2013 yılı itibariyle 32 farklı üniversitede sosyal hizmet eğitimi vermeye başlamış 2017 verilerine göre ise bu rakam 51’i bulmuş ve yeni açılan bölümlerle mezun sayısı hızla artmıştır. Mevcut sosyal hizmet uzmanlarının sayısal yetersizliğine bakılarak, hiçbir alt yapı çalışması yapılmadan ve nitelik kaygısı taşımadan hızlıca yeni bölümler açılmış bu durum da sosyal hizmet bölümü mezunlarını istihdam sorunu ile karşı karşıya getirmiştir(Alptekin, Topuz ve Zengin,2013). Tarihsel süreçlere bakıldığında yetersiz

sosyal hizmet mezunu olması nedeniyle korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetlerde etkin rol alan meslek grubunun öğretmenler olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde mezunlarda artış olmasına rağmen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde(özellikle yatılı kuruluşlarda) halen ağırlıklı olarak öğretmenlerin görev aldığı görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında geçmişten gelen yatılı okul kültürünün etkisi, sosyal hizmet bölümlerinin yeterli sayıda mezun verememesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurumlar arası geçişlere onay vermesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında çalışan öğretmenlerin tam ek-ders alarak maaşlarının MEB'de çalışan öğretmenlere göre yüksek olması sayılabilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında özellikle öğretmenler genellikle çocuk evlerinde çocuk evi sorumlusu olarak görev almaktadırlar. Görev alan öğretmenlerde branş olarak herhangi bir ölçüt aranmamakta, “öğretmen” unvanının bulunması yeterlidir. Amasya ölçeğinde çocuk evi sorumlusu öğretmenlerin branşları kimya, fen bilgisi, din kültürü, sınıf öğretmeni, anaokulu öğretmeni olarak değişmektedir. Öğretmenlerin eğitimlerinin ders verme tekniklerinin geliştirilmesi, akademik başarının artırılması vb. eğitime yönelik olması, meslek elemanlarının(sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimci, sosyolog ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü mezunları) ise Korunmaya Muhtaç Çocuk, Görüşme Teknikleri Davranış Bozuklukları, Travma sonrası stres Bozuklukları, Mağdurun Ruhsal Süreci ve Mağdurla ilgili sağaltıma yönelik eğitimler alması nedeniyle verdikleri hizmette farklılaşmalar yaşanmaktadır. Yaşanan bu farklılaşmalara ek olarak 13.06.2012 yılında 5395 Sayılı *Çocuk Koruma Kanunu*'nun 3. Maddesinin e) bendinde “sosyal çalışma görevlisi” tanımı getirilmiş, daha önce sosyal çalışmacıların yaptığı tüm görevleri psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, sosyolog ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü mezunları, öğretmen ve aile tüketici bilimleri mezunlarının da yapmasına olanak sağlamasıyla alanda daha fazla farklılaşma ve karmaşa oluşmasına, her meslek elemanının kendine göre tedbirleri uygulamasına ve çocukların kaliteli hizmet alamamasına neden olduğu gözlenmektedir.

Türkiye’de korunma ihtiyacı içindeki çocuklara yönelik hizmetlerden temel olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumludur. Bakanlık bu çocuklara kurum bakımına alma, koruyucu aile yanına yerleştirme, evlat edindirme, aile yanında kalan çocuklara sosyal ve ekonomik destekler sağlama gibi hizmetler sunmaktadır. Bakanlık tarafından sunulan bu hizmetlerde temel amaç çocukları mümkün olduğunca kurum bakımından

çıkarak aile yanına döndürmek bunun mümkün olmadığı durumlarda ise aile yerine geçebilecek hizmet modellerini devreye sokmaktır (İçağasıoğlu Çoban,2015).

Karataş ve diğerleri (2004)'ne göre, kurum bakımının çocukların bakımındaki rolü birçok değişkene bağlı olabilmektedir. Kurumun yapısı, kurumda çalışan personelin niteliği, kurumda sağlanan hizmetler, hizmet içi eğitimler vb. kurumda bakılan çocuklara sağlanan hizmetlerin farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında araştırmamıza konu olan çocuk evlerinde görev yapan çocuk bakım elemanlarının niteliği, aldığı hizmet içi eğitimler ve sorun çözme becerileri pek çok açıdan travmatik öykülere sahip olan korunmaya muhtaç çocuklara hizmet sunarken önemli rol oynamaktadır.

2.1.3. Korunmaya Muhtaç Çocuğa Sunulan Hizmet Modelleri

Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler temelde iki grupta sunulmaktadır. Bunlardan biri aile yanında bakımı öne alan hizmet modelleridir. Bunlar; sosyo-ekonomik destek hizmeti ile aile yanında bakım, evlat edinme ve koruyucu ailedir.

2.1.3.1. Sosyo-Ekonomik Destekle Aile Yanında Bakım

Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik olarak ilk değerlendirilen hizmettir. Kurum bakımı yerine aile yanında bakımın öncelikli hedef olması nedeniyle haklarında korunma kararı alınan çocuklar için yapılan sosyal incelemeler neticesinde ailenin uygun olması durumunda ekonomik destek verilerek çocuğun aile yanında bakımı sağlanmaktadır.

2.1.3.2. Evlat Edinme

Korunmaya muhtaç çocuğun hiçbir yakınının bulunmaması, ya da yakınlarının çocuğa zarar verebilecek nitelikte olması nedeniyle bu hizmet modelinden çocuk yararlandırılır. Genellikle küçük yaş korunmaya muhtaç çocuklara kurum bakımı ile hiç tanışmadan direk aile sıcaklığına kavuşması için bu model önerilir. Koşar (1987)'a göre evlat edinme, çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal güvenliğini koruma amacıyla aile ortamında yetişme olanağı bulamayan çocuklara bu olanağı sağlayan hizmet modelidir. Bu hizmet, biyolojik ailesi tarafından bakılamayan çocuğa devamlı bir aile, evlat edinen aileye de çocuk hasretini giderme olanağı sağlamaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar 2017 yılı İdare Faaliyet Raporunda, evlat edinme hizmet modelinin; durumu evlat edindirilmeye uygun bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun kişi/eşler arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk ebeveyn ilişkisinin kurulduğunu, Bakanlık politikasına paralel olarak kendi ailesi ile yaşama şansı kalmamış olan çocuklar için en uygun hizmet modeli olduğu yönünde vurgu yapılmaktadır. Beter,(2010)'a göre, evlat edinme hizmetinin çocuklara yönelik kalıcı bakım türünün en belirginini olduğunu belirtmektedir. Özellikle evlat edindirme kararının bir çocuğun yaşamında büyük değişikliklere neden olacağını, kendi ana-babasıyla arasındaki hukuki bağın tamamen ortadan kaldırıldığını, çocuğa yeni bir yaşam sunacağını altını çizmektedir. Bu açıdan bakıldığında bir çocuğun evlat edindirilmesinde uzman personele ne kadar önemli bir görev düştüğü görülmektedir. Çünkü çocuğun hayatının tamamen değiştiği bilinmektedir.

Evlat edinme, pek çok farklı alanda (sosyoekonomik, dinsel, siyasal ve kültürel olmak üzere) birçok amaca hizmet ettiği bilinmektedir. Sosyal hizmetler açısından amaç ise, öz ailesi olmayıp ya da öz ailesi tarafından terk edilen, korunmaya muhtaç çocuğa gerçek aile modeline yakın bir ortam hazırlamak, diğer yandan çocuğu olmayan ailelerin de bu konudaki çocuk özlemlerine cevap vermektir (Yazıcı,2013). Bu sayede hem korunmaya muhtaç çocuğun bir ailenin korunma, bakım ve sevgisine olan ihtiyacı giderilmekte, hem de ailelerin çocuğa olan hasreti dindirilmekte olup iki taraf için de yüksek yararın oluştuğu gözlenmektedir.

2.1.3.3. Koruyucu Aile

Kurum bakımının 1950'lerden sonra çocuk ruh sağlığına olumsuz etkilerinin belirlenmesi sonucunda koruyucu aile hizmet modelinin yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Uluç,(1997)' a göre koruyucu aile bakımı, çocuğun evlat olarak verilmesi mümkün olmadığı ya da uygun görülmediği durumlarda bir aile yanında geçici veya devamlı bir süre içinde bakımının sağlanmasıdır.

Karataş,(2007)'a göre ise, öz ailesi yanında farklı nedenlerle bakılamayan ve korunma altına alınmış olan çocukların, aile ya da kişilerin yanında kısa ya da uzun süreli olmak üzere bakımlarının sağlanmasına, devlet denetiminde yetiştirilmelerine koruyucu aile hizmeti denilmektedir.”

Koruyucu aile hizmeti, yanına yerleştirilen çocuğun öz ailesi, okulu ve çevresi ile ilişkilerini normal bir şekilde devam ettirmesini sağlayarak ona yardımcı olmak için uygulanmaktadır. Çünkü koruyucu aile hizmeti, öz ailenin yerine geçen bir hizmet türü değildir. Öz ailesi olmayan korunmaya muhtaç çocukların yanı sıra maddi veya manevi nedenlerle çocuklarına bakamayan ailelerin çocuklarına bakılan hizmet türü olarak koruyucu aile, çocukları öz ailelerinden uzaklaştırmadan onlara destek olmaktadır ((Erol ve diğerleri,2007).

Yazıcı,(2014), koruyucu aile olabilmek için, Türk vatandaşı olan ve Türkiye’de ikamet eden, 25-65 yaş aralığında, en az ilkokul mezunu, düzenli gelire sahip, evli ya da bekar, koruyucu aile olmak isteyen evli çiftlerden, evlilik birlikteliğini sağlıklı bir şekilde sürdüren, gerek aile içi gerekse çevreyle olan ilişkileri iyi olan, duygusal açıdan dengeli, kendi üzerlerine düşen sorumluluklarını yerine getirebilecek düzeyde, çalışan kişiler olması gerektiği; bununla birlikte bu kişilerin eşlerden yaşı küçük olan ile arasındaki yaş farkının 18 yaştan az olması ve çocuğun öz anne-babası ve kurumla olan ilişkilerini kabul etmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.

Koruyucu aile olabilmek için ön şart olarak, 18 yaşını doldurmak, Türkiye’de ikamet etmek, evli ya da bekar olmak vb. gerekirken asıl karar uzman personel tarafından yapılan sosyal inceleme sonucu verilmektedir. Koruyucu Aile Yönetmeliği’nde dört tane koruyucu aile bakım modeli bulunmaktadır. Bunlar: Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile Modeli, Geçici Koruyucu Aile Modeli, Süreli Koruyucu Aile Modeli, Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli (*KAY,m.4*)

Koruyucu aile, çocuğun ihtiyacı oranında aile ortamında sevgi, ilgi ve hoşgörü gösterilerek büyümesi ve fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak sağlıklı gelişip, topluma uyumlu ve yararlı bireyler olmasının sağlanması amacı ile ortaya çıkmış bir kurumdur. Bu kurum ile çocuğun karmaşık ve sorunlu olan bir döneminin, en az zararla ve normal hayatını kurumsallaşmış bir çevrede devam ettirerek geçirmesi sağlanmaya çalışılmaktadır (Uluç,1997) Koruyucu aile bakımı ile çocukların güven ve süreklilik duygusuna zarar vermemek de amaçlanmaktadır.

Erol ve Şimşek(2008), koruyucu aile hizmet modelinde bakımın süreklilik arz etmesi, çocuğa bakım veren kişinin sıklıkla değişmemesi nedeniyle, çocuğun ruh sağlığını

olumlu etkilediğini, Üstüner ve ark(2005)'a göre kurum bakımının çocuk ruh sağlığı açısından uygun olmadığı koruyucu aile hizmet modelinin aile içinde yaşamın önde olması nedeniyle çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini, ve Şenocak(2005)'a göre de kimsesi olmayan çocukları aile sıcaklığına kavuşturması nedeniyle çocuklar için olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

Koruyucu aile bakımının, çocuğa sağladığı aile ortamı çocuğun psiko-sosyal gelişiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ülkemizde 01.01.2016 tarihi itibarıyla 3837 koruyucu aile ve 4671 tane de koruyucu aile yanına yerleştirilen korunmaya muhtaç çocuk bulunmaktadır (www.koruyucuaile.gov.tr, 2017)

Yukarıda korunmaya muhtaç çocuklara yönelik aile yanında bakım öne alan hizmetler ele alınmıştır. Kurum bakımı çerçevesinde ise çocuk evleri sitesi(sevgi evleri), çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve çocuk evleri hizmetleri bulunmaktadır. Bunlar:

2.1.3.4. Çocuk Yuvaları

Çocuk Yuvaları Yönetmeliği 2. Maddesine göre Çocuk Yuvaları: *“0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklar ile gerektiğinde 12 yaşını doldurup, tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumda olan kız çocuklarının, bedensel, psiko-sosyal ve duygusal gelişimleri sağlıklı, topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmekle yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır”*

2016 yılı Aralık verilerine göre Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde 6 çocuk yuvasında 323 çocuğa bu hizmet sunulmaktadır. (www.aile.gov.tr, 2017)

Çocuk yuvaları Yönetmeliği’nde çocuk bakım elemanları tanımı ve görevleri hakkında herhangi bir açıklama yapılmamış olup 24. Maddede diğer personel başlığının bu personeli belirttiği düşünülmektedir. Diğer personelin görevleri olarak 24. Maddede: *“Kuruluşta görevli diğer personel kuruluş idaresince verilen işleri yapar, sorumluluğunu taşır. Bu personele ilişkin görev bölümü, iş koşulları ve esasları kuruluş müdürlüğüne tespit edilir ve yerine getirilmesi sağlanır.”* denmektedir.(Çocuk Yuvaları Yönetmeliği,M.24)

Kışla tipi kurum bakımının çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimleri üzerinde olumsuz etkilerde bulunduğu yapılan araştırmalarda kanıtlanan bir gerçektir. Örneğin, 2006 yılında iki yüz otuz bin çocuk ve aileleri üzerinde yapılan 270 bilimsel çalışmanın sonuçlarının karşılaştırılması yoluyla yapılan bir çalışma, kışla tipi kurum bakımının çocukların gelişimi üzerinde ciddi etkiler bıraktığını ortaya koymuştur. Bu etkilere örnek olarak, fiziksel ve bilişsel gelişimin gerilemesi, dil gelişiminde gerileme ve güvensiz veya düzensiz duygusal bağlar geliştirme sayılabilir (Simmonds,2009; Akt. Beter,2010). Bıyıklı,(1995)'ya göre de aile ortamından yoksun olarak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında kalan çocuklarda yapılan araştırma sonuçlarında kurum bakımının çocukların sağlıklı gelişimini olumsuz yönde etkilediği, kurum bakımında kalan çocukların aile yanında yetişen çocuklara göre fiziksel,duygusal, sosyal hatta zihinsel gelişimlerinde gerilik gözlendiğini belirtmiştir. Korunmaya muhtaç çocukların yararlanabilecekleri sosyal hizmet modellerinden kurum bakımı çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda olumsuz yanları görülmekte olup Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından alternatif bakım yöntemleri geliştirmeye başlanmıştır. Bu bağlamda bakıldığında 0-12 yaş arası çocukların yararlandığı çocuk yuvaları Türkiye'de sadece 6 tane kalmış olup buralarda 323 çocuk hizmet almaktadır. İlerleyen süreçlerde tüm çocuk yuvalarının diğer alternatif sosyal hizmet modellerine dönüştürüleceği düşünülmektedir.

Korunma altında olan çocuklar her ne kadar olumsuz şartlar nedeniyle yuvalarda bakımları sağlanıyor olsalar da, yuvalardaki olumsuz şartlar(kalabalık gruplar halinde yaşamaları, bakıcıların bire bir ilgilenememesi vb.) nedeniyle bazı gelişimsel geriliklere neden olabilmektedir. Çocukların yuvada korunma altında buldukları yaş dönemleri çocukların kişilk gelişiminin olduğu dönemlerdir. Çocuklara bu dönemde ne kadar sistemli ve tutarlı davranılırsa onların kişilk gelişimine o kadar olumlu katkı sağlanır. Bu nedenle yuvalarda çocuklarla ilgilenecek personelin alanında uzman, hizmetin ise sistematik olması gerekmektedir.(Kut,1989). Yuva ortamlarında değişiklikler yapılarak bebeklere ve çocuklara bire bir yakın ilgi gösterilmesi çocukların gelişimine olumlu katkı sağladığı bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada bakıcıların çocuklarla , konuşarak oyunlar oynarak ilgilenmesi halinde çyuva bakımında olan çocukların aile yanında büyüyen çocuklar kadar gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır(Uluğtekin,1993;Erol,2004).Yukarıda da bahsedildiği gibi yuvalarda bakım

elemanlarının yaptıkları görevler ve çocuklarla etkileşimi oldukça önemlidir. Çocuk Yuvaları Yönetmeliğinde belirtilmemesine rağmen çocuk yuvalarında bakıcı anne/bakım elemanı, çocuk evinde çalışan personelle paralel olarak çocuğun öz bakım ihtiyaçlarını karşılamak, ortamın tertip düzenini sağlamak ve çocuklara günlük yaşamda rehberlik yapmak vb. görevleri bulunmaktadır.

2.1.3.5. Çocuk Evleri Sitesi(Sevgi Evleri):

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından aile yanında bakımı mümkün olmayan korunmaya muhtaç çocuklar diğer hizmet modelleri Koruyucu Aile, Evlat Edindirme ve Sosyal Ekonomik Destek hizmetinden yararlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Fakat bu hizmet modellerinden yararlanmanın mümkün olmadığı durumlarda son çare olarak kuruluş bakımı tercih edilmektedir. Son dönemde toplu hizmet verilen yatılı kuruluşlar yerine ev tipi kuruluşlar yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu planlamalar arasında çok önemli bir yere sahip olan Çocuk Evleri Sitesi ile kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşturulan site içerisinde bakımının sağlanmasıdır. Çocuk evleri sitesi hizmet modeli ile 10-12 çocuğa, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetişebileceği bir ortam sağlanmaktadır.

2.1.3.6. Yetiştirme Yurtları

Yetiştirme Yurtları 4. Maddesi'ne göre Yetiştirme Yurtları: *“13-18 yaş ve 18 yaşın üzerinde korunma kararının devamını gerektiren koşulları taşıyan korunmaya muhtaç çocukları; Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı, demokrasi bilincine sahip, insan haklarına saygılı, çağdaş, beden, ruh ve duygusal gelişimleri sağlıklı, topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmek, korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır”*.

Yetiştirme Yurtları Yönetmeliğinde belirtilmemesine rağmen çocuk yuvalarında bakıcı anne/bakım elemanı, çocuk evinde çalışan personelle paralel olarak çocuk evinde çalışan personelle paralel olarak çocuğun öz bakım ihtiyaçlarını karşılamak, ortamın tertip düzenini sağlamak ve çocuklara günlük yaşamda rehberlik yapmak vb. görevleri bulunmaktadır.

Kurum bakımı modelleri içinde çocuk evleri de yer almaktadır. Araştırmanın konusu çocuk evleri olduğu için bundan sonraki bölümde bu hizmete ilişkin bilgilere yer verilecektir.

2.1.4. Çocuk Evleri Modeli

Çocuk Evleri Yönetmeliği 2. Maddesine göre Çocuk Evleri: “5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında haklarında korunma ya da tedbir kararı verilen 0-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmak, izlemek ve desteklemekle görevli ve yükümlü, her ilin sosyal, kültürel açıdan çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde tercihen il merkezinde okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya dairelerde, 5-8 çocuğun kaldığı yatılı sosyal hizmet kuruluşudur.”

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurum bakımının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya çıkaran araştırmalar ve gelişmeler ışığında korunmaya muhtaç çocukların yararlandığı hizmet modellerini hızla gözden geçirip revize etmiş kışla tipi toplu yaşanılan kuruluşlar yerine çocuk evleri ve çocuk evleri sitelerinin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bu noktadan hareketle ilk çocuk evi Ankara İl Sosyal Hizmet Müdürlüğü'ne bağlı olarak 2000 yılında Ankara'da açılmıştır (<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr>, 2017). 2017 yılı verilerine göre ise Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Balanlığı'na bağlı 1092 çocuk evinde 5626 çocuğun bakımı sağlanmaktadır. (www.aile.gov.tr, <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/istatistikler>, 2017)

Çocuk Evlerinin her türlü işlemi ve çocuk evleri ile koordinasyonu ÇEKOM(Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri) tarafından yürütülür. ÇEKOM: Çocuk evlerinin illerde planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla oluşturulan merkezlerdir. Bakanlık 2015 yılı İdare Faaliyet Raporu'na göre ülke genelinde 75 ilde 76 Çocuk Evi Koordinasyon Merkezi hizmet sunmaktadır(Rapor,2015). Çocuk evleri hizmet modelinde iki farklı alanda personel çalıştırılmaktadır. Birinci grup çocuk evlerinde, ikinci grup ise çocuk evleri koordinasyon merkezinde çalışmaktadır. Personel önemli bir kısmı evlerde çalışmaktadır. Çocuk evlerinde çocuk evi sorumlusu ve bakım elemanları(vardiyalı olarak) görev almaktadır. Çocuk evi sorumluları Çocuk Evleri Yönetmeliğinin 6.

Maddesine göre “ sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen, sosyolog gerektiğinde koordinasyon merkezinde görevli personel veya üniversitelerin sağlık, sosyal, eğitim bilimleri bölümleri mezunlarından seçilir” denilmektedir. Ancak Amasya özelinde çocuk evi sorumlularının genellikle öğretmenlerin oluşturduğu, diğer meslek elemanı personelin ise Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde sosyal servis elemanı olarak çalıştığı gözlenmektedir. Çocuk bakım elemanlarının ise genellikle çocuk gelişimi alanında sertifika almış lise mezunu oldukları bilinmektedir.

Bu koordinasyon biriminin işleyişi şöyle gerçekleşmektedir. Çocuk evinde çalışan çocuk bakım elemanları ev sorumlusu adı verilen sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen, sosyolog gerektiğinde koordinasyon merkezinde görevli personel veya üniversitelerin sağlık, sosyal, eğitim bilimleri bölümleri mezunlarından kişilere karşı sorumludur. Ev sorumlusu çocuklardan market alışverişinde alınması gerekenlere karar vermeye kadar evin her türlü işinden sorumlu kişidir. Bir zorluk ya da durum ortaya çıktığında koordinasyon merkezinde (illere göre farklılık olabilir) görevli meslek elemanları vakanın özelliğine göre gerekli vaka çalışmalarını yürütür. Böyle çözemediği durumlarda ise olay il müdürlüğü çerçevesinde adli mercilerle birlikte yürütülür.

Çocuk evleri günlük programa sahiptir. Çocuk bakım elemanları her gün yapılan faaliyetleri evlerde bulunan günlüğe kaydetmekle yükümlüdür. Bu durumda çocuklarla ilgili vakalarda önem arz etmektedir. Çocuk evleri olarak en az iki kişi olmak üzere, il müdür yardımcısı, Çekom müdürü ve bir meslek elemanı tarafından aylık denetlenir. Evlerin idaresi tümüyle ev sorumlusuna ait olup, alışveriş vb. işleri ev sorumlusunun belirlediği ölçülerde çocuk bakım elemanları yapar. Çocukların okul takipleri, sosyal faaliyetleri destekleme ve yürütme aynı zamanda sosyal incelemelerini de (5395 Sayılı ÇKK’ya göre sosyal çalışma görevlisi tanımına uygun olduklarından) ev sorumlusu yürütmektedir. Çocuk bakım elemanları çocukların temel bakımının tümü, evin tertip ve düzeni, yemek, temizlik vb. işlerin yanı sıra çocuğun gideceği yerlerde çocuğa refakat etme, hastane vb. durumlarda yanında kalarak birebir bakımını sağlama gibi diğer görevleri de bulunmaktadır. Çocuk bakım elemanları ev sorumlusu tarafından denetlenir. Meslek elemanları ise çocukların sosyal servis işlemlerini, vaka toplantılarını

yürütür, çocuklarla gerektiğinde bireysel görüşmeler, grup çalışmaları vb. mesleki faaliyetler yürütür.

Araştırmanın ana konusunu oluşturan Amasya Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü 19.07.2013 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Oluru ile Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinden hizmete başlamıştır. Araştırma yapıldığı zamanki 2015 yılı verilerine göre Amasya Mücavir alan sınırları içerisinde 9 (Dokuz) kız evi 3 (Üç) Erkek evi olmak üzere toplam 12 adet kiralık evlerde 45 (Kırık Beş) kız, 17 (On Yedi) erkek çocuğuna hizmet vermektedir.2017 yılı verilerine göre ise toplam 13 çocuk evinde 69 çocuğa hizmet verilmektedir.

Çocuk Evleri Hizmet modeli aşağıda belirtilen özellikleri ile diğer hizmet modellerinden ayrılmaktadır:

- Çocuk Evleri Yönetmeliği Madde 5'e göre Çocuk Evinde kalacak çocuklar için: "koruyucu aile ve evlat edinme hizmetinden yararlandırılmayacak çocuklara öncelik tanımak,
- Çocuklar arasında cinsiyet, yaş ve kardeş olma durumunu değerlendirmek,
- Aynı evde kalması uygun bulunan en küçük ve en büyük çocuk arasındaki yaş farkının en fazla üç yaş olmasını, (seçilecek çocukların kardeş olması durumunda ise yaş farkı aramamak)" olarak belirtilmiştir.

Çocuk evinde kalacak çocuklar arasında üç yaş farkını aramak, çocuklar arasında oluşabilecek akran zorbalığının önüne geçmektedir. Barone,(1997); Akt. Yıldırım,(2012)'in yaptığı çalışmada akran zorbalığının aynı yaş ve denk kişiler arasında olduğunu, zorbanın kurbanı göre her anlamda güçlü olduğunu ve olumsuz davranışın süreklilik arz ettiğini, Uçanok ve Burnukara,(2012) ise çocukların yaş dağılımlarının kurban ve zorba olma durumlarını belirlediğini, en küçük ve zayıf çocukların kurban olma durumunda risk altında olduğunu belirterek bu hususu destekler niteliktedir. Diğer taraftan çocuklar arasında kardeş durumunun değerlendirilmesi ve kardeşlerin birbirinden ayrılmaması Uslu,(2011)'nin yaptığı çalışmada belirtildiği gibi çocuklar üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır.

Çocuk Evleri Yönetmeliğinin 14. Maddesinde “ Çocuk evlerine, evleri belirten herhangi bir tabela asılamaz. Her çocuk evinde binanın fiziksel koşullarına ve olanaklarına uygun olarak düzenlenmiş yatak odaları, oturma ve yemek salonu, mutfak, banyo, tuvalet ve diğer ihtiyaç duyulan bölümler bulunur. Bu bölümlerin belirlenen kapasiteye cevap verebilecek büyüklükte olması gerekir.” denmektedir Yazıcı,(2012)’nın da dediği gibi çocuk evlerinin çocuklar açısından önem taşıyan unsurlarından bir tanesi yönetmelikte de bahsedildiği gibi çocuk evine herhangi bir tabelanın asılmaması buranın bir çocuk evi olduğunu dışarıdan anlaşılamamasına neden olmaktadır. Bu durum da korunmaya muhtaç çocukların sosyal yaşamda en fazla şikâyet ettikleri etiketlenme durumunun önüne geçmektedir. Pehlivan ve Acar,(2009)’ a göre, farklılıklara karşı olumsuz tutumlar, damgalama ve önyargıları beraberinde getirir. Yönetmeliğin bu maddesi sayesinde bu etiketlenmeden çocuklar korunmakta ve kendini o mahalleye ve o eve daha çok ait hissetmektedir.

Çocuk evlerini diğer hizmetlerden ayıran en önemli özelliklerden biri de çocukların toplumsallaşmasına olanak sağlamasıdır. Başer,(2013)’e göre de; “çocuk evlerinde çocukların; toplumsal hayata uyum sağlamaları, kalabalık kuruluş bakımından kaynaklı olumsuzlukların azaltılması, kendine güvenen ve geleceğe umutla bakabilen çocukların yetiştirilmesi, arkadaşlık, komşuluk, mahalle gibi kavramlar ile örf adetleri, toplumsal değerleri yaşayarak öğrenmeleri hedeflenmektedir”. Çelik,(2016)’in yaptığı araştırma da bu görüşü destekler niteliktedir. Çelik,(2016)’in yaptığı araştırma sonuçlarına göre, çocuk evi komşularının tespitleri arasında, çocukların kalabalık ortamda olmamaları sebebiyle personel tarafından daha iyi ilgilenildiği, çocukların ev ortamında daha sağlıklı, huzurlu ve güvenli büyüdükleri, aile ve komşuluk ilişkilerini gözlemledikleri, çocuk evini sevdikleri mutlu oldukları, toplumsal desteği alıp ev sıcaklığı yaşadıkları, çocuk evinde yaşayarak daha başarılı, özgür, düzenli ve terbiyeli olduğu, toplum içinde büyüdükleri için sosyal oldukları, özgüvenlerinin arttığı, sevgi ve saygıyı öğrendikleri yer almaktadır. Nalbant,(2016)’in yaptığı araştırmaya göre de, çocukların çocuk evlerine olumlu anlamlar yükledikleri, yatılı bakım modeli(yuva-yurt) ile kıyasladıklarında toplum ile daha iç içe oldukları, komşuluk ilişkilerinin, alışveriş alışkanlıklarının kazanıldığı, toplum ile daha uyumlu oldukları, çocuk evinde kendilerini mutlu hissettikleri, toplumsal normlara uygun davrandıkları anlaşılmıştır.

Yıldırım,(2016)'ın yapmış olduğu araştırmada çocuk evi sisteminin çocuğun sağlıklı gelişimi için kurum bakımından daha iyi bir alternatif olabileceğinin yanı sıra işleyiş şekliyle çocukların sosyal ilişkilerinin istenilen düzeye ulaştırılması için yeterli olmadığını belirtmiştir.

Araştırmanın ana konusunu oluşturan bakım elemanı, Çocuk Evleri Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde “*Çocuk evlerinde çocukların gelişiminden ve bakımından sorumlu personel*” olarak tanımlanır. Bakıcı anne/bakım elemanının görev ve sorumlulukları ise Yönetmeliğin 13. Maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Çocuk evleri yönetmeliğinde bakım elemanlarının görev ve sorumluluğunun açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilmesi diğer çocuk yuvası ve yetiştirme yurtları yönetmeliğine göre olumlu bir gelişme olarak görülmüş bu sayede yapılan işin sınırlarının belli olmasını ve bakım elemanlarının sorunların çözümünde yardımcı bir unsur olarak görülmektedir.

2.1.4.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Özellikleri

Çocuk bakım elemanları çocuk evlerinde korunmaya muhtaç çocuklara hizmet sunar. Korunmaya muhtaç çocuklara hizmet verirken önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi çocukların yaşadıkları süreçler gereği özenli olunması gerekir. Çocuk bakım elemanlarının çocuklara nasıl davranacağını bilmesi ve yaşadıkları zorluklarda sorunlarını çözebilecek kapasitede olması oldukça elzemdir. Bu açıdan bakıldığında çocuk bakım elemanlarının özellikleri ile alakalı Çocuk Evleri Yönetmeliğinde sadece eğitim durumuna yönelik şu şekilde belirtilmiştir: “*bakım elemanlarının kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksekokul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçilir*” .Çocuk bakım elemanlarının eğitim durumunu belirtmek yeterli olmamaktadır. Çocuk bakım elemanlarının minimum standartlara ve sorun çözme becerilerine de sahip olması gerekmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesindeki taahhütlere uygunluğuna odaklanarak Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Ulusal 28 minimum standart oluşturulmuştur. Bakım elemanlarının sahip olması gereken başlıca standartlar şu şekildedir:

- “Personel, özellikle çocuklarla birebir çalışan personel, çocuklara yönelik ihmal veya istismar durumlarını teşhis ve müdahale edebilmek için gereken bilgiye sahiptir.
- Personel, ihmal ve istismar durumlarına ilişkin kurumsal ve hukuksal bildirim esaslarını bilir.
- Çocuklar, akran baskısından korunmaktadır.
- Çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun, yeterli ve düzenli şekilde beslenmeleri, yemek seçimi ve hazırlanmasına katılmaları ve keyifli yemek zamanları geçirmeleri sağlanmaktadır.
- Çocukların yüksek yararı ile uyumlu olarak mahremiyet hakkı desteklenir ve saygı gösterilir.
- Çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterilir
- Personel ve çocuklar arasında, olumlu ve güvenli bir ilişki bulunmaktadır.
- Çocuklar personelin gözetiminde rahat ve huzurludur.
- Personel çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davranır”.
(www.unicef.org, 2017)

Aynı zamanda çocuk bakım elemanlarının yeterli düzeyde donanımlı olması ve sorun çözme becerilerinin artırması hem hizmetin kalitesi açısından hem de çocukların yüksek yararı açısından beklenen özellikler arasındadır.

Diğer taraftan araştırmaya konu olan bakım elemanlarının özellikleri arasında korunmaya muhtaç çocuklara hizmet vermesinin yanı sıra büyük bir çoğunluğunu kadınların oluşturması gelmektedir. Özateş Gelmez(2014)’e göre kadın emeğini denetim altına alan eril dayanışmanın kadınları bakım veren kişiler olarak tanımladığını, engelli, yaşlı ve çocuk bakımını aile içinde maliyetsiz olarak karşılanmasıyla devlet tarafından kullanılırken, işgücü piyasasında kadına uygun görülen düşük ücretli ve düşük statülü işler dolayısıyla kadın işinin, erkeğe göre ikincil olarak tanımlanmasına ve erkeğe olan ekonomik bağımlılığının fiilen sürmesine hizmet ettiğini belirtmektedir.

Diğer taraftan genellikle çoğu kadın olan bakım elemanlarının annelik deneyimi oldukça belirleyici bir özelliktir. Deliktaş, Körükçü ve Kukulcu,(2015)'e göre, anne olma sürecinin kadının hayat döngüsünde önemli gelişimsel geçişlerden birisi olduğunu, farklı grup kadınlarda(ilk gebeliğini yaşayan kadın, adölesan gebelik yaşayan kadın, ileri yaş gebe kalan kadın, anomalisi olan bebeğe sahip kadın vb.) farklı annelik deneyimlerinin ve yaşantılarının bulunduğunu belirtmiştir. Sever (2015), ise günümüz toplumunda kadın kimliğinin algılanışında “ çocuk “ sahibi olmanın çok önemli bir kriter olduğunu, aslında bireysel olarak görülen anneliğin toplumsal ve ekonomik bir yanının da olduğunu, genel görüşün yerleşik hayata geçiş ve tarım toplum olunmasıyla birlikte toplumsal yapının değişip, iş bölümünün arttığı, bu esnada da kadınların özel alana itilerek ücretsiz ev içi emek grubu olarak kodlandığı yönündedir. Bu iş bölümünde çocuk bakımı ve ev işlerinin kadının üstüne kaldığının, çamaşır, bulaşık, ütü gibi hiçbir kutsiyeti olmayan işlerin daima “ kutsal anneliğe” dahil olduğunun, “ kutsal anne”(iyi anne) olabilmenin çocukları için yemek yapmak, onlar için hijyenik ortam sağlamak, çocukların ödevleriyle ilgilenmek vb işlerden geçtiğini, bu uzun zaman ve emek isteyen tüm işlerin de ücretlendirilmeyen ve hiçbir değer atfedilemeyen ev içi emek kapsamında olduğunu belirtmektedir. Tüm bu görüşlerin aksine yapılan araştırma sonuçlarında sistem içerisinde ücretlendirilmeyen ev içi emek kapsamında bulunan “ annelik deneyiminin” bakım elemanı olma konusunda olumlu etkisinin bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle annelik deneyiminin bakım elemanı olarak seçilme kriterlerinde ve performans açısından tercih nedeni olarak görülebileceği, literatürün aksine anneyi çalışma hayatının dışına iten bir durum olmak yerine, çalışma hayatında bir tercih sebebi olarak öne çıkardığı görülmektedir.

Çocuk bakım elemanından beklentiler anlatıldığı gibi yüksektir. Korunmaya muhtaç çocukların da yaşadıkları süreçlerle ilgili getirdikleri güçlükler bulunmaktadır. Bu durumda çocuk evlerinde çalışma sürecinde sorunlarla karşılaşılması olasıdır. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklar ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.4.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklar

Bu araştırmadaki amaçlardan biri çocuk bakım elemanlarının çalışma yaşantılarına ilişkin özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkileri belirlemektir. Bu

çerçeveden hareketle yapılan literatür taramasında bakım elemanlarının çalışma yaşamlarına ilişkin Fikret Yaman'ın 2010 yılında yaptığı araştırmada; bakıcı annelerin yaşadıkları güçlük olarak çocukların birbirleriyle iyi geçinmemeleri, kavgaları ve anlaşmazlıkları öne çıkan sorunlar arasındadır. Bunun yanında çocuk kaynaklı sorunlar arasında, çocuklar arası kıskançlık, yaş farkı, çocukların psikolojik durumları, davranış sorunları, ergenlik sorunları, çocukların doyumsuz olması, yalan söyleme ve saldırganlık gibi özellikler de araştırma bulguları sonucunda ortaya çıkmıştır. Çalışma süreçlerinden kaynaklı sorunlara bakıldığında görev dışı işlerin verilmesi, aşırı sorumluluk yüklenmesi ve hakların verilmemesi, anne sayısının az olması, gece tek kişi çalışma, malzeme eksikliği öne çıkmıştır. Diğer taraftan bakıcı annelerin çalışma sürelerine bakıldığında, günlük ortalama çalışma süresi 8,5 saat olarak ortaya çıkmıştır. Bakıcı annelerin 2/3'sine göre çalıştıkları süre fazla değildir. Bakıcı anneler çalıştıkları süreyi normal bulmakla birlikte bakıcı annelerin önemli bir kısmı işlerinin ağırlık derecesini ağır ve çok ağır olarak ifade etmişlerdir. Annelere verilen iş yükünün ağırlık derecesinin annelerin çocuklara olan tutumlarını etkilediği araştırma bulguları sonucunda ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan yapılan araştırmaya göre kadrolu çalışan bakım elemanı sayısının oldukça az olduğu, genellikle özel hizmet alımı ve güvencesiz olarak çalıştıkları, eğitim düzeylerinin düşük ve çocuk eğitimi ile ilgili bir eğitim durumlarının olmadığı eklenmiştir.

Aynı zamanda bakım elemanlarının çalışma yaşamlarına ilişkin Hacer Başer'in 2013 yılında yaptığı araştırma sonuçlarında ise; çocuk bakım elemanları, kadrosuz çalışmak, bakım elemanı, teknik ve mesleki personel sayısının yetersizliği, izinlerin düzenli kullanılamaması, sorumluluğun paylaşılmaması, eğitim ve psikolojik destek hizmetlerinin yetersizliği vb. konularında zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmadaki amaçlardan bir diğeri ise bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkileri belirlemektir. Literatür taramasında Emine Aslan'ın 2016 yılında yapmış olduğu araştırmada hem sosyo-demografik özelliklere hem de çalışma hayatlarına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre ise de (Bakım elemanlarına yönelik yapılan çalışmada) yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, gelir durumu değişkenlerinin tükenmişlik ve iş doyumunu üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte çocuk evlerindeki görev

süresi, sorumlu olunan çocuk sayısı, günlük çalışma süresi, çocukların yaşadıkları sorunlar, yapılan işte kendini yeterli hissetme konularında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre görev süresi ve sorumlu olunan çocuk sayısı arttıkça iş doyumu azalmış; günlük çalışma süresinin fazla olması iş doyumu ve tükenmişliği olumsuz etkilemiş; çocukların yaşadıkları sorunlar tükenmişliğe etki etmiş, yapılan işte kendini yeterli bulmama değişkeninde ise düşük iş doyumu ortaya çıktığı saptanmıştır.

Bu araştırmadaki amaçlardan bir diğeri ise bakım elemanlarının çocuklarla iletişimi ve bilgi-becerilerine yönelik özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkileri belirlemektir. Literatür taramasında Cansu Çelik'in 2016 yılında yapmış olduğu araştırmada çocuk bakım elemanlarının çocuklarla ilişkilerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır Çelik,(2016)'in yaptığı araştırma sonuçlarına göre, çocuk evi komşularının tespitleri arasında, çocukların kalabalık ortamda olmamaları sebebiyle personel tarafından daha iyi ilgilenildiği, çocukların ev ortamında daha sağlıklı, huzurlu ve güvenli büyüdükleri, aile ve komşuluk ilişkilerini gözlemledikleri, çocuk evini sevdikleri mutlu oldukları, toplumsal desteği alıp ev sıcaklığı yaşadıkları, çocuk evinde yaşayarak daha başarılı, özgür, düzenli ve terbiyeli olduğu, toplum içinde büyüdükleri için sosyal oldukları, özgüvenlerinin arttığı, sevgi ve saygıyı öğrendikleri yer almaktadır

Ergün Yazıcı'nın 2012 yılında yapmış olduğu çalışmasında da bakım elemanlarının çalışma yaşamı ve çocuklarla ilişkilerine yönelik bilgiler bulunmaktadır. Yazıcı,(2012)'ye göre; çocuk bakım elemanlarının yaşadıkları zorluklarının başında düşük ücretlerle iş güvencesiz çalışmaları olduğunu belirtmiştir. Bu durumun da bakım elemanlarının motivasyonunu olumsuz etkilemekte olup personelin çocuklara yaklaşımında olumsuzluklara neden olduğunu belirterek çok önemli bir noktaya dikkat çekmiştir.

Sorunun çözümü ise hem kişinin özelliklerine hem de süreçte yaşadığı problemlere bağlı olarak şekillenebilmektedir. Bu nedenle çalışmanın bundan sonraki bölümünde bu bilgilere yer verilecektir.

2.2. SORUN ÇÖZME SÜRECİ

Bu bölümde sorun çözme sürecinden söz edilecek ve sorun çözme süreçlerinde sosyal hizmetin rolü de ele alınacaktır.

2.2.1. Sorun Çözme Nedir?

Sorunun pek çok farklı tanımı olmakla birlikte D’Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares(2004);Akt.Eskin (2011)’e göre sorun“ *günlük yaşamda sağlıklı bir işlevsellik için gerekli olan ancak kişinin karşılaştığı engeller yüzünden etkili bir tepki gösteremediği durum veya iş* “tir. Cüceloğlu’(1997)’ye göre ise “ bir ortamdan bir durumdan başka bir ortama geçerken kişinin karşılaştığı engellerdir”

Sorun çözme ise Öğülmüş,(2001);Akt.Duyan,(2008)’e göre “ kişilerarası sorunları etkileşimde bulunan taraflardan en az birinin, mevcut etkileşim biçimi ile ideal etkileşim biçimi arasındaki farkı algıladığı, bu fark yüzünden gerginlik hissettiği, gerginliği ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunduğu, ancak girişimlerinin engellendiği bir durum” olarak tanımlanır. Sorun çözme, Kaptan ve Korkmaz,(2002)’ye göre ise belli bir amaca ulaşmak için karşılaşılan güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik çabadır.

Eskin,(2011)’e göre ise sorun çözme bir süreçtir. Kişi başlangıç durumundan amacına ulaşmak için değişmesini- dönüşmesini istediği durumları düzenler. Sorun çözme kişinin problemle karşılaşmasından, onu çözüme kavuşturana kadar geçen süreci ifade eder. Westen(1999) sorun çözme sürecini üç aşamada özetlemektedir: 1)Başlangıç Durumu(sorunla karşılaşma), 2) İşlem Durumu(sorun çözme için işlemlerde bulunma), 3) İstenen Duruma Ulaşma(sorunun ortadan kalkması).

D’Zurilla ve Nezu (2001) sosyal sorun çözmeyi ardışık ve birbiri ile etkileşimli beş basamaktan oluşan bir işlem olarak kavramsallaştırmışlardır;

1) “Sorun yönelimi (günlük yaşamda karşılaşılan sorunlara uyum sağlayıcı, tutumsal, güdüsel ve duyuşsal yaklaşımı devam ettirme)”, 2) “Sorun tanımı ve formülasyonu (bir sorunun imkanlarını ve sınırlamalarının tanımlanması ve gerçekçi amaçların oluşturulması)”, 3) “Seçeneklerin oluşturulması (olası çözümler için “beyin fırtınası” yapmak)”, 4) “Karar verme (seçeneklerin olası sonuçlarını incelemek ve bir sorunun koşulları ve sınırlamaları bağlamında en faydalı olanı seçmek)”, 5) “Çözümü uygulamak ve izlemek (çözümleri gerçekleştirme, etkililiğini izlemek ve gerekiyor ise düzeltmeleri yapmak” (Akt. Duyan ve Gelbal, 2008).

Turan, (1999) ise sorun çözme sürecinin aşamalarını aşağıdaki gibi ele alınmıştır;

- Sorunun varlığını kabul etmek
- Sorunu çok yönlü analiz etmek, kişi/aile üyelerinin isteklerini belirlemek
- Sorun çözme ile ilgili seçenekleri belirleme sürecine aile üyelerinin aktif katılımını sağlamak
- Belirlenen seçenekleri gözden geçirip uygun olanı seçmek

Günlük yaşamımızda her an sorunla karşılaşabilme ihtimalimiz bulunmaktadır. Her birey hayatın belli döneminde küçük ya da büyük sorunla karşı karşıya kalmıştır. Karşılaşılan sorunlarda aynı soruna her bireyin farklı tepkiler verebileceği görülmüştür. Kimi sorun çözme konusunda başarılı olurken kimi başarısız olmuştur. Bu noktada, kişinin sahip olduğu sorun çözme becerileri önemli bir yere sahiptir. Bir çok çalışmada, sorun çözme becerileri iyi olan bireylerin dayanıklılıklarının da iyi olduğu saptanmıştır(Dumont ve Provost 1999; Akt.Eskin,2011). Bu açıdan bakıldığında araştırmamıza konu olan çocuk bakım elemanlarının sahip olduğu sorun çözme becerilerinin çok önemli olduğu görülmekte olup sorun çözme becerileri ne kadar iyi düzeydeyse o kadar dayanıklı ve çalışma yaşamları ve insan ilişkilerinde daha başarılı olabilecekleri öngörülmektedir.

2.2.2. Sorun Çözme Yaklaşımı

Sosyal hizmet mesleği, her zaman insanların sorunlarına çözüm getirmeyi, ihtiyaçlarını karşılamayı, sıkıntılarını azaltmayı amaçlamıştır. Sosyal hizmetin yöntem ve yaklaşımları ile birey ve ailenin toplumdaki belirli hizmet ve kaynaklardan yararlandırılması, destek verilerek endişelerinin azaltılması ve sorun çözme biçimlerinin değiştirilmesi öngörülmüş ve uygulamalar günümüze kadar bu doğrultuda gelmiştir (Turan, 1999)

Tomanbay(1999)'a göre, sosyal çalışma mesleği hem bireysel hem de toplumsal sorunlarla ilgilidir. Aynı zamanda kültürel, ekonomik ruhsal ve sosyal sorunlarla ilgilidir. Sosyal hizmet mesleği bahsedilen sorunlara çözüm üretir ve uygulamaya koyar. Mesleğin uygulamaya koyma eyleminin adı da hizmettir. Sosyal çalışmada

hizmet sorunun türevidir ve iki kavram bu meslekte perçinlenmiştir. Sorun mesleğin varoluş nedenidir. Hizmet ise mesleğin işlevi ve varoluş göstergesidir. Sorun ve hizmet kavramı birbirini sosyal çalışma mesleğinde tamamlar ancak bu iki kavram birbirinin yerine geçemez. Sosyal sorun sosyal hizmeti işlevselleştirir. Sorun olmazsa, hizmet; sosyal sorun olmazsa sosyal hizmet olmaz.

Thompson,(2013)'a göre sosyal hizmet, *“iyilik halini artırmak amacıyla sosyal değişime, insan ilişkilerinde sorun çözmeye, güçlenmeye ve özgürleşmeye katkı sağlayan bir meslektir”* Sosyal hizmetin odağında da görüldüğü gibi sorun çözme bulunmakta ve problem çözme yaklaşımı çok kullanılmaktadır. Problem çözme yaklaşımı, insan yaşamının tümüyle problem çözme aktivitelerini içerdiği görüşüne dayanır. Bu yaklaşımın amacı, problem çözme becerisi yıpranmış ve kaynakları tükenmiş bireylerin ve ailelerin sorun çözme isteğini artırmak ve ego yeteneklerini güçlendirmek suretiyle problemlerini bizzat halledebilecek düzeye gelmelerini sağlamaktır. (Turan, 1999)

D’Zurilla ve arkadaşlarının anlattığı sosyal sorun çözme modeline göre, kişinin ilk aşamada sorun durumla karşılaşması ve bireyde oluşan tepkiler önemlidir. Sosyal problem çözme süreç modeli insanların bir problemle karşılaştıklarında gösterdikleri duyuşsal tepkileri sorun yönelimi olarak adlandırmaktadır. Model insanların problem durumla karşılaştıklarında oluşabilecek tepkilerinin yapıcı ve işlevsel olmayan tepkiler olmak üzere iki şekilde olabileceğini varsaymaktadır. Yapıcı tepkilere olumlu sorun yönelimi, işlevsel olmayan tepkilere ise olumsuz sorun yönelimi denilmektedir. Olumsuz soruna yönelim işlevsel olmayan üç sorun çözme tarzıyla sonuçlanmaktadır. Bunlar: 1) dürtüsel-dikkatsiz, 2) kaçınan ve 3) akılcı sorun çözme tarzlarıdır. Akılcı sorun çözme işlevsel bir problem çözme tarzıdır. Akılcı sorun çözmeyi kullanan kimselerin, sorunlarını çözüme kavuşturabilme şansları yüksektir (Eskin, 2011). Bu açıdan bakıldığında çocuk bakım elemanlarının hangi sorun çözme tarzını kullandığı sorunların çözüme kavuşturulmasında büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca Sorun Çözme Modelinde problem çözmenin bilimsel bileşenleri oldukça önemlidir. Problem çözmenin, farklı çözümleri düşünebilme, adım adım hedefe ulaşabilmeyi düşünebilme, sonucu düşünebilme, sosyal olaylarda neden sonuç ilişkisini düşünebilme ve olaylara başkalarının bakış açılarını görerek başka bir açıdan

bakabilmeyi ifade eden perspektif alabilme gibi bilimsel bileşenleri vardır. Diğer taraftan sorun çözmenin üst bilişsel bileşenleri ve güdüsel bileşeni bulunmaktadır. Bunlar kişinin problem çözme becerisini kontrol edebilme ve onu gözden geçirebilmesi anlamına gelmektedir. Güdüsel bileşen ise insanların problem çözmede onları nelerin motive ettiği ile ilgilidir(Eskin,2011).

2.2.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Sorun Çözme Süreçlerinde Sosyal Hizmet

İnsanlar hayatın her alanında pek çok farklı zorlukla karşılaşabilmektedir. Kişinin karşılaştığı zorlukların doğası ve yapısı kadar ne ölçüde bu zorluklarla baş edebildiği önemlidir (Eskin, 2011). Sosyal Hizmet bu noktada devreye girerek insanların zorluklarla baş edebilmesinde hayati bir rol oynar. Çünkü sosyal hizmet aynı zamanda bir problem çözme sürecidir. İnsanların problem çözme kapasitelerini arttırarak, daha güçlü bireyler olmalarını sağlar. Sosyal hizmetin aşağıdaki tanımlarından da problem çözme ve güçlenmeye vurgu yapılmaktadır.

Thompson,(2013)'a göre sosyal hizmet kavramı," sorunlarını çözmelerinde insanlara yardımcı olmaya yönelik her türlü etkinlik" olarak belirtilir.

IFSW(International Federation Of Social Workers), (2000) tanımına göre ise:

"Sosyal Hizmet mesleği, sosyal değişim, insan ilişkilerinde problem çözme ve güçlenmeye yardımcı olur ve bireyin iyilik halini geliştirmek için özgürleşmesini sağlamaya çalışır. Sosyal hizmet insan davranışı ve sosyal sistemlerle ilgili teorileri geliştirerek, insanların çevreleriyle etkileşime girdiği noktalarda müdahale eder. İnsan hakları ve sosyal adalet ilkeleri sosyal hizmetin esasını oluşturur."

Cılga, (2004)'ya göre de;" Toplumsal etkileşim dinamiği ve süreci içinde, insanın yaşam bilgisini, kültürünü, kişisel gücünü, yeteneklerini ve eylemlerini geliştirmek, sorumluluk sahibi, bilinçli, etkili ve örgütlü varlıklar olarak yaşam pratiğine katılımlarını sağlamak, gereksinimlerini karşılamayı bilen, sorunlarını çözen, üretken, özgür ve mutlu insanlar olarak yaşayabilmeleri için nesnel yaşam koşullarının gelişmesine yardımcı olmak sosyal hizmet eyleminin bilimsel ve mesleki karakterini oluşturur".

Sosyal hizmet mesleği, her zaman insanların sorunlarına çözüm getirmeyi, ihtiyaçlarını karşılamayı, sıkıntılarını azaltmayı amaçlamıştır. Sosyal hizmetin ilk önce gelişen ve temel yöntemlerinden oluşan sosyal kişisel çalışma ile birey ve ailenin toplumdaki belirli hizmet ve kaynaklardan yararlandırılması, destek verilerek endişelerinin azaltılması ve sorun çözme biçimlerinin değiştirilmesi öngörülmüş ve uygulamalar günümüze kadar bu doğrultuda gelmiştir. Kişisel çalışma günümüzde, resmi, özel ve gönüllü kuruluşlarda, aile refahı, sosyal yardım, yaşlı refahı, çocuk refahı, eğitim, sağlık, endüstri, ıslah vb. alanlarda her yaş ve sosyo-ekonomik düzeydeki kişilere ve ailelere uygulanan işlevsel bir yöntem özelliğine sahip olmaktadır. Buradaki temel düşünce, insanların toplumsal rol ve sorumluluklarını sosyal çevre ile anlaşmazlığa düşmeden yerine getirebildikleri, duygu ve davranışlarını kontrol edebildikleri ölçüde, toplum yaşamına uyum yapabilmeleri konusudur (Turan, 1999).

Ortaya çıkan tanımlamalar sonucunda, sosyal hizmetin amacının, insanların yaşam içinde sosyal işlevselliklerini yerine getirmeleri ve karşılaştıkları sorunlar ile baş edebilmeleri için yeteneklerini geliştirmelerine yardım etmek, insan ihtiyaçlarını yeterli ölçüde karşılanmasına olanak veren çevresel koşulları geliştirmek olduğu görülmektedir. Sosyal Hizmet mesleğinin etkinlik odağı bireyin sosyal işlevselliği ve çevresi ile etkileşimidir(Kut,1988; Akt.Duyan ve Arkadaşları,2008).

Araştırmaya konu olan çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklarla baş edebilmeleri için sorun çözme becerisi geliştirmeleri gerekmektedir.Sorun çözme sosyal hizmetin ana teması olması nedeniyle çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerisini istenilen düzeyde sosyal hizmet desteğiyle geliştirebilir.

Sosyal Hizmet, bireyin gerek çalışma hayatı gerekse sosyal yaşamında üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirmekte sınırlayan, onun hem aile hem de toplum içinde konumuna zarar veren sorunlarla baş edebilmesinde yardımcı olur. Zaten sosyal hizmetin amacı “birbirleriyle ve yaşadıkları çevredeki kurumlarla ilişkilerinde sıkıntıları olan bireylerin sorunlarını çözerek sosyal işlevlerini, yani, kendilerinden beklenen görev ve sorumluluklarını, gereken biçimde yerine getirmelerini sağlamaktır(Duyan,2010)”Bu bağlamda bakıldığında sosyal hizmet, yedi aşamadan oluşan planlı değişim süreci(Tanışma/Bağlantı Kurma, Ön Değerlendirme, Planlama, Uygulama, Son Değerlendirme, Son Değerlendirme, Sonlandırma/Bağlantıyı Kesme, İzleme) ile

insanların sorun çözme kapasitelerini ve sosyal işlevselliklerini artırır. Diğer taraftan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin artırılması açısından minimum standartlara uygun görev ve sorumluluklarının verilmesi, hizmet içi eğitimlerin düzenli yapılması ve aylık toplantılarda eksiklerle ilgili çalışma yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorlukları genel olarak çocuklarla ilgili yaşanan zorluklar ve çalışma hayatı ile ilgili yaşanan zorluklar olmak üzere iki başlık altında toplayabiliriz. Çocuklarla ilgili yaşanan zorluklara çocukların birbirleri arasındaki anlaşmazlıkları, davranış sorunları, psikolojik sorunları, ergenlik sorunları, kıskançlıkları örnek verilebilirken, çalışma hayatına ilişkin zorluklarına ise görev alanı dışında çalıştırılma, güvencesiz çalışma, sorumlu olunan çocuk fazlalığı, gece nöbetlerinde fazla sorumluluklar, izinlerin düzenli kullanılamaması vb. örnek verilebilir.

Bu sorunlara ilişkin sosyal hizmet mikro düzeyde çözümleri bulmada müracaatçıyı güçlendirerek, kaynaklarla bağlantılandırarak, bilgi işleme sürecini kolaylaştırarak ve eğitsel program sağlayarak çocuk bakım elemanlarının bilgi eksikliği, çocuk ve personelle aralarındaki iletişim eksikliği, haklarını arama konusunda farkındalık eksikliği vb. noktalardaki sorunlarını çözmesinde ve beceri geliştirmesinde yardımcı olur. Bu durumda sosyal hizmetin eğitici ve danışmanlık rollerini ortaya koyar. Sheafor&Horejsi (2014)'e göre; "Sosyal hizmet uygulamasının büyük bölümü, müracaatçıları ya da müracaatçı grupları hayatın getirdiği zor durumlarla başa çıkmak ya da sorunları ve krizleri önceden tahmin etmek ve engellemek için eğitmek eylemini kapsar. Bu durum müracaatçıyı güçlendirir. Eğitici rolü, bir sosyal hizmet olarak tamamlanırken, müracaatçılara onları olumsuz olarak etkileyen konulara nasıl adapte olacaklarını öğretmeyi ya da anlaşılır tavsiyeler, bilgiler sağlamayı ve hayatlarındaki sorunlara dair bilgi ile karar alabilmeleri için onlara ihtimalleri ve olası sonuçlarını açıklamayı kapsar. Duyan,(2010)'a göre ;" sosyal hizmetin danışmanlık rolü bireylerin sosyal işlevselliklerinde sorunlara çözüm bulmak amacıyla devreye sokulur. Bir işbirliği süreci olarak müracaatçının yetkinliklerine saygı göstererek, güçlü yönlerini ortaya çıkararak ve çözümler keşfetmek için birlikte çalışarak onları güçlendirir.

Çocuk bakım elemanlarının çocuk bakım elemanlarının belirtilen sorunlarına ilişkin mezzo düzeyde; Sheafor& Horejsi (2014)'e göre," sosyal hizmet müracaatçı ile hizmet

sunum sisteminin çeşitli kısımları arasında devam eden etkileşime yardımcı olur ve iletişim kanallarını, bilgi değişimini ve koordine aktivitelerini güçlendirmek için bir ağ oluşturur. Buradan hareketle bakım elemanlarına yönelik mezo düzeyde kuruluşlar arası bağlantı kurulması, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi işlevlerinin arttırılarak bir bilgi paylaşım ve haber alma merkezi haline getirilmesi, grup eğitimleri verilerek farkındalık yaratılması, merkezinde koordine ettiği eğitim sisteminin oluşturulması ve süpervizyon desteğinin arttırılması sağlanabilir.

Sosyal hizmetin makro düzeyde rolü ise, Duyan,(2013)'e göre;" sosyal hizmet sosyal problemler hakkında bilgi verir, sosyal adaletsizlikleri açıklar ve bu sorunların çözümü için hizmetler ve politikalar üretir. Aynı zamanda değişim ihtiyacı duyulan program ve hizmetlere yönelik yeni kaynaklar yaratmayı, mevcut kaynakları geliştirme ve genişletmeyi, mevcut kaynakları planlamayı, bölmeyi ve bir birim, kurum ya da kuruluş tarafından sunulan hizmetin etkisini ve etkinliğini arttırmayı kapsar. (Sheafor&Horejsi 2014). Bu noktadan hareketle çocuk bakım elemanlarının sorunlarına ilişkin mezo düzeyde, altı ayda uygulamada yaşanan sorunlara yönelik toplantılar düzenlenmesi, iş güvencesiz çalıştırılan bakım elemanlarının işe alınma ve performans göstergelerine yönelik yeni kriterlerin belirlenmesi ve liyakate dayalı alımların gerçekleştirilmesinin sağlanması, bu alanda politikalar geliştirilmesi ve farkındalık yaratılması sağlanabilir.

Çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin arttırılmasında nihai hedef çocuklara sağlanan koruma ve bakım hizmetinin kalitesinin arttırılmasıdır. Bu hedefe ulaşmak amacıyla bu araştırma yapılmış ve bu kapsamda gerekli öneriler sunulmuştur.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu araştırmada kullanılan yöntem ve gereçlere bu bölümde yer verilecektir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde amaç iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemektir. Bu tür bir düzenlemede, aralarında ilişki aranacak değişkenler tekil taramada olduğu gibi, ayrı ayrı sembolleştirilir. Ancak bu sembolleştirme(değerler verme, ölçme), ilişkisel bir çözümlmeye olanak verecek şekilde yapılmak zorundadır(Karasar,2005).

Çalışma; Amasya çocuk evinde çalışan bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sosyal sorun çözüme becerileri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapıldığı için, tanımlayıcı araştırma kapsamında olan, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu konuda araştırmaların sayısı az olduğu için nicel olarak tasarlanmıştır.

Nicel araştırma; anket, deney gibi nicel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, nesnel olguları ölçen, değişkenlere odaklanan, çok sayıda olayın yer aldığı, çizelge, tablo, grafik oluşturma gibi istatistiksel analiz gerektiren bir araştırmadır (Neuman, 2010, s. 21). Bu çalışmada da nesnel olan olgularla çalışılmış ve bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ilişkilerine odaklanılmıştır.

Bu araştırmada da ilişkisel tarama modelinin kullanılmasının nedeni, bağımlı değişken olan sosyal sorun çözüme becerisi ve bağımsız değişken olan çocuk bakım elemanlarının sosyo-demografik, sosyo-ekonomik ve kuruluş yaşantısından kaynaklanan özelliklerine ilişkin bilgiler arasında ilişkilere bakılmasıdır. Çocuk bakım elemanlarının yaşı, medeni durumu, eğitimi, konut durumu, aile yapısı, işe alınma ve seçim süresi, çalışma süresi, danışmanlık ve destek durumu, aldığı destek gibi değişkenlerin, çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözüme becerisi arasında ilişkiler bu çalışma çerçevesinde ortaya konulmuştur.

3.2. ÇALIŞMA EVRENİ

Araştırmaya konu olan özneler farklı biçimlerde seçilirler. Evren bir araştırmada Karasar,(2005)'e göre “ *araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü*” anlamına gelir. Genel evren Türkiye’de çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarıdır. Bu çalışmada il örneği olduğu için bu genel evrenden çalışma evreni olarak Amasya ilinin seçilmesidir. Araştırmacının bu alanda çalışma deneyiminin olması, bu ilde çalışması ve bu il örneği ile ilgili bilgisi nedeniyle Amasya seçilmiştir.

Çalışma evrenini, Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’ne bağlı Çocuk Evlerinde özel hizmet alımı yoluyla çalışan personel oluşturmaktadır. Amasya ili örneği alındığı için tam sayım yapılmıştır. Araştırmada gönüllü katılım hedeflenmiş, mevcut personel sayısı 45 olmasına karşın personelin doğum izni, hastalık izni vb. nedenlerle 39 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılım konusunda gönülsüz olan bulunmamaktadır. Araştırma ile 45 bakım elemanına ulaşılması hedeflenmiş olup, ancak 39 kişiye ulaşılarak tam sayım yöntemi uygulanmıştır yani çalışma evreninin % 86, 7 sine ulaşılmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formu içerik olarak iki farklı veri toplama aracından oluşmaktadır. Bunlardan biri araştırmacı tarafından hazırlanan açık, kapalı ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan 67 soru, bir diğeri ise; sosyal sorun çözme beceri düzeylerini belirlemeye yönelik olarak kullanılan, Sorun Yönelimi Ölçeği ve Sorun Çözme Ölçeği olmak üzere iki alt ölçekten oluşan 70 soruluk envanterdir.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri (Social Problem Solving Inventory – SPSI):

Sosyal Sorun Çözme Envanteri, D’Zurilla ve Nezu (1990) tarafından, insanların sosyal sorun çözme becerilerini ölçme amacıyla geliştirilmiştir. Envanterin Türkçeye uyarlama çalışması ise, Duyan ve Gelbal (2008) tarafından yapılmış; güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması Türkiye’de, insanların sosyal sorun çözme durumunu belirlemede ya da sosyal sorun yaşayabileceği düşünülen gruplar için bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilmesini göstermiştir.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri, sosyal sorun çözme modelinin “sorun yönelimi” ve “sorun çözme dizgesi” olan iki ana boyutunu değerlendirmek için düzenlenen kendi kendini bildirim tarzında bir değerlendirme aracıdır. 70 maddeden oluşan envanterin her bir maddesi, gerçek yaşamdaki sorun çözme durumları için olumlu (kolaylaştırıcı) veya olumsuz (engelleyici) bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkiyi yansıtan ifadeden oluşmaktadır (Maydeu-Olivares ve D’Zurilla, 1995). Envanter, Sorun Yönelimi Ölçeği (SYÖ; 30 madde) ve Sorun Çözme Becerileri Ölçeği (SÇBÖ; 40 madde) olmak üzere iki ana ölçeğe sahiptir ve bu ölçekler her biri 10’ar madde olan 7 alt ölçekten oluşmaktadır. SYÖ kapsamında, Biliş Alt Ölçeği, Duyuş Alt Ölçeği ve Davranış Alt Ölçeği olmak üzere üç alt ölçek bulunmaktadır. SÇBÖ kapsamında ise, Sorun Tanımlaması ve Formülasyonu Alt Ölçeği, Seçenek Çözümlerin Oluşturulması Alt Ölçeği, Karar Verme Alt Ölçeği ve Çözümü Gerçekleştirme ve Doğrulama Alt Ölçeği olmak üzere dört alt ölçek bulunmaktadır (Duyan ve Gelbal, 2008).

Ölçeğin güvenilirlik düzeyini saptamak için, iç tutarlılığın bir ölçütü olan Cronbach Alfa katsayısı kullanılmaktadır. Buna göre, Sosyal Sorun Çözme Envanteri SYÖ için 0.94, SÇBÖ için 0.92 ve SSÇE için 0.94 düzeyinde iç tutarlılığa sahiptir. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı (korelasyon katsayısı) SSÇE için 0.87, SYÖ için 0.83 ve SÇBÖ için 0.88 olarak belirlenmiştir. Fischer ve Corcoran’a (1994) göre, Sosyal Sorun Çözme Envanteri, mükemmel düzeyde olmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır (Duyan ve Gelbal, 2008).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri’nin maddelerinde belirtilen ifadeye, bireylerden “Benim için kesinlikle doğru değil – 0 puan”, “Benim için çok az doğru – 1 puan”, “Benim için orta düzeyde doğru – 3 puan” ve “Benim için kesinlikle doğru – 4 puan” olmak üzere beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Her bir alt ölçekten alınabilecek puanlar 0-40, SYÖ’den 0-120 ve SÇBÖ’den 0-160 olmak üzere, Sosyal Problem Çözme Envanteri’nin tamamından alınabilecek puan 0-280 arasında değişmektedir (Duyan ve Gelbal, 2008).

Envanterde yer alan 70 maddenin yarısı (35 madde) olumsuz (1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 54, 56, 60, 63, 64, 67, 68, 69 ve 70. maddeler), yarısı da olumlu (35 madde) anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken “Benim için kesinlikle doğru” yanıtı “4” ile ve “Benim için kesinlikle

doğru değil” yanıtı “0” ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da “Benim için kesinlikle doğru” yanıtı “0” ile ve “Benim için kesinlikle doğru değil” yanıtı “4” ile puanlanmaktadır (Duyan ve Gelbal, 2008). Envanterden alınan yüksek puanlar, insanların sosyal sorun çözme düzeyinin yüksek; düşük puanlar ise, sosyal sorun çözme düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Katılımcılara uygulanan görüşme formunda ise, Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyo- demografik(eğitim, yaş, cinsiyet, medeni, durum), sosyo-ekonomik(aylık gelirleri, eve giren toplam gelir, elde edilen gelirin yeterli olma durumu, ikamet ettikleri konuta ilişkin bilgiler ve mülkiyet durumu, aile yapısı, kuruluş yaşantısı(kuruluştaki çalışma süresi, işe alınma ve seçim süreci, danışmanlık(süper vizyon) ve destek durumu, görevlendirme, personelin gelişimi ve eğitimi, grup sorumlusu, yönetim, meslek elemanları ve diğer personelle ilişkileri) gibi bilgileri sorgulayan toplamda 67 soru yer almakta olup, anket formu Sosyal Sorun Çözme Envanterinde yer alan 70 ifade ile birlikte toplamda 137 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunda ayrıca çocuk bakım elemanlarının bilgi ve becerilerini nasıl kullandığını anlamaya yönelik örnek vakalar sorularak “Vignette Tekniği” kullanılmıştır. *Vignette tekniği” çoklu çözüm yollarının olası olduğu problemler üzerinde yapılacak tartışmaları cesaretlendirmek veya teşvik etmek için gerçek yaşamdan alınan olayları daha az karmaşık bir şekilde yansıtmak için yazılmış ve kasıtlı olarak eksik bırakılmış kısa hikayelerdir”* (Kaya ve Kaya,2013). Meslek elemanı olarak bu alanda ve çalışmalarda yer alındığı için uygulamada bilgi ve becerinin kullanımının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle alanda karşılaşılan ve çocuklar için beş farklı zor duruma yönelik vaka örnekleri hazırlanmıştır. Bu vaka örneklerinde çocuk bakım elemanlarından duruma sosyal hizmet yaklaşımı ve idari olarak yapılması gerekenler çerçevesinde uygun davranışlar belirlenmiştir

Oluşturulan görüşme formunun ön denemesi, araştırma örneklemini oluşturacak olan çocuk bakım elemanlarının 10’una uygulanmıştır. Ön denemeye katılan çocuk bakım elemanlarından gelen geri bildirimler doğrultusunda anlaşılmasında güçlük olduğu belirlenen ifadeler değiştirilmiş ve anket formu son halini almıştır.

3.4. VERİLER VE TOPLANMASI

Veriler; önce 16 Şubat 2015-15 Haziran 2016 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan alınan izin ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan alınan onaya istinaden çocuk evi yönetimi ile görüşülerek Amasya çocuk evlerinde görevli tüm bakım personeli ile yüz yüze görüşülüp, görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görevli çocuk bakım elemanlarına; araştırmanın amacı ve önemi konusunda gerekli açıklamalar yapılmış, araştırmaya katılmaları konusunda görüşleri ve sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan çocuk bakım elemanlarına araştırmacı tarafından geliştirilen Görüşme Formu ve Sosyal Sorun Çözme Envanteri uygulanmıştır. Uygulama sürecinde çocuk bakım elemanları soru sayısının fazla olduğu konusunda geri bildirimler alınmıştır. Soruların anlaşılmadığı yerlerde gereken açıklamalar yapılmıştır. En uzun uygulama süresi 55 dakika olmuştur. En kısa uygulama süresi ise 25 dakika olmuştur. Çocuk bakım elemanlarının yaşadıkları zorlukları o anda tartışmak istemesi ve aralarında konunun uzun sürmesi uygulamanın uzun sürmesine neden olmuştur. Görüşme formunun ardından çocuk bakım elemanlarına 'Sosyal Sorun Çözme Envanteri' uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin büyük çoğunluğu toplanırken, bazı bakım elemanlarının çocuklarının okuldan çıkış saati olması ve gece nöbetinde çalışan bakım elemanlarının bulunması nedeniyle formların evde doldurarak getirilmesi sağlanmıştır. Genel olarak; tüm formların uygulanması yaklaşık 45 dakika süre almıştır.

Araştırmada örneklem sayısı 45 kişi belirlenmesine karşın çocuk bakım elemanlarının doğum izni, hastalık vb. durumlar nedeniyle 39 kişiden veriler toplanabilmiştir.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE ANALİZİ

Verilerin analizleri SPSS 16.0 (Statistical Package for Social Science) paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında araştırmacı tarafından işlenip, çözümlenmiştir. Araştırmacının hazırladığı sorulardan açık uçlu olanlar kapatılmıştır. Sorulara verilen cevaplar göz önüne alınarak, amaca yönelik istatistiksel analizi kolaylaştırmak için bazılarının seçenekleri ikili ya da üçlü seçeneklere düşürülmüştür. Bazı seçeneklerde ise; beşli ya da üçlü değil, ikili skala kullanılmıştır. Bir kısmında ise frekans dağılımına bakılmıştır. Diğer yandan veri analizi sürecinde çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun

özme envanter sonuçlarının analizi yapılarak, sosyal sorun çözme toplam envanter puanları tespit edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlardan; sayı ve yüzde dağılımları, standart sapma, standart hata, ölçek puan ortalamaları (aritmetik ortalama) bulunmuştur. Çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puanı ile çocuk bakım elemanlarının yaşı, geliri, aylık toplam geliri, çocuk sayısı, çalışma süresi arasındaki ikili ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puanları ile bunu etkileyen etmenler arasındaki ikili ilişkiler ise bağımsız t-test kullanılarak yapılmış, t tablo değeri 1,96 olarak alınmıştır. Sonuçlar, anlamlılık $p<0,05$ ve $p<0,01$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilerin işlenmesi ve özömlenmesi sonucu ulaşılan bulgular, konuyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

3.6. SÜRE VE OLANAKLAR

Araştırmanın 16 Şubat 2015-15 Haziran 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. (Hamilelik sürecinin girmesi üzerine verilerin analizi beklenenden uzun sürede sonlanmıştır). Araştırmanın tüm giderleri tarafımca karşılanmış ve herhangi bir kuruluştan destek alınmamıştır.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu çalışmada bulgular iki temel bölümde ele alınmıştır. İlk bölümde çocuk bakım elemanlarını tanıttıcı bulgulara yer verilmiş, ikinci bölümde ise bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sosyal sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiler ele alınmıştır.

4.1. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARINI TANITICI BULGULAR

Bu araştırmada elde edilen bulgular altı bölümde incelenecektir. İlk bölümde Amasya ilinde çocuk evlerinde görev alan bakım elemanlarının sosyo- demografik özellikleri ile ilgili bulgular, ikinci bölümde sosyo-ekonomik özellikleri ile ilgili bulgular, üçüncü bölümde aile özelliklerine, dördüncü bölümde çalışma yaşantısı, beşinci bölümde çocuklarla ilişkisine ve bilgi-becerilerine, altıncı bölümde destek ve etkilenme durumlarına yönelik bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri cinsiyet, yaş, medeni durumları çerçevesinde aktarılmıştır.

f) Çizelge 1. Çocuk Bakım Elemanlarının Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	36	92,3
Erkek	3	7,7
Toplam	39	100,0

Çizelge 1’de görüldüğü gibi çocuk bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Çocuk bakım elemanlarının cinsiyet dağılımına bakıldığında %92,3’ü kadın, % 7,7’si erkeklerin oluşturduğu görülmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın 2016 verilerine göre 1092 adet çocuk evinde 5626 çocuk korunma ve bakım altındadır(<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/istatistikler>) Bilindiği gibi çocuk evleri kız ve erkek çocuk evleri olmak üzere ayrılmaktadır. Araştırma sonucunda olduğu gibi çocuk evlerinde çalışan çocuk bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğunu kadın bakım elemanları oluşturmaktadır. Erkek çocuk evlerinde de kadın bakım elemanları istihdam edilmekte, erkek bakım elemanı istihdam etmekte zorluk yaşanmaktadır. Bu durumun uygulamada çocuk evlerinde korunma ve bakım altında kalan çocuklar açısından rol model almada eksiklik, ergenlikte yaşanan değişimler ve cinsellik hakkında bilgi paylaşımında zorluklar gibi bazı olumsuz sonuçlara yol açacağı düşünülmektedir.

g) Çizelge 2. Çocuk Bakım Elemanlarının Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular

Yaş	Sayı	%	Min.	Max	Ort
23-27	13	13	23	43	31
28-32	10	10			
33-37	6	6			
34-43	10	10			
Toplam	39	39			

Çizelge 2’de araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının yaşlarının en çok %13 ile 23-27 yaş aralığı olarak görülmektedir. Daha sonra sırasıyla %10 ile 28-32, yine %10 ile 34-43 en son olarak da %6 ile 33-37 yaşdır. Verilere göre çocuk bakım elemanlarının

en küçük 23, en büyük 43 yaşında olduğu, yaş ortalamalarının ise 31 olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre bakım elemanlarının genç yaş grubundan oluştuğu görülmekte olup bu durum genç ve deneyimsiz çocuk bakım elemanlarının gerek korunmaya muhtaç çocuklara yönelik tutum ve davranışlarında gerekse çocuk evinin diğer işleri (temizlik, yemek yapma vb. konularda) yeterli düzeyde verim alınamayacağı düşünülmektedir. Yaman,2010' a göre de bakıcı annelerin genç yaş grubundan olması hem hizmet alan çocuklar açısından hem de bakıcı annelerce birtakım sorunlara neden olabileceği belirtilmektedir.

h) Çizelge 3. Çocuk Bakım Elemanlarının Medeni Durumlarına İlişkin Bulgular

Medeni Durum	Sayı	%
Bekar	4	10,3
Evli	32	82,1
Diğer (boşanmış, eşi vefat etmiş)	3	7,7
Toplam	39	100,0

Çizelge 3'de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının büyük çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Evli olanlar %82,1, bekârlar %10,3, diğer (boşanmış, eşi vefat etmiş) ise %7,7'dir.

Evli olan bakım elemanlarının ev idaresi ve yemek, temizlik vb. işlerde tecrübeli olmaları nedeniyle çocuk evlerinde daha verimli olacakları düşünülmektedir.

i) Çizelge 4. Çocuk Bakım Elemanlarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Eğitim	Sayı	%
Lise	23	59,0

Üniversite	16	41,0
Toplam	39	100,0

Çizelge 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 59'u lise, %41'i ise üniversite mezunudur.

4.1.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya konu olan çocuk bakım elemanlarının sosyo-ekonomik (aylık gelirleri, eve giren toplam gelir, elde edilen gelirin yeterli olma durumu, ikamet ettikleri konuta ilişkin bilgiler ve mülkiyet durumu, özellikleri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

j) Çizelge 5. Çocuk Bakım Elemanlarının Gelir Durumuna İlişkin Bulgular

Gelir (TL)	Sayı	%	Min	Max	Ort
85--1500	12	30,8	850 TL	5000TL	2000TL
1501-3000	21	53,8			
3001-4500	3	7,7			
4501+	1	2,6			
Yanıtsız	2	5,1			
Toplam	39	100,0			

Çizelge 5'de anlaşılacağı gibi çocuk bakım elemanlarının gelir durumu % 53,8 ile 1501-3000 TL, %30,8 ile 85-1500 TL, %7,7 ile 3001-4500 TL, %2,6 ile ise 4500 TL üzerinde olduğu görülmektedir. Çizelgeye göre bakım elemanlarının aylık gelir durumu minimum 850 TL, maksimum 5000 TL ortalama ise 2000 TL'dir. 2016 yılı TÜİK verilerine göre Eylül 2016 açlık ve yoksulluk sınırı 1386 TL olup araştırma sonucunda çocuk bakım elemanlarının gelirlerinin bu sınıra yakın gelir elde ettikleri, bu verilerin ışığında çocuk bakım elemanlarının yoksulluk sınırında gelir elde ettiği görülmektedir.

k) Çizelge 6. Çocuk Bakım Elemanlarının Evlerine Giren Toplam Gelir Durumuna İlişkin Bulgular

Gelir (TL)	Sayı	%	Min	Max	Ort
850-1500	5	12,8	850 TL	5000TL	3000TL
1501-3000	14	35,9			
3001-4500	13	33,3			
4501+	1	2,6			
Yanıtsız	6	15,4			
Toplam	39	100,0			

Çizelge 6’da belirtildiği gibi araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının evlerine giren toplam gelir %35,9 ile 1500-3000 TL, %33,3 ile 3001-4500 TL, %12,8 ile 850-1500 TL, %2,6 ile 4500 TL üzerinde olduğu görülmektedir. Çocuk bakım elemanlarının evlerine giren toplam gelirin minimum 850 TL, maksimum 5000 tl, ortalama ise 3000 TL olduğu görülmektedir. Bu verilere göre çocuk bakım elemanlarının aylık toplam gelirlerinin içinde eşlerinin de geliri olduğu bu halde bile gelirlerinin yoksulluk sınırında olduğu görülmektedir.

l) Çizelge 7. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelirlerini Yeterli Bulma Durumuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Geliri Yeterli Bulma	Sayı	%
Evet	15	38,5
Hayır	23	59,0
Yanıtsız	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 7'ye göre çocuk bakım elemanlarının %38,5'inin aylık gelirlerini yeterli bulduğu, %59,0'ı ise aylık gelirlerini yeterli bulmadığı görülmektedir.

2016 yılı TÜİK verilerine göre Eylül 2016 açlık ve yoksulluk sınırı 1386 TL olup araştırma sonucunda çocuk bakım elemanlarının gelirlerinin bu sınıra yakın gelir elde ettikleri göz önüne alındığında gelirlerini yetersiz bulmaları olağan olduğu düşünülmektedir.

m) Çizelge 8. Çocuk Bakım Elemanlarının Ev Durumuna İlişkin Bulgular

Evin Aidiyeti	Sayı	%
Kendimize Ait	10	25,6
Kira	22	56,4
Lojman	1	2,6
Diğer	5	12,8
Yanıtsız	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 8'de de belirtildiği gibi çocuk bakım elemanlarının %56,4'ünün kirada, % 25,6'sının kendine ait bir evde, % 2,6 'sının ise lojmanda ikamet ettiği görülmektedir.

Araştırma sonucuna göre bakım elemanlarının büyük bir kısmının kirada ikamet etmesi ekonomik olarak zorluklarının bulunduğunu düşündürmektedir.

n) Çizelge 9. Çocuk Bakım Elemanlarının Evlerinin Niteliğine İlişkin Bulgular

Evlerin Özelliği	Sayı	%
Apartman	33	84,6
Müstakil	4	10,3

Yanıtsız	2	5,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 9’da çocuk bakım elemanlarının % 84,6 ‘sının apartmanda, % 10,3’ünün de müstakil bir evde yaşadığı görülmektedir.

Özet olarak araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının cinsiyet dağılımı bakımından % 92,3’ü kadın, yaş dağılımı 23 ile 47 yaş olduğu % 13 ile en çok 23-27 yaş aralığında olduğu, % 82,1’inin evli olduğu, %59’unun lise mezunu, % 41’inin üniversite mezunu olduğu, gelir durumları bakımından % 53,8’inin 1501-3000 TL arasında gelirinin bulunduğu, %35,9’unun eve giren toplam gelirinin ise 1500-3000 TL arasında olduğu, %59’unun gelirini yeterli bulmadığı, % 56,4’ünün kirada ikamet ettiği ve % 84,6’sının ise bir apartman dairesinde yaşadığı sonucu elde edilmiştir.

4.1.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Ailelerine Yönelik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının aile yapısına, çocuk sahibi olma durumuna, çocuk sayısına, kendi çocuğuyla ilişkisine, kendi çocuğuyla çocuk evinde kalan çocuklara ilişkin görüşlerine, annelik deneyiminin etkisine ilişkin görüşlerine, çocuk evlerinde ailelerinde uygun gördükleri rollere, aile ilişkilerine yönelik bulgular yer almaktadır.

o) Çizelge 10. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Yapısına İlişkin Bulgular

Aile Yapısı	Sayı	%
Çekirdek aile	32	82,1
Geniş aile	6	15,4
Yanıtsız	1	2,6

Toplam	39	100,0
---------------	-----------	--------------

Çizelge 10’da çocuk bakım elemanlarının % 82,1’inin çekirdek aile yapısı, % 15,4’ünün ise geniş aile yapısına sahip olduğu görülmektedir.

Kentleşme sürecine paralel olarak aileler geniş aileden çekirdek aile yapısına geçmektedir. (Kongar,2006)’ın da belirttiği gibi ülkenin sanayileşme ve kentleşme süreçleriyle birlikte yasal ve toplumsal-ekonomik değişiklikler, aile yapısını ve aile içindeki bireylerin durumlarını etkiledi. Sonuçta bugünkü toplum yapımızın bir ögesi olarak çağdaş çekirdek aile ortaya çıktı. Bu tip aile, anne, baba ve küçük çocuklardan oluşmaktadır. Araştırma sonucumuza paralel olarak bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğunun da çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmektedir.

p) Çizelge 11. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumuna İlişkin Bulgular

Çocuk sahibi olma	Sayı	%	Min	Max	Ort.
Evet	24	61,5	1	4	2
Hayır	11	28,2			
Yanıtsız	4	10,3			
Toplam	39	100,0	1	4	2

Çizelge 11’e göre çocuk bakım elemanlarının % 61,5’inin çocuk sahibi olduğu, % 28,2’sinin ise çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının en az bir en çok dört çocuğunun, ortalama ise iki çocuğunun olduğu görülmektedir.

Araştırmada çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının çocuk sahibi olduğu görülmekte olup, uygulamada çocuk sahibi olan bakım elemanlarının, olmayan bakım

elemanlarına göre çocuk bakımı konusunda daha tecrübeli olmaları nedeniyle, ev işleri ve yemek yapma konularında daha iyi hizmet verecekleri düşünülmektedir.

q) Çizelge 12. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular

Çocuk sayısı	Sayı	%
1	8	20,5
2	9	23,1
3	5	12,8
4	1	2,6
Çocuğu yok	11	28,2
Yanıtsız	4	10,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 12'ye göre çocuk bakım elemanlarının % 20,5'inin 1 çocuk, % 23,1'inin 2 çocuk, %12,8'inin 3 çocuk, % 2,6'sının ise 4 çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

2015 TÜİK verilerine göre, Türkiye kişi başına düşen doğurganlık hızı(bir kadının doğurgan olduğu dönem (15-49 yaş grubu) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısı) 2,14'tür(<http://www.tuik.gov.tr>). Araştırmada çocuk bakım elemanlarının çocuk sayıları Türkiye ortalamasıyla paralellik göstermektedir.

Çocuk bakım elemanlarına çocuk evindeki çocuklarla kendi çocuklarına davranışları konusunda görüşleri sorulduğunda 16 kadın soruya yanıt vermemiştir. Yanıt verenlerin görüşleri çizelge 13'de yer almaktadır.

r) Çizelge 13. Çocuk Bakım Elemanlarının Kendi Çocuğuyla Çocuk Evinde Kalan Çocuklara İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Görüşler	Sayı	%
----------	------	---

Kendi çocuklarıma evimde nasıl davranıyorsam çocuk evinde kalan çocuklara aynı şekilde davranırım.	13	56,5
Çocuk evinde kalan çocuklarla kendi çocuklarımla özelliklerinin farklı olduğunu bilir buna göre davranırım.	7	30,4
Görevim olan sınırlar dâhilinde çocuklarla iletişim kurar ve ilişkiyi bu şekilde şekillendiririm.	3	13,0
Toplam	23	100,0

Çizelge 13'e göre araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 56,5'i kendi çocuklarına evinde nasıl davranıyorsa çocuk evinde kalan çocuklara da aynı şekilde davrandığını, % 30,4'ü çocuk evinde kalan çocuklarla kendi çocuklarının özelliklerinin farklı olduğunu bilip buna göre davrandığını, % 13,0'ı ise görevi olan sınırlar dâhilinde çocuklarla iletişim kurup ilişkisini bu şekilde şekillendirdiğini belirtmektedir. Veriler incelendiğinde çocuk sahibi olma durumunu gösteren çizelge 11'e göre 24 bakım elemanının çocuk sahibi olduğu, bu bakım elemanlarından 23' ünün de çocuklarla ilgili görüş belirttiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğu kendi çocuğuma nasıl davranıyorsam çocuk evinde kalan çocuklara da öyle davranırım demiştir. Uygulamada en sık yaşanan sorunlardan biri de çocuk evinde kalan çocukların "korunmaya muhtaç çocuk" olduğu gerçeğinden uzaklaşarak çocuklardan üstün başarı ve performans beklenmektedir. En küçük bir davranış bozukluğu büyütülmektedir. Bu cevaptan da anlaşıldığı gibi bakım elemanları çocuk evinde kalan çocuklardan aynı kendi çocuklarından beklediği davranışları sergilemesini beklemektedirler. Ancak çocuk evinde kalan çocukların yaşam öykülerinde oldukça travmatik olaylar yaşamış olması muhtemel olup bu beklentilerine cevap verememekte ve bakım elemanları ile aralarında bu bağlamda iletişim kopukluğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kendi çocuğuna olumsuz davranışlar sergiliyorsa bu da çocuk evinde kalan çocuklar için zorluk yaratabilir.

s) **Çizelge 14. Çocuk Bakım Elemanlarının Annelik Deneyiminin Etkisine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular**

Deneyimin Etkisinin Olması	Sayı	%
Evet	23	59,0
Hayır	3	7,7
Yanıtsız	13	33,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 14'e göre çocuk bakım elemanlarının % 59,0'ı annelik deneyiminin etkisinin olduğunu, % 7,7'si ise annelik deneyiminin etkisinin olmadığını düşünmektedir.

Hacer BAŞER'in 2013 yılında yaptığı "Çocuk Refahı Alanında Yeni Hizmet Modeli-Çocuk Evleri" konulu yüksek lisans tezinde personelin bakım elemanları ile ilgili beklentilerinde " *Çocuklarla ilgili eğitim almış ve aldığı eğitimleri uygulayabilecek, sorumluluk sahibi, uyumlu saygılı ve dürüst, iletişime açık, anlayışlı ve sakin, dürüst ve çalışkan, iş verimliliğini artırmak için kendini geliştiren, çocuk dilinden anlayan, anne olan, 30 yaş ve üzeri çocuk sevgisine sahip kişiler arasından seçilmesi gerektiği* "belirtmiştir. Burada da 30 yaş üzeri ve anne olan şekilde özellikler söylenerek bu araştırmada annelik deneyiminin olumlu bir etkisinin olduğu düşünülmektedir.

t) **Çizelge 15. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evlerinde Ailelerinde Uygun Gördükleri Rollere İlişkin Bulgular**

Roller	Sayı	%
Annelik	25	64,1
Ablalık	11	28,2
Babalık	3	7,7

Toplam	39	100,0
---------------	-----------	--------------

Çizelge 15'e göre çocuk bakım elemanlarının % 64,1'i annelik, %28,2'si ablalık, %7,7'si ise babalık rolünü kendilerine uygun bulmaktadırlar.

Araştırmaya katılan bakım elemanlarının büyük çoğunluğunun annelik rolünü kendine uygun görmesinin yaşa bağlı olarak değiştiği, yaş büyüdükçe bakım elemanlarının kendini anne, küçüldükçe ise abla rolünde gördüğü düşünülmektedir. daha öncede belirtildiği gibi bu çocuklar açısından model olarak olumlu olmakla birlikte geleneksel rollerle karıştırıldığında ise zorluk yaratabilir.

u) Çizelge 16. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile İlişkilerine Yönelik Bulgular

Aile İlişkileri	Sayı	%
İletişime Açık	34	87,2
Değişkenlik gösteren	5	12,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 16'ya göre çocuk bakım elemanlarının % 87,2'si aile ilişkilerini iletişime açık, % 12,8'i ise değişkenlik gösteren özellikte olduğunu belirtmektedir.

Bakım elemanlarının aile ilişkilerinin niteliği çocuk evleri açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Aile ilişkileri iletişime açık, birbirini anlamaya ve dinlemeye önem veren, ailesinde saygı-sevgi ortamı olan bakım elemanlarının çocuklarla geliştirdiği ilişkiler de bu yönde olup evinden fazla çocuk evinde zaman geçiren bakım elemanının çocuk evinde de ailesinde gördüğü ilişki örneğinin birebir aynısını çocuk evinde inşa edeceği düşünülmektedir.

Özet olarak; araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 82,1'inin çekirdek aile yapısına sahip olduğu, % 61,5'inin çocuk sahibi olduğu, % 23,1'inin 2 çocuk sahibi olduğu çocuk sayılarının Türkiye ortalamasıyla paralellik gösterdiği, %56,5'inin kendi

çocuklarına nasıl davranıyorsa çocuk evinde kalan çocuklara da aynı şekilde davrandığı, %30,4'ü çocuk evinde kalan çocuklarla kendi çocuklarının özelliklerinin farklı olduğunu bilip buna göre davrandığını, % 13 'ü ise görevi olan sınırlar içinde çocuklarla iletişim kurup ilişkisini bu şekilde şekillendirdiğini, % 59'unun annelik deneyiminin etkisinin olduğunu düşündüğü, % 64,1'inin kendisini annelik rolüne uygun gördüğü, %87,2'sinin aile ilişkilerinin iletişime açık olduğu sonucu elde edilmiştir.

4.1.4. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Yaşamına İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının statülerine, oryantasyon eğitimi hakkındaki görüşlerine, minimum standartlar ile uyumuna, işe alınmadan önceki bilgilerine, çalışma sürelerine, hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşlerine, kurumsal desteğe ilişkin görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır.

v) Çizelge 17. Çocuk Bakım Elemanlarının Statüsüne İlişkin Bulgular

Statü	Sayı	%
Asil Bakım Elemanı	32	82,1
Yedek Bakım Elemanı	7	17,9
Toplam	39	100,0

Çocuk bakım elemanları çocuk evlerinde asil ve yedek bakım elemanı olarak iki gruba ayrılmaktadır. Yedek bakım elemanları, asil bakım elemanlarının raporlu ve izinli olduğu dönemlerde çalışmaktadır. Ancak uygulamada yedek bakım elemanının çalıştırılmasında herhangi bir düzen bulunmamaktadır. Raporlu ya da izin alan asil bakım elemanının yerine o anda hangi yedek bakım elemanı uygunsa o çalıştırılmakta ve daha önce hangi evde çalıştığına bakılmamaktadır. Yazıcı,2012'nin da dediği gibi kurumlarda ve çocuk evlerinde sık sık bakıcı değiştirme söz konusu olup bu durum çocuklar üzerinde (özellikle 0-3 yaş arası özel bakıma ihtiyacı olan küçük çocuklar için) güvenli bağlanma yaşamlarına olumsuz etki yaratmaktadır.

(Gümüş,2014)'e göre de aile ortamında çocuklar aile bireylerinin çoklu rollerine tanıklık eder; annenin aynı zamanda bir eş, kardeşin çocuk olmasını görmeleri gibi, bu da çocukların sosyal algılarını gelişmesini destekler. Fakat bu durum kurum çalışanları ve çocuklar arasındaki ilişkilerde geçerli değildir. Aksine kurumlarda, çalışanların sabit rolleri ve davranışlarından söz edilebilir. Bakım personelinin yapmakta yükümlü olduğu işleri, çocukların gözünde bir iş için orada bulunan kadın olarak kalmasına neden olmaktadır. Kendi aileleri ile yaşantılarında evde çalıştığı için ücret alan ve 24 saatte bir değişen anneleri olmamıştır. Dolayısıyla çocuklar kavram ve rol ilişkisini kuramayıp bu ilişkisizliğin çatışmalarını davranışlarına yansıtmaktadırlar. Anne veya abla rolünde gördükleri bireylerin sürekli değişmesi, çocuklarda güven arayışını arttırmıştır.

Diğer taraftan yedek bakım elemanı olarak kısa sürelerle farklı evlere gidildiğinde hem çocuklar açısından hem de bakım elemanı açısından düzene uyum sağlayamama, prosedür hakkında yeterli bilgi sahibi olamama hem de çocuklara özel bilgilere yeterince hakim olamama ve onlara nasıl davranacağını bilememe vb. sorunlar oluşacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yedek bakım elemanı olarak çalışan bakım elemanların hep aynı evlere görevlendirilmesi bu sorunları bir nebze de olsa çözeceği düşünülmektedir.

w) Çizelge 18. Çocuk Bakım Elemanlarının Göreve Başlamadan Önce Oryantasyon Eğitimi Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Eğitim Alma Durumu	Sayı	%
Evet	15	38,5
Hayır	12	30,8
Yanıtsız	12	30,8
Toplam	39	100,0

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %38,5'i oryantasyon eğitimi aldığını, %30,8'i almadığını belirtmiş olup %30,8 ise yanıtsız kalmıştır. Çalışanların tamamına işe başladıklarında bir oryantasyon eğitimi verilmektedir. Araştırma

sonuçlarına göre bakım elemanları oryantasyon eğitimini yeterince kavranmadığı düşünülmektedir.

Tüm yeni personeller kurum oryantasyonuna gereksinim duymaktadırlar. Oryantasyonun bir kısmı, kurum işlevlerinin neler olduğu, çeşitli bilgilere ihtiyaç duyulduğunda kime sorulduğu, araç-gereçlerin nereden temin edildiği, gizliliği sürdürme prosedürleri vb. temel öğelerle bağlantılı olmalıdır. Ayrıca yeni personeller genellikle, genel becerilerini kurumun ihtiyaçlarına uydurmak için bazı eğitimlere gereksinim duymaktadır. Bunu hizmet içi eğitim ya da kurumun profesyonel atölye çalışmaları ya da konferanslar için ayrılan para kaynakları kapsayabilir. Yeni bir personelin kuruma gelmesi, personele uygun eğitim verilmedikçe tamamlanmış olarak düşünülmemelidir(W.Sheafor,J. Horejsi,2012).

x) Çizelge 19. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimini Yeterli Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Eğitim Alma Durumu	Sayı	%
Evet	13	33,3
Hayır	10	25,6
Yanıtsız	16	41,0
Toplam	39	100,0

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %33,3'ü oryantasyon eğitimini yeterli bulurken , %25,6'sı yeterli olmadığını belirtmiş olup %41 gibi büyük bir kısmı ise yanıtızsız kalmıştır.

Çocuk evleri Yönetmeliğinin 13. Maddesinde çocuk bakım elemanlarının sahip olması gereken özelliklerden bahsedilmektedir. Ancak bakım elemanları uygulamada genellikle lise mezunu olup sertifikası olanlardan istihdam edilmektedir. Bu durumda da çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda yeterli bilgi ve donanımda olmamalarına neden olmaktadır. Oryantasyon eğitimi hem çocuk gelişimi ve eğitimi hem de kurumsal tanıtım anlamında oldukça önemli olup bu konuda oryantasyon eğitiminin içeriği

çeşitlendirilmeli, saatler arttırılmalıdır. Bu sayede bakım elemanının adaptasyon süreci hızlanacaktır. Uygulamada oryantasyon eğimi, sadece bir prosedür olarak görülmekte ve üstünkörü yapılmaktadır. Karataş ve diğerleri(2008)'e göre her çalışan pozisyonunun ve sorumluluklarının gerektirdiği uygun vasıf ve yeteneklere sahip olmalıdır. Böyle olmadığı durumlarda, personele gerekli vasıf ve yetenekleri kazandırmayı amaçlayan kişisel geliştirme eğitimleri olmalıdır.

y) Çizelge 20. Çocuk Evlerinde Görev Alan Bakım Elemanlarının Sahip Olması Gereken Özellikleri Bilme Durumuna İlişkin Bulgular

Özellikleri Bilme	Sayı	%
Evet	38	97,4
Hayır	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %97,4'ü bakım elemanlarının sahip olması gereken özellikleri bildiğini, % 2,6'sı ise bilmediğini belirtmiştir. Veriler incelendiğinde bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğu bu özellikleri bildiğini belirtmiştir ancak bu özelliklere ilişkin örnek vaka çözümlerinde bakım elemanlarının basamaklara uygun cevaplar vermediği ve yapılması gerekenlere istendiği gibi cevaplar veremediği tespit edilmiştir. Buradan hareketle bakım elemanlarının sözel olarak bildiğini düşündüğü özelliklerinin uygulamada hayata geçmediği görülmektedir.

z) Çizelge 21. Çocuk Evlerinde Görev Alan Bakım Elemanlarının Sahip Olması Gereken Minimum Standartlara İlişkin Bilgileri

Standartlar	Evet	Yanıtsız
Personel, özellikle çocuklarla birebir çalışan personel, çocuklara yönelik ihmal veya istismar durumlarını teşhis ve müdahale edebilmek için gereken bilgiye		

sahiptir.	29	10
Personel, ihmal ve istismar durumlarına ilişkin kurumsal ve hukuksal bildirim esaslarını bilir.	19	20
Çocuklar, akran baskısından korunmaktadır.	20	19
Çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun, yeterli ve düzenli şekilde beslenmeleri, yemek seçimi ve hazırlanmasına katılmaları ve keyifli yemek zamanları geçirmeleri sağlanmaktadır.	34	5
Çocukların yüksek yararı ile uyumlu olarak mahremiyet hakkı desteklenir ve saygı gösterilir.	33	6
Çocuklar bilinçli tercihler yapmaları yönünde teşvik edilir	32	7
Çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterilir.	33	6
Çocukların kimlik duygusu desteklenir	29	10
Çocuklara, öz değer ve öz güven kazandırılır.	33	6
Personel ve çocuklar arasında, olumlu ve güvenli bir ilişki bulunmaktadır. Çocuklar personelin gözetiminde rahat ve huzurludur.	35	4
Personel çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davranır.	32	7

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UNICEF, 2005 - 2008 yılları arasında AB desteği ile “Türkiye’de Çocuklar İçin İyi Yönetişim, Koruma ve Adalet Projesi” dahilinde;

“Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Minimum Standartların Geliştirilmesi” çalışmasını yürütmüştür. Çalışma kapsamında Çocuk Hakları Sözleşmesindeki taahhütlere uygunluğuna odaklanarak Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Ulusal 28 minimum standart oluşturulmuştur. Minimum standartlar beş ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar: 1. Mesleki Uygulama, 2. Kişisel Bakım, 3. Personel, 4. Kaynaklar ve 5. Yönetim’dir.(<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc>)

Koruma programlarında yer alan çocukların çoğu daha önce evde, geçici bakım yerlerinde veya sokakta yaşarken ihmal ve istismara uğramış olabilir. Çocuk bakım programlarının, bir taraftan çocuklara destek sağlaması, diğer taraftan da bu tür ihmal ve istismarı ortaya çıkaracak ve onları ilgili makamlara bildirecek şekilde ahlaki ve mesleki sorumluluklarının bulunması gerekmektedir. Personel ihmal ve istismar davranışlarının tespiti ve bu duruma karşı gereğinin nasıl yapılacağı konusunda net bir bilgiye sahip olmalı ve durumu ilgili yerlere bildirme konusundaki sorumluluklarını iyice bilmeli ve bunu yaparken gerek kendilerinin gerekse çocukların korunacağı konusunda emin olmalıdır. Bunun yapılabilmesi için yazılı bir çocuk koruma politikasının, süreçlerinin ve rehberinin bulunması; personelin çocuk koruma politikası hakkındaki yasal düzenlemeleri ve süreçleri iyi bilmesi; çocukların bakım ve koruma politikaları hakkında bilinçlendirilmesi, bu standart açısından önem taşımaktadır. (<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %74,4’ü çocuk ihmal ve istismarına yönelik belirlenen minimum standart hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiş olup , % 25,6’sı ise yanıtız kalmıştır.

Çocuğun ihmal ve istismardan korunması, ihmal ve istismara uğradığında durumun teşhis edilmesi ve doğru müdahalede bulunulması çocukların yüksek yararı açısından önemlidir. Ebeveyn bakımından yoksun çocuklarla ilgili olan personel, çocuklarla olan ilişkilerinden dolayı, istismarın ortaya çıkarılması ve çocuğun desteklenmesi konusunda özel bir potansiyele sahiptir. Personelin ihmal ve istismara uğramış çocuklarla ilgili usul ve esaslarla birlikte, istismarı tespit edecek ve olumlu yönde müdahalede bulunulmasını sağlayacak bilgi ve becerilerle donatılmış olmaları da gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için ihmal ve istismar ile ilgili raporlama sisteminin olması, personelin istismar işaretlerine duyarlı olması ve ne yapacağını bilmesi, kurumda istismara karşı

yapılan düzenlemelerin çocukların izole edilme olasılığını azaltması, personel için stresi azaltma, dinlenme vb. konularda stratejilerin olması çocuk koruma uygulaması standardı açısından önem taşımaktadır.

(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %51,3'ü çocukların akran baskısından korunduğunu belirtmiş olup , % 48,7'si ise yanıtız kalmıştır

Akran baskısının önemi şu araştırmalarla da anlayabiliriz. Aktuğ(2006) yılında yapmış olduğu “ ergenlerde akran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi” adlı araştırma Mersin sınırları içerisinde 6 liseden 600 birinci sınıf öğrencisi ile yapılmış olup araştırmada öğrencilerin yaşadıkları akran baskısı ile genel benlik saygıları, aile benlik saygıları ve akademik benlik saygıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Yine Kıran Esen(2003) yılında yaptığı araştırmada akran baskısı düzeyleri ve cinsiyetlerine göre risk alma davranışı, sigara içme davranışı ve okul başarısı arasındaki farkları incelemiştir. 718 öğrencisi üzerine yapılan araştırmanın sonucunda akran baskısıyla, sigara içme, risk alma, okul başarısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Akran baskısıyla risk alma davranışı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %87,2'si, çocukların, çocuk evlerinde yaş ve gelişim dönemlerine uygun, yeterli ve düzenli şekilde beslenmeleri, yemek seçimi ve hazırlanmasına katılmaları ve keyifli yemek zamanları geçirmeleri sağlandığı belirtmiş olup, % 12,8'si ise yanıtız kalmıştır.

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %84,6'sı çocuk evlerinde çocukların yüksek yararı ile uyumlu olarak mahremiyet hakkının desteklenip saygı gösterildiği belirtmiş olup, % 15,4'ü ise yanıtız kalmıştır.

Bir çocuğun yaşamında mahremiyetin neyi kapsadığı kültürlere göre değişiklik gösterebilir. Mahremiyete saygı, çocukların özel eşyalarına saygı gösterilmesini de kapsar. Olanaklı olduğu hallerde, çocuklar kişisel eşyalarını ve özel belgelerini saklamaları için güvenli bir yere gereksinim duyarlar. Bunun yapılabilmesi için çocukların mahremiyet haklarına saygı gösterilmesi, mahremiyet isteklerine, kişisel geçmiş ve yaşantılarına duyarlı olunması, tuvalet, banyo, giyinme-soyunma vb. mahremiyet gerektiren durumlar için uygun yerlerin bulunması, çocukların

istediklerinde yalnız kalabilecekleri yerlerin olması, çocuğun ziyaretçileri ile özel olarak görüşebileceği yerlerin bulunması, kişisel hijyen ve bakım ürünlerine saygın şekilde erişilmesi, kız ve erkeklerin tuvaletlerinin ayrı yerde ve iyi aydınlatılmış olması, çocukların mahremiyetine saygı standardı açısından önem taşımaktadır.

(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %82,1'i çocuk evlerinde çocukların bilinçli tercihler yapmaları yönünde teşvik edildiğini belirtmiş olup, % 17,9'u ise yanıtız kalmıştır.

Çocuklar, kendi seçeneklerini anlamak, onlar arasından tercih yapmak ve tercihlerinin sonuçlarını bilmek için özel yardıma gereksinim duyarlar. Tercihin derecesi veya niteliğinin sınırlı olduğu acil veya tartışmalı durumlarda bile çocuklar, günlük rutin etkinliklerine ilişkin bazı tercihlerde bulunabilirler. Çocukların tercih yapmasının teşvik edilmesi, onların bağımsız yaşama geçerken çok gerekli olan karar verme becerilerini ve esneklik unsurlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Bunun yapılabilmesi için çocukların günlük yaşamlarında (giysi, film, oyun, faaliyet, vb.) secim yapma hakkına sahip olması, personelin, yapılan seçimlerde çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre riskleri değerlendirmesi, çocuklara secim yapabilmeleri için bilgi verilmesi, personelin çocuğun secim yapmak için kapasitesini, yeterlik ve isteğini anlayabilmesi, davranışların, şartlar, çocuğun geleceğini tayin etme, bunun başkalarına etkisi ve riskleri açısından izlenmesinin sağlanması seçim/tercih yapma standardı açısından önem taşımaktadır.(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %84,6'sı çocuk evlerinde çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterildiğini belirtmiş olup, % 15,4'ü ise yanıtız kalmıştır.

Çocukların geçmişlerine bakılmaksızın, çocuklara özen ve saygı gösterilmesi, kendine saygının oluşturulmasında önemli görülmektedir. Ebeveyn bakımından yoksun çocukların çoğunlukla, bir insan olarak kendi kişiliklerine veya öz değerlerine ya çok az değer verdikleri ya da hiç değer vermedikleri yönünde gözlemler bulunmaktadır. Bu çocukların kaybolmuş veya tahrip olmuş öz değerlerini güçlü bir şekilde yeniden kazanmaları için desteklenmeleri gerekir. Bunun yapılabilmesi için çocukların bireysel

özelliklerinin ve gereksinimlerinin birbirinden farklı olduğunun bilincinde olunması, çocuk hakkındaki karar ve önlemlere çocukların katılması, personelin çocuklarla konuşurken, onlardan bahsederken veya onlarla ilgili kayıtları tutarken saygılı olması, çocukların mahremiyet ve gizlilik sınırlarını anlaması, kendileriyle ilgili bilgilere kolay erişilebilmesi ve personelle bunlar hakkında konuşabilmesinin sağlanması itibar ve saygınlık standardı açısından önem taşımaktadır.

.(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %74,4'ü çocuk evlerinde çocukların kimlik duygusunun desteklendiğini belirtmiş olup, % 25,6'sı ise yanıtızsız kalmıştır.

Ebeveyn bakımından yoksun pek çok çocuk için kendi toplumlarına geri dönmek son derece zordur. Bu yüzden, kimlik duygularını korumalarında onlara destek olmak önemlidir. Çocuklardan belleklerinde kalan yer ve insanları anımsamalarının istenmesi, araştırma ve yeniden birleştirmede büyük ölçüde yardımcı olabilir. Çocukla zaman geçirilerek onun geçmişindeki önemli kişilerin not edilmesi veya çocuğun geçmişinden veya diğer kaynaklardan yararlanarak soy ağacının çizilmesi çocuğun dünya içindeki yeri hakkında bir anlayışla sahip olmasına yardım eder. Bunun yapılabilmesi için çocukların kimlik duygusunun desteklenmesi, çocuklara kimlik belgesi verilmesi, kardeşlerin ayrılmadan birlikte bakılması, ailenin araştırılması ve yeniden birleştirmeye öncelik verilmesi, çocukların ad ve soyadlarıyla çağrılması, çocukların sosyal değerlerini öğrenmesi için desteklenmesi, çocukların kişisel belgelerine erişilmesi, çocukların kendileri hakkında olumlu düşüncelere sahip olması için teşvik edilmesinin sağlanması çocukların kimlik duygusu standardı açısından önem taşımaktadır.

(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %84,6'sı çocuk evlerinde çocuklara öz değer ve özgüven kazandırıldığını belirtmiş olup, % 15,4'ü ise yanıtızsız kalmıştır.

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %89,7'si personel ve çocuklar arasında, olumlu ve güvenli bir ilişki bulunduğunu ve çocukların personelin

gözetiminde rahat ve huzurlu olduğunu çocuk evlerinde çocuklara öz değer ve özgüven kazandırıldığını belirtmiş olup, % 10,3'ü ise yanıtızsız kalmıştır.

Çizelgeye göre araştırmaya katılan bakım elemanlarının %82,1'i personelin çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davrandığını belirtmiş olup, % 17,9'u ise yanıtızsız kalmıştır.

Kaliteli bir bakımda çocuk ve personel arasında güvenin geliştirilmesi esastır. Çocukların mahremiyetlerine saygı gösterme, bilginin doğru kullanılması ve paylaşılması çocuklarda güvenin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bilgi paylaşımı, sadece gizlilik esasına dayanmalıdır. Yetişkinlere göre sorun olmayan bir durum, çocuklar için çok önemli bir sorun olabilir. Bu nedenle yetişkinler çocuğun yaşamındaki olaylara karşı duyarlı olmalı, onlara yardımcı olabilmek için caba sarf etmeli ve bunu çocuğa hissettirmelidir. Bunun yapılabilmesi için gizliliğe ilişkin açık bir politikanın olması, kayıtların erişiminin sınırlandırılması, kayıtların güvenli ve kilitli bir yerde saklanması, bilginin gerekmedikçe, başka kişilerle paylaşılmaması, çocuk hakkında gizli kalması gereken bilgiyi personelin söylememesi, tartışmaması ve açıklamaması, çocukların kayıtlarına erişebilmesi bu standart açısından önem taşımaktadır.

(<http://www.aile.gov.tr/data/MinStanCalRaporu.pdf>).

Araştırma sonuçlarında bir diğer dikkat çekici husus ise çocuk bakım elemanları hayır cevabı vermek yerine genellikle yanıtızsız kalmayı tercih etmişlerdir. Bu durum da bize çocuk bakım elemanlarının bilmediğini rahatlıkla söyleyememe genellikle sessiz kalmayı tercih etme şeklinde olduğunu düşündürmektedir.

aa) Çizelge 22. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumuna Yönelik Bulgular

Bilgi Sahibi Olma	Sayı	%
Bilgim Yoktu	6	15,4
Bilgim Vardı	29	74,4
Yanıtızsız	4	10,3

Toplam	39	100,0
---------------	-----------	--------------

Çizelge 22'ye göre çocuk bakım elemanlarının %74,4'ünün çocuk evleri hizmet modeli hakkında bilgi sahibi olduğu, %15,4'ünün bilgi sahibi olmadığı belirtilmiştir.

Çocuk bakım elemanlarının uygulamada başarılı olabilmesi için sosyal hizmet, kurum bakımı ve sosyal hizmet modelleri hakkında bilgi sahibi olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

bb) Çizelge 23. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Sürelerine Yönelik Bulgular

Çalışma Süreleri (yıl)	Sayı	%
1	7	17,9
2	3	7,7
3	10	25,6
4	11	28,2
5	2	5,1
9	1	2,6
Yanıtsız	5	12,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 23'e göre çocuk bakım elemanlarının % 28,2'sinin 4 yıl, %25,6'sının 3 yıl, %17,9'unun 1 yıl, %7,7'sinin 2 yıl, %5,1'inin 5 yıl, %2,6'sının 9 yıl çalışma sürelerinin bulunduğu, ortalama çalışma sürelerinin 3 yıl olduğu ve %12,8'inin ise yanıtsız kaldığı görülmektedir.

Yaman'ın 2010 yılında çocuk bakım elemanlarına yönelik yaptığı araştırma sonucunda bakıcı annelerin çalışma sürelerinin toplam orana bakıldığında 0-3 yıl arasında bulunduğu, iş sürekliliğinin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Yaman'ın araştırma sonucuna paralel olarak bizim araştırma sonucumuzda da bakım elemanlarının iş sürekliliği ve tecrübe konusunda yeterli olmadıkları görülmektedir. Yazıcı, 2012'ye göre de kurumlarda ve çocuk evlerinde sık sık bakıcı değiştirmek söz konusu olup; bu durum çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Ayrıca çocuk evlerinde görevlendirilen bakıcı anne veya bakım elemanının düşük ücretlerle iş güvencesiz ve hizmet satın alımı yoluyla görevlendirilmesi çalışan personelin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

cc) Çizelge 24. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evlerindeki Görevlerine Başlamadan Önce Çalıştığı Kurum ve Kuruluşlarda Çalışma Sürelerine Yönelik Bulgular

	Çalışma Süreleri (yıl)	Sayı
Aile Bakanlığı	1	12,5
Kreş	3	37,5
Öğretmenlik	1	12,5
Özel İş	3	37,5
Toplam	8	100,0

Çizelge 24'e göre çocuk bakım elemanlarının % 37,5'inin 3 yıl kreşlerde, %37,5'i 3 yıl özel işlerde, %12,5'inin 1 yıl Aile Bakanlığında, %12,5'inin ise 1 yıl öğretmen olarak çalıştığı görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre çocuk bakım elemanlarının sosyal hizmet alanına uzak ve az iş tecrübelerinin olduğu görülmekte olup bu durumun çocuklar için olumsuz olduğu düşünülmektedir.

dd) Çizelge 25. Çocuk Bakım Elemanlarının Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Yönelik Bulgular

Hizmet İçi Eğitimi Yeterli Bulma	Sayı	%
Evet	30	76,9
Hayır	7	17,9
Yanıtsız	2	5,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 25'e göre araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 76,9'unun aldıkları hizmet içi eğitimi yeterli bulduğu, % 17,9'unun ise yeterli bulmadığı, %5,2'sinin de yanıtsız kaldığı görülmektedir. Bowlby (2007)'ye göre, babasının öne sürdüğü Bağlanma (Attachment) teorisi ışığında, yürüttüğü çalışmada çeşitli eğitim modellerini incelemiş ve özellikle 0-36 ay döneminde annenin rolünü üstlenen kişilerin, güvenli bir bağlanma gerçekleşmediğinde çocuğun duygusal ve bilişsel sağlık durumunu olumsuz etkilere yol açabileceğini belirtmiştir. Bu eğitim modellerinde çocukların bakımını üstlenen kişilerin çocukların güvenli bağlanma sağlayabilmelerinin önemi vurgulanmıştır. Dolayısıyla, sadece kurumlarda değil, bağımsız evlerde çalışan bakıcıların da çocukların sağlıklı gelişebilmeleri açısından eğitilmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

ee) Çizelge 26. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalıştıkları Kuruluşlarda Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Bulma Durumuna Yönelik Bulgular

Destek Bulma Durumu	Sayı	%
Evet	24	61,5
Hayır	12	30,8

Yanıtsız	3	7,7
Toplam	39	100,0

Çizelge 26'ya göre araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 61,5'inin çalıştıkları kuruluşlarda karşılaştıkları zorluklarda destek buldukları, % 30,8'inin ise bulamadığı, %7,7'sinin de yanıtızsız kaldığı görülmektedir.

Çalışanların işlerinde yeterli olabilmeleri ve zamanla daha da yeterli olabilmeleri için öğrenmeye devam etmeleri gerekmektedir. Bu yönüyle süpervizyon, düşünümsel uygulamayla oldukça uyumludur. Çünkü düşünümsel uygulama eylem üzerinde düşünmeyi sağlayarak, eylem sırasında düşünme konusunda daha büyük sorumluluklar alınması için gerekli olan özgüveni artırır. Süpervizyon bilgi, beceri, özgüven ve öz farkındalığı geliştirmek için oldukça yararlı bir araçtır (Morrison, 2000; Akt. Thompson, 2013, s.205). Personele gerekli süpervizyon sağlanmadığında karşılaşılan zorluklarda problemlerinin kendi yöntemleriyle çözmekte olup bu durum da iyi uygulamalar ortaya çıkmasına engel olduğu ya da yanlış uygulamalar yapılabileceği düşünülmektedir. Diğer taraftan karşılaşılan zorluklarda yalnız kalma, personelde stres ve tükenmişlik duyguları oluşturacağı düşünülmektedir. Işıkhan 2011'e göre de sosyal hizmet alanının etkileşim gerilimi yüksek ve stres düzeyi çok yoğun bir alan olduğu, bu bağlamda alanda çalışan personelin gerilim yaşaması, zamanla yıpranması ve yorulmasının mümkün olduğu ileri sürülmektedir.

ff) Çizelge 27. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalıştıkları Kuruluşlarda Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Buldukları Kişilere Yönelik Bulgular

Destek Alınan Kişi	Sayı	%
Psikolog	7	17,1
Kurum md	12	29,3

Ev sorumlusu	22	53,6
Toplam	41	100,0

Çizelge 27'ye göre araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 17,1'inin psikolog, %29,3'ünün Kurum Müdürü, %53,6 'sının ise ev sorumlusundan karşılaştıkları zorluklarda destek gördükleri anlaşılmaktadır.

Uygulamanın niteliğini artırma ve sürdürmede süpervizyonun önemi büyüktür. Bu nedenle çalışanın aşırı stres ve gerginlik yaşamadıklarından emin olmak ve gereksinim duydukları konularda uygun biçimde düzenli olarak desteklenmelerini sağlamak gerekmektedir(Thompson,2013).

Özet olarak araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının % 82,1'inin asil bakım elemanı, % 17,9'unun yedek bakım elemanı olduğu, yedek bakım elemanı olmanın zorlukları olarak %28,5' farklı evlere gitmenin. %28,5 evlerin düzeninin farklı olmasının, % 43 çocukları tanıyamamak olduğu, yedek bakım elemanlarından % 57,1'inin kendisini asil bakım elemanına göre dezavantajlı hissettiği, çocuk bakım elemanlarının % 38,5'inin oryantasyon eğitimi aldığı, % 33,3'ünün oryantasyon eğitimini yeterli bulduğu, oryantasyon eğitiminin eksiği olarak : % 20'si oryantasyon eğitiminin düzenli olmamasını, %40'ı oryantasyon eğitiminin içeriğinin iyi olmadığını, % 40 'ı ise kısa süreli olmasını gördüğü, çocuk bakım elemanlarının %97,4'ünün bakım elemanlarının sahip olması gereken özellikleri bildiği, %74,4'ünün çocuk ihmal ve istismarına yönelik belirlenen minimum standart hakkında bilgi sahibi olduğu, %51,3'ünün çocukların akran baskısından korunduğunu, %87,2'si çocukların çocuk evlerinde yaş ve gelişim dönemlerine uygun, yeterli ve düzenli bir şekilde beslenmeleri, yemek seçimi ve hazırlanmasına katılmaları ve keyifli yemek zamanları geçirmeleri sağlandığı, %84,6'sı çocuk evlerinde çocukların yüksek yararı ile uyumlu olarak mahremiyet hakkının desteklenip saygı gösterildiği, %82,1'i çocuk evlerinde çocukların bilinçli tercihler yapmaları yönünde teşvik edildiğini, %84,6'sı çocuk evlerinde çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterildiğini, %74,4'ü çocuk evlerinde çocukların kimlik duygusunun desteklendiğini, %84,6'sı çocuk evlerinde çocuklara öz değer ve özgüven kazandırıldığını, %89,7'si personel ve çocuklar arasında

olumlu ve güvenli bir ilişki bulunduğunu ve çocukların personelin gözetiminde rahat ve huzurlu olduğunu, çocukların çocuk evlerinde öz değer ve özgüven kazandırıldığını, %82,1'i personelin çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davrandığını, %74,4'ünün çocuk evleri hizmet modeli hakkında bilgi sahibi olduğu, %28,2'sinin 4 yıl, %25,6'sının 3 yıl, %17,9'unun 1 yıl, %7,7'sinin 2 yıl, % 5,1'inin 5 yıl, %2,6'sının 9 yıl çalışma sürelerinin bulunduğu, %37,5'inin 3 yıl kreşlerde, %37,5'inin 3 yıl özel işlerde, %12,5'inin 1 yıl Aile Bakanlığında, %12,5'inin ise 1 yıl öğretmen olarak çalıştığı, %100'ünün hizmet içi eğitim aldığı, %76,9'unun hizmet içi eğitimi yeterli bulduğu, %61,5'i karşılaştıkları zorluklarda destek bulduklarını, %17,1'i psikolog, %29,3'ü kurum müdürü, %53,6'sı ev sorumlusundan destek gördüğünü belirtmiştir.

4.1.5. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Korunma ve Bakım Altında Kalan Çocuklarla İlişkilerine ve Bilgi-Becerilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının çocuk evinde kalan çocukların çocuk bakım elemanlarına hitap şekline, çocuk bakım elemanlarının çocuklarla çalışırken yaşadığı zorluklar, çocuklarla çalışırken kullandıkları bilgileri ve herhangi bir vakaya ilişkin kullandıkları becerilerine yönelik bulgulara yer verilecektir.

gg) Çizelge 28. Çocuk Evinde Kalan Çocukların Çocuk Bakım Elemanlarına Hitap Şekline Yönelik Bulgular

Hitap Etme	Sayı	%
Anne	11	28,2
Abla	11	28,2
Anne- Abla	14	35,9
Abi	3	7,7

Toplam	39	100,0
---------------	-----------	--------------

Çizelge 28'e göre çocuk evinde kalan çocukların %35,9'u çocuk bakım elemanlarına anne-abela, %28,2'si anne, %28,2'si abla, %28,2'si abi, %7,7'si ise baba olarak hitap ettiği görölmektedir.

Saygı Doğru ve Suğur'un 2008 yılında Eskişehir yetiştirme yurtlarında 90 çocukla yapmış olduğu araştırmaya göre;" Yurt çocuklar için aile kurumunun işlevini yerine getirmektedir. Yurtta kalan çocuklar paternalist bir tutumla yurt müdürüne " baba" , yurt müdiresine ise " anne" şeklinde yaklaşmaktadır. Beslenme, giyinme, barınma gereksinimleri yurt tarafından karşılanmaktadır ve çocuklar yurt için " bizim her şeyimizdir", " bizim yurttan başka kimsemiz yok" ifadelerini kullanmaktadır. Buna karşın, örneklem grubunun yalnızca %5'i için yurt aile anlamına gelmektedir. Çocukların imgelemlerinde yurdun ailenin yerini tutması söz konusu değildir. Çünkü yurttan farklı olarak aile, sevgi, saygı, huzur ve dayanışmanın olduğu bununla beraber temel gereksinimlerinin karşılandığı sıcak bir ortamdır." denilmektedir. Bu araştırmaya paralel olarak bizim yaptığımız araştırma sonucunda da çocuklar bakım elemanlarına anne, baba ve abla diye hitap ederek bahsedilen paternalist tutumu sergilemişlerdir. Aynı zamanda bakım elemanlarının sıklıkla değişmesi -çocukların her gördüğü yeni kişiye anne demesinin- çocukların zihinlerinde bir kavram kargaşasına neden olacağı düşüncesi oluşturmaktadır.

Diğer taraftan kurumlarda çalışan personellerin çeşitli nedenlerle değişmesi veya vardiyalar şeklinde çalışılması gibi nedenlerle çocukların sürekli aynı personelle karşılaşması mümkün değildir. Yapılan çalışmalarda, personel başına düşen çocuk sayısı ve kurulan iletişimin niteliği ve sürekliliğinin önemi vurgulanmakta, bu durumun kurum çocuklarında ayırt etmeksizin tüm bireylere karşı yakınlık gösterme gibi bir davranışa yol açtığı belirtilmektedir. Çocukların tanıdığı veya tanımadığı tüm bireylere karşı gösterdiği cana yakınlığın, duygusal yoksunluktan kaynaklandığı ve bağlanma sorunu olduğu ifade edilmektedir (Chisholm, 1998; Vorria ve ark., 1998;Akt. Yurteri Tiryaki ve Baran,2015). Baran ve Tiryaki'nin yaptığı araştırmada katılımcıların kurum dışından gelen ziyaretçilere, geldiklerinde tanıyor olsalar da olmasalar da hemen

sarıldıklarını ve anne diye hitap ettiklerini, sarılmaktan öpmekten ve karşılık almaktan çok mutlu olduklarını ifade ettikleri görülmüştür(Yurteri Tiryaki ve Baran,2015).

hh) Çizelge 29. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla Zorlandıkları Konularda İlk Yaptıkları Eylemlere Yönelik Bulgular

Yapılanlar	Sayı	%
Yaşanılan problem ne olursa olsun, hemen grup sorumlusunu ararım	38	97,4
Yaşanılan problemin niteliğine göre diğer bakım elemanı arkadaşlara bu konuda tecrübelerinin olup olmadığını sorarım ve sonrasında ne yapacağıma karar veririm.	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 29'a göre çocuk bakım elemanlarının %97,4'ü çocuklarla çalışırken zorlandıkları konularda yaşanılan problem ne olursa olsun hemen grup sorumlusunu aramakta %2,6'sı ise yaşanılan problemin niteliğine göre diğer bakım elemanı arkadaşlara bu konuda tecrübelerinin olup olmadığını sormakta ve sonrasında ne yapacağına karar vermekte olduğu görülmektedir.

(Eskin,2011)'e göre zorluklara karşı her birey farklı tepki vermektedir. Bazı kimseler en zor olaylarla bile etkin bir şekilde başa çıkarken, hatta zorluklar içerisinde daha da güçlenerek çıkarken, bazıları da deyim yerindeyse tamamen yıkılmaktadır. Bu görüşe paralel olarak çocuk bakım elemanlarının çocuklarla ilgili zorlandıkları konularda ilk yaptıkları eylem sorularak ani vakalarda nasıl hareket ettikleri tespit edilmeye çalışılmış

olup, araştırma sonuçlarına göre problemle ilgili direk bir çözüm üretmek yerine grup sorumlusuna haber vererek inisiyatif almadıkları düşünülmektedir.

ii) Çizelge 30. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla İlgili Karşılaştıkları Durumlarla İlgili Tepkilerine Yönelik Bulgular

Tepkiler	Evet	Hayır	Yanıtsız	Toplam
Çocuklar benimle, sevinçli-üzüntülü-heyecanlı, olduğu zamanlarda duygularını paylaşırlar	38	1	-	39
Çocuklar benimle, özel (erkek/kız arkadaş ya da cinsellik) konuları konuşmaktan çekinmezler	26	-	13	39
Çocuklar benimle, günlük hayatta karşılaştıkları sorunlar ile ilgili paylaşımda bulunurlar.	37	-	2	39
Çocuklar benimle, ev ortamından-ortak yaşamdan-görevli olmamdan kaynaklı paylaşımda bulunurlar	36	-	3	39
Çocuklar benimle sadece temel ihtiyaçları çerçevesinde paylaşımda bulunurlar	3	-	36	39
Çocuklar genellikle benimle paylaşımda bulunmazlar, grup sorumlusu ile iletişime geçerler	2	-	37	39
Çocuklar benimle iletişim kurmazlar, fakat ben onları temel ihtiyaçları, duygusal ve özel durumları konusunda iletişim kurmaya zorlarım	5	1	33	39
Evde çocuklarla paylaşımımı arttırmak için çocuğun sevdiği yemeği yapmak, hoşlandığı Oyunları beraber oynamak vb. faaliyetlerde bulunur, karşılığında da çocuktan olumlu geri dönüşler alırım	36	-	3	39

Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi okuyarak geliştirmeye çalışır, gerekli yerlerden destek talep ederim.	36	-	3	39
Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi meslek elemanlarından destek alarak geliştirmeye çalışırım.	36	-	3	39
Çocuklar görevimin sadece yemek ve temizlik yapmak olduğunu düşünürler ve bu yüzden görüşlerime değer vermez, beni dinlemezler.	-	-	39	39

Çizelge 30'a göre çocuk bakım elemanlarının % 97,4'ü "Çocuklar benimle, sevinçli-üzüntülü-heyecanlı, olduğu zamanlarda duygularını paylaşırlar", %94,8'i "Çocuklar benimle, günlük hayatta karşılaştıkları sorunlar ile ilgili paylaşımda bulunurlar", %92,3'ü "Çocuklar benimle, ev ortamından-ortak yaşamdan-görevli olmamdan kaynaklı paylaşımda bulunurlar", % 92,3'ü "Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi okuyarak geliştirmeye çalışır, gerekli yerlerden destek talep ederim" %92,3'ü "Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi meslek elemanlarından destek alarak geliştirmeye çalışırım", %66,6'sı "Çocuklar benimle, özel (erkek/kız arkadaş ya da cinsellik) konuları konuşmaktan çekinmezler", %12,8'i "Çocuklar benimle iletişim kurmazlar, fakat ben onları temel ihtiyaçları, duygusal ve özel durumları konusunda iletişim kurmaya zorlarım", %7,6'sı "Çocuklar benimle sadece temel ihtiyaçları çerçevesinde paylaşımda bulunurlar", %5,1'i "Çocuklar genellikle benimle paylaşımda bulunmazlar, grup sorumlusu ile iletişime geçerler" şeklinde tepkilerini belirtmektedirler.

Yurteri Tiryaki ve Baran'ın 2015 yılında yaptığı araştırmaya göre özellikle yetişkinlerden gördükleri ilgi ve sevginin kendileri için çok önemli olduğunu vurgulayan katılımcılar, zaman zaman kurum çalışanları ile sıkıntı yaşadıklarını ve her bireyin kurumda çalışmaya uygun yapısı olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Belirtilen sıkıntılardan bireysel ilginin azlığı da kurum bakımının önemli eleştirilerinden biridir. Kurum bakımı süresince, bireysel ilginin çocukların gelişimlerini olumlu yönde

etkileyeceği bilinmektedir. Bebeklik döneminde kazanılmaya başlanan, bu dönemde ebeveyn veya bakımını üstlenen kişiye karşı geliştirilen bağlanmanın, benlik gelişiminde ve yetişkinlik dönemindeki sosyal becerilerin gelişiminde büyük rol oynadığı vurgulanmaktadır (Paterson ve Moran, 1988; Akt Yurteri Tiryaki ve Baran,2015). Yapılan araştırmalar özellikle birebir ve sürekli etkileşimin çocuğun gelişim alanları üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır (Kim ve ark., 2003, Smyke vd., 2007; Taneje ve ark., 2004; Akt Yurteri Tiryaki ve Baran,2015) Bu bilgilerden hareketle bakım elemanlarının çocuklarla ne kadar olumlu iletişim geliştirirse çocukların o kadar sağlıklı bir gelişim göstereceği düşünülmektedir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formunda çocuk bakım elemanlarının bilgi ve becerilerini nasıl kullandığını anlamaya yönelik örnek vakalar sorularak “ örnek olay çalışması(case study)” yapılmıştır. *Örnek olay çalışması, gerçek veya yaşanması muhtemel bir olayla ilgili çeşitli problemlerin ayrıntılı olarak sunulduğu hikaye türüdür*(Kaya ve Kaya,2013). Meslek elemanı olarak bu alanda ve çalışmalarda yer alındığı için uygulamada bilgi ve becerinin kullanımının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle alanda karşılaşılan, çocuklar için beş farklı ve zor duruma yönelik vaka örnekleri hazırlanmıştır. Bu vaka örneklerinde çocuk bakım elemanlarından duruma sosyal hizmet yaklaşımı ve idari olarak yapılması gerekenler çerçevesinde uygun davranışlar belirlenmiştir. Aşağıda belirtilen çocuk bakım elemanlarının basamaklara uygun davranıp davranmaması alanda kullandığı bilgi ve becerilerini kullanma durumunu göstermektedir.

Görüşme formunda örnek olarak verilen vakalardan ilki:

“Vaka 1: “Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde nöbetiniz esnasında saat 02:00 sularında evde kalan çocuklardan Ali(13 yaş) isimli çocuğun kendisinden 2 yaş küçük olan Fatih isimli çocuğun üzerinde yatar pozisyonda olduğunu ve ikisinin de üzerinde sadece iç çamaşırları giyinik şekilde bulduğunuzda ne yaparsınız ve nasıl davranış gösterirsiniz? Açıklayınız.” şeklinde sorulmuştur.

Buna uygun olarak çocuk bakım elemanlarından şöyle bir sorun çözme süreci beklenmektedir. Öncelikli olarak çocukların bu pozisyonda olmalarının nedeni gözlem yapılarak anlaşılmaya çalışılır. Çocukların oyun mu oynadıkları uyku esnasında mı

oldukları ya da cinsel haz almaya yönelik bir davranış mı olduğu yönünde tespitte bulunulur. Tespit edilen duruma göre öncelikli olarak çocuklara ani tepki verilmeden ayırarak normalleşme sağlanır. Gece nöbeti esnasında yaşanan vakaya ilişkin tutanak tutulur ve günlük defterine yaşanan vakaya ilişkin bilgi yazılır. Sabah ev sorumlusuna konuya ilişkin bilgi verilerek vakaya ilişkin birlikte izlenecek yollara karar verilir. Aynı zamanda müdürlüğe bilgi verilerek uzman personel yardımı alınır. (Ev sorumlusunun müdürlüğe bilgi vermeme ihtimaline karşın aynı anda Müdürlüğe de bilgi verilir.)

Yapılması gerekenler basamak şeklinde:

“1.basamak: Durumu anlamaya çalışırım,

2.Basamak: Ev sorumlusuna haber veririm,

3. Basamak: Tutanak tutarım,

4. Basamak: İl Müdürlüğüne haber veririm.” Biçiminde olmalıdır. Bu çerçevede her basamak için verilen yanıtlar çizelge 31 de yer almaktadır.

jj) Çizelge 31. Çocuk Bakım Elemanlarının 1. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

Yapılması Gereken Basamaklar	Sayı	%
1	6	15,4
2	24	61,5
3	3	7,7
4	1	2,6
Yanıtsız	5	12,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 31'e göre çocuk bakım elemanlarının % 15,4'ü 1. Örnek vakanın 1. Basamağını, %61,5'i 2. Basamağını, %7,7'si 3. Basamağını, %2,6'sı 4. Basamağını bilerek cevap vermiş olup %12,8'i ise yanıtızsız kalmıştır. Verilerden de anlaşılacağı gibi bakım elemanlarını 1.örnek vakada çoğunlukla ev sorumlusuna bilgi veririm cevabı ile sorumluluğu yerine getirdiğini düşünmekte ancak bu vakaya ilişkin kendisinin sorumluluk almadığı vakayı çözümlene adına bir adım atmadığı ve basamaklara uygun davranmadığı görülmektedir.

kk) Çizelge 32. Çocuk Bakım Elemanlarının 1. Örnek Vakada Çocuklarla İlgili İlk Yaptıkları İşlemlere İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

	Sayı	%
çocuklarla konuşurum(sakın, açıklama, doğru yanlışı, vb)	12	30,8
çocukların odasını ayırırım.	8	20,5
çocukların çamaşırlarını alırım	4	10,3
yataklarına yatırırım, üstünü giydiririm.	6	15,4
anlamaya çalışırım	4	10,3
Yanıtsız	5	12,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 32' ye göre 1. Örnek vakada çocuklarla ilgili olarak çocuk bakım elemanlarının %30,8'i “çocuklarla konuşurum(sakın, açıklama, doğru yanlışı, vb)”,% 20,5'i “çocukların odasını ayırırım”, %10,3'ü “ çocukların çamaşırlarını alırım”, %15,4'ü “yataklarına yatırırım, üstünü giydiririm”, %10,3'ü “anlamaya çalışırım” demiş olup %12,8', yanıtızsız kalmıştır. Veriler incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının problemleri kendine özgü bir şekilde çözmeye çalıştığı, uygulamada bir birliktelik

olmadığı, aynı vaka için farklı farklı işlemlerin yapıldığı görülmektedir. Yaptığı işlemlerle ilgili bilgi kaynağı sorulduğunda da çizelge 33 teki bilgilere ulaşılmıştır.

II) Çizelge 33. Çocuk Bakım Elemanlarının 1.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular

Bilgi alınan kişi	Sayı	%
eğitimci	7	17,9
ev sorumlusu	2	5,1
psikolog	2	5,1
kendim	6	15,4
örnek olay/kuruluş	4	10,3
kurum çalışanları	2	5,1
Yanıtsız	16	41,0
Toplam	39	100,0

Çizelge 33' e göre 1. Örnek vaka ile ilgili olarak Çocuk bakım elemanlarının %17,9'u eğitimciden, %5,1'i ev sorumlusundan, %5,1 'i Psikologdan,% 15,4'ü kendisinden, %10,3'ü örnek olay/kuruluştan, %5,1'i kurum çalışanlarından bilgi edindiğini belirtmiş olup, %41'i ise yanıtsız kalmıştır. Veriler incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının bu soruya yanıtsız kaldığı, yanıt verenler içinde ise bir birlikteliğin olmadığı görülmüştür. Bu konunun yanı sıra bu bilgiyi nerden sağladığı sorulduğunda da çizelge 34' teki veriler elde edilmiştir.

mm) Çizelge 34. Çocuk Bakım Elemanlarının 1.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular

Bilgi alma yolu	Sayı	%
-----------------	------	---

Eğitimle	8	20,5
bilgi almadım	2	5,1
Personelden	7	17,9
kendim araştırarak okuyarak eğitim alarak	5	12,8
Yanıtsız	17	43,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 34'e göre çocuk bakım elemanlarının %20,5'i eğitim, % 17,9'u personelden bilgi aldığını, % 5,1'i bilgi almadığını belirtmiş olup %43,6'sı ise yanıtsız kalmıştır. Veriler incelendiğinde bakım elemanlarının büyük bir kısmının yanıtsız kaldığı, yanıt verenlerin ise profesyonel bir bilgi alma yolunun bulunmadığı ya kendi kendine ya da çalıştığı personelden sorarak öğrendiği sadece %20,5'inin eğitimle bilgi aldığı görülmektedir.

Görüşme formunda örnek olarak verilen vakalardan ikincisi:

Örnek Vaka 2: Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde nöbetiniz esnasında evde kalan çocuklardan Fatma isimli çocuğun gece uyumak için odasına geçtiğini fakat sabah saat 07:00 sularında yatağında olmadığını, evi aradığınızda evde olmadığını gördüğünüzde ne yaparsınız? Açıklayınız.

Cevap: Evden kaçma girişimi bulunan çocukların tespiti durumlarında öncelikli olarak Çocuk Şube aranarak durum hakkında bilgi verilir. Daha sonra ev sorumlusuna bilgi verilerek vaka ile ilgili ortak hareket edilir.

1. Basamak: Çocuk Şubeye Bilgi
2. Basamak: Ev sorumlusuna Bilgi

nn) Çizelge 35. Çocuk Bakım Elemanlarının 2. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

Yapılması gerekenler	Sayı	%
çocuk şubeye bilgi	18	46,2
ev sorumlusuna bilgi	20	51,3
Yanıtsız	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 35'e göre bakım elemanlarının % 51,3'ü 2. Örnek vaka ile ilgili ev sorumlusuna bilgi vereceğini, %46,2'si çocuk şubeye bilgi vereceğini belirtmiş olup %2,6'sı yanıtsız kalmıştır. Veriler incelendiğinde yine bakım elemanlarının büyük kısmının öncelikli olarak ev sorumlusunu arayarak vaka hakkında tüm işlemi tamamladığı, basamaklara uygun davranılmadığı, her bakım elemanının mutlaka bilmesi gereken evden kaçma vakasında çocuk şubeye bilgi %46,2'lik bir bölüm verdiği görülmüştür.

oo) Çizelge 36. Çocuk Bakım Elemanlarının Davranışlarının 2. Örnek Vakaya Uygunluğuna Yönelik Bulgular

Davranışın Basamaklara Uygun Olması	Sayı	%
uygun	8	20,5
uygun değil	30	76,9
Yanıtsız	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 36' ya göre çocuk bakım elemanlarının %20,5'inin davranışları vakaya uygun, %76,9'unun ise uygun olmadığı görülmüş olup % 2,6'sı ise yanıtsız kalmıştır. 2. Vakaya ilişkin olarak çocuk bakım elemanlarının basamaklara uygun davranmayıp

sorumluluk almadıkları, ev sorumlusuna haber vererek tüm sorumlulukları yerine getirdiklerini düşündükleri görülmektedir.

pp) Çizelge 37. Çocuk Bakım Elemanlarının 2.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular

bilgi alınan kişi	Sayı	%
eğitimci	14	35,9
ev sorumlusu	2	5,1
kendim	7	17,9
örnek olay/kuruluş	1	2,6
kurum çalışanları	3	7,7
Yanıtsız	12	30,8
Toplam	39	100

Çizelge 37' ye göre 2. Örnek olayla ilgili bilgileri çocuk bakım elemanlarının %35,9'u eğitimciden , % 17,9'u kendisinin, %7,7'si kurum çalışanlarından, % 5,1'i ev sorumlusundan, %2,6'sı örnek olay/kuruluştan aldıklarını belirtmiş olup %30,8'i yanıtsız kalmıştır.2. örnek olaya ilişkin de büyük bir kısmın yanıtsız kaldığı, diğerlerinin ise daha çok kendi imkanları ile bilgiye ulaştığı görülmektedir.

qq) Çizelge 38. Çocuk Bakım Elemanlarının 2.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular

Bilgi Alma Yolu	Sayı	%
eğitimle	17	43,6
personelden	4	10,3

kendim araştırarak okuyarak	6	15,4
Yanıtsız	12	30,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 38' e göre çocuk bakım elemanlarının %43,6'sı eğitimle, % 15,4'ü kendisinin araştırarak okuyarak, % 10,3'ü personelden bilgi aldığını belirtmiş olup %30,8'i ise yanıtızsız kalmıştır.

Görüşme formunda örnek olarak verilen vakalardan üçüncüsü:

Örnek Vaka 3: Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde nöbetiniz esnasında evde kalmakta olan çocuklardan Selen(16 yaşında) gece uyumak istemediğini belirtmiş ve yüksek sesle müzik dinlemeye başlamıştır. Sizin uyarılarınıza rağmen müziğin sesini azaltmayan veya kapatmayan, uyumadığı için odasındaki diğer çocukları rahatsız eden Selen için ve bu durumdan rahatsız olan diğer çocuklar için neler yaparsınız, nasıl bir çözüm üretirsiniz? Açıklayınız.

Cevap: Daha önce duruma ilişkin belirlenmiş ev kuralının olup olmadığı kontrol edilir. Ev kuralları arasında böyle bir madde var ise bu kural hatırlatılarak uyması istenir. Eğer yok ise diğer çocukların da rahatsız olmasını engellemek amacıyla alternatif yollar denir(kulaklık takmak, odayı ayırmak vb.). Daha sonra yaşanan bu durum ev sorumlusu ile paylaşılarak ev kuralları arasına bu duruma ilişkin bir madde hazırlanılarak tüm çocukların uyması sağlanır.

1. Basamak: Ev kuralının olup olmaması
2. Basamak: Hatırlatma
3. Basamak: Alternatif Yol
4. Basamak: Ev Sorumlusu İle Paylaşım
5. Basamak: Tüm Çocuklarla Konuşma

rr) **Çizelge 39. Çocuk Bakım Elemanlarının 3. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular**

Yapılması Gereken Basamaklar	Sayı	%
1	3	7,7
2	23	59,0
3	10	25,6
4	3	7,7
Toplam	39	100,0

Çizelge 39' a göre çocuk bakım elemanlarının %7,7'si 3. Örnek vakanın 1. Basamağını, %59'u 2. Basamağını, %25,6'sı 3. Basamağını, % 7,7'si 4. Basamağını bilerek cevap verdiği görülmektedir. Veriler incelendiğinde bakım elemanlarının tüm basamaklara hakim olmadıkları görülmektedir.

ss) **Çizelge 40. Çocuk Bakım Elemanlarının 3.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular**

bilgi alınan kişi	Sayı	%
eğitimci	12	30,8
kendim	6	15,4
kurum çalışanları	1	2,6
Yanıtsız	12	30,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 40'a göre 3. Örnek olayla ilgili bilgileri çocuk bakım elemanlarının %30,8'i eğitimciden , % 15,4'ü kendisinin, %2,6'sı kurum çalışanlarından aldıklarını belirtmiş olup %30,8'i yanıtız kalmıştır. Verilere bakıldığında diğer vakalar gibi büyük oranda yanıtız kaldıkları bilgileri de kendi imkanları ile ulaştıkları düşünülmektedir.

tt) Çizelge 41. Çocuk Bakım Elemanlarının 3.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular

Bilgi Alma Yolu	Sayı	%
Eğitimle	13	33,3
Personelden yardım alarak	1	2,6
Kendim araştırarak	5	12,8
Yanıtız	20	51,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 41'e göre çocuk bakım elemanlarının %33,3'ü eğitimle, % 12,8'i kendisinin araştırarak okuyarak, % 2,6'sı personelden bilgi aldığını belirtmiş olup %51,3'ü ise yanıtız kalmıştır. Verilere göre diğer vaka örneklerine paralel olarak büyük bir kısmının yanıtız kaldığı görülmüştür.

Görüşme formunda örnek olarak verilen vakalardan dördüncüsü:

Örnek Vaka 4: Bakım elemanı olarak görev yaptığınız evde kalmakta olan çocuklardan Ahmet (15 yaşında), banyo yaptığı zamanlarda banyoda çok vakit geçirmekte olup, banyo çıkışlarında kokusuz dumanlı havanın banyoyu kapladığını fark ettiniz ve Ahmet'in son 1 aydı gözlerinde kızarıklık olduğunu biliyorsunuz. Sizce bunların sebebi nedir ve Ahmet ile nasıl iletişim kurarsınız? Açıklayınız.

Cevap: 1)Çocuk düzenli olarak takip edilir. 2)Bağımlılık yapıcı maddelerden kullandığı şüphe edilir.3) Bu duruma ilişkin banyo dikkatlice incelenir. 4)Şüpheli destekleyecek kanıtların(ilaç kutusu, kalıntı vb.) olup olmadığı kontrol edilir.5) Çocukla iletişim

sağlanarak bu tür konularda ne düşündüğü öğrenilir. 6)Kendisinin anlatması yönünde telkinlerde bulunulur.7) Ev sorumlusuna bilgi verilerek çocuk gözlem altında tutulur. 8)Ev sorumlusunun müdahale etmediği durumlarda direk olarak Müdürlüğe bilgi verilir.(toplam 8 basamak)

uu) Çizelge 42. Çocuk Bakım Elemanlarının 4. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

Yapılması Gereken Basamaklar	Sayı	%
1	1	2,6
2	7	17,9
3	18	46,2
4	3	7,7
5	2	5,1
6	1	2,6
Yanıtsız	7	17,9
Toplam	39	100,0

Çizelge 42'ye göre çocuk bakım elemanlarının % 2,6'sı, 4. Örnek vakanın 1. Basamağını, %17,9'u 2. Basamağını, %46,2'si 3. Basamağını, % 7,7'si 4. Basamağını , %5,1'i 5. Basamağını, %2,6'sı 6. Basamağını bilerek cevap verdiği, % 17,9'unun ise yanıtsız kaldığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının tüm basamaklara hakim olmadığı, en çok 3. Basamağın uygulandığı, 3. Basamağın ev sorumlusuna haber vermek olduğu ve diğer vaka örneklerine paralel olarak ev sorumlusuna bilgi vererek tüm işlemin yapıldığı düşüncesi olduğu değerlendirilmektedir.

vv) Çizelge 43. Çocuk Bakım Elemanlarının 4.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular

Bilgi Alınan Kişi	Sayı	%
Eğitimci	10	25,6
Ev sorumlusu	1	2,6
Kendim	6	15,4
Yanıtsız	22	56,4
Toplam	39	100,0

Çizelge 43'e göre 4. Örnek olayla ilgili bilgileri çocuk bakım elemanlarının %25,6'sı eğitimciden , %2,6'sı grup sorumlusundan, aldıklarını % 15,4'ü kendisinin edindiğini, belirtmiş olup %56,4'ü yanıtsız kalmıştır. Büyük bir kısmının yanıtsız kaldığı görülmüştür.

ww) Çizelge 44. Çocuk Bakım Elemanlarının 4.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular

Bilgi Alma Yolu	Sayı	%
Eğitimle	12	30,8
Kendim	5	12,8
Yanıtsız	22	56,4
Toplam	39	100,0

Çizelge 44'e göre çocuk bakım elemanlarının %30,8'i eğitimle, % 12,8'i kendisinin araştırarak okuyarak bilgi aldığını belirtmiş olup %56,4'ü ise yanıtsız kalmıştır. Büyük bir kısmının yanıtsız kaldığı görülmüştür.

Görüşme formunda örnek olarak verilen vakalardan beşincisi:

Örnek Vaka 5: Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde kalmakta olan çocuklardan Ceyda isimli çocuk, bir gün size gelerek kendisinden on yaş büyük bir erkek arkadaşının olduğunu onunla evlenmek istediğini söyledi. Ceyda'ya karşı tepkiniz nasıl olurdu? Bu durum karşısında neler yaptınız?

Cevap: 1)Çocuğun güveninin kazanılması sonucu çocuk özel hayatı ile ilgili konulardan bahseder. 2)Çocukla kurulan bu olumlu iletişim devam ettirilmeli doğru evlilik yaşı ve yanlış davranışlar hakkında bilgi verilmelidir. 3)Konuyla ilgili ev sorumlusuyla bilgi paylaşılarak 4)çocuğun uzman personelle görüştürülmesi sağlanmalıdır.(TOPLAM 4 BASAMAK)

xx) Çizelge 45. Çocuk Bakım Elemanlarının 5. Örnek Vakaya İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

Yapılması Gereken Basamaklar	Sayı	%
1	3	7,7
2	17	43,6
3	12	30,8
4	2	5,1
Yanıtsız	5	12,8
Toplam	39	100,0

Çizelge 45'e göre çocuk bakım elemanlarının % 7,7'si, 5. Örnek vakanın 1. Basamağını, %43,6'sı 2. Basamağını, %30,8'i 3. Basamağını, % 5,1'i 4. Basamağını, bilerek cevap verdiği, % 12,8'inin ise yanıtsız kaldığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde bakım elemanlarının işlem başmaklarına hakim olmadığı, diğer örneklerde olduğu gibi ev sorumlusuna bilgi haricindeki basamaklarda yetersiz kaldığı görülmektedir.

yy) **Çizelge 46. Çocuk Bakım Elemanlarının 5.Örnek Vaka İle İlgili Yapılacak İşlemlere İlişkin Bilgileri Edindiği Kişilere Yönelik Bulgular**

Bilgi Alınan Kişi	Sayı	%
Eğitimci	6	15,4
Kendim	8	20,5
Yanıtsız	25	64,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 46'ya göre 5. Örnek olayla ilgili bilgileri çocuk bakım elemanlarının %15,4'ü eğitimciden aldıklarını % 20,4'ü kendisinin edindiğini belirtmiş olup %64,1'i ise yanıtsız kalmıştır. Büyük bir kısmının bilgiye ulaşmada çaba göstermediği ve kendi imkanları ile bilgiye ulaştığı değerlendirilmektedir.

zz) **Çizelge 47. Çocuk Bakım Elemanlarının 5.Örnek Vaka İle İlgili Bilgi Alma Yoluna Yönelik Bulgular**

Bilgi Alma Yolu	Sayı	%
Eğitimle	6	15,4
Kendim	8	20,5
Yanıtsız	25	64,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 47'ye göre çocuk bakım elemanlarının %15,4'ü eğitimle, % 20,5'i kendisinin araştırarak okuyarak bilgi aldığını belirtmiş olup %64,1'i ise yanıtsız kalmıştır. Büyük bir kısmının yanıtsız kalarak bilgiye ulaşma isteği olmadığı düşünülmektedir.

Vaka örnekleri ile ilgili sonuç olarak: çocuk bakım elemanlarının karşılaşılan farklı olaylarda yapılması gereken işlem basamaklarına hakim olmadıkları, ev sorumlusuna haber vermekten başka bir eylemde bulunmadıkları, kendi bilgi ve becerilerinin kullanımına yönelik bir çabalarının bulunmadığı, ev sorumlusuna haber vererek vakalarda sorumluluk almadıkları, bilgiye ulaşmada kendi imkanlarıyla ve profesyonel olmayan yollarla olduğu, bilgiyi ise daha çok kendi aralarında kurum çalışanları ve personelden edindikleri ortaya çıkmıştır. Vaka örneklerinde çok yüksek oranda yanıtız kalındığı gözlenmiş olup bu durumun bakım elemanlarının özel hizmet alımı olması ve bu nedenle otorite(ev sorumlusu, çocuk evi yönetimi ya da il müdürlüğü)den kaygısından olabileceği düşünülmektedir.

aaa) Çizelge 48. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Konusunda Bilgilerine Yönelik Bulgular

Olumlu Davranış	Sayı	%
Destekleme		
Evet	33	84,6
Hayır	2	5,1
Yanıtız	4	10,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 48'e göre çocuk bakım elemanlarının %84,6'sı çocuk evinde kalan çocukların olumlu davranışlarını destekleme konusunda bilgisinin olduğunu, %5,1'i ise bilgisinin olmadığını belirtmiş olup %10,3'ü ise yanıtız kalmıştır.

bbb) Çizelge 49. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Biçimine Yönelik Bulgular

Olumlu Davranış	Sayı	%
Destekleme Biçimi		
ödüllendirme	22	56,4

cesaretlendirme	5	12,8
örnek verilme	1	2,6
YANITSIZ	11	28,2
Toplam	39	100,0

Çizelge 49'a göre çocuk bakım elemanlarının %56,4'ü çocuk evinde kalan çocukların olumlu davranışlarını ödüllendirme, %12,8'i cesaretlendirme, %2,6'sı örnek verilme yöntemiyle desteklediğini belirtmiş olup %28,2'si ise yanıtızsız kalmıştır. Yavuzer(2012)'ye göre ebeveynlerinin çocuklara uyguladıkları disiplin yöntemleri, olumlu davranışlarını destekleme yolu ya da olumsuz davranışlarında cezalandırma yolunun seçiminde kişisel deneyimler kadar yakın çevrenin etkisi de görülmektedir. Ebeveynin çocukla ilişkisi, çocuk yetiştirme ve ona uygulanan disiplin yöntemiyle yakından ilgilidir. Aşırı sert ve otoriter bir disiplin yöntemi olumsuz ve itaatsiz çocukların yetişmesine, aşırı hoşgörü ve düşkünlük ise çocuğu bencil ve sosyal ortamlarda uyumsuz biri haline getirir. Korunmaya muhtaç çocuklar için çocuk evi sistemi içinde personel bu disiplini ebeveynin yerine sağlamakla görevli olup, bu yöntemleri doğru bilmediği ve uygulamadığı zaman çocukta çeşitli davranış bozukluklarının ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

ccc) Çizelge 50. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumsuz Davranışlarının Kontrolünü Bilme Durumuna Yönelik Bulgular

Kontrolü Bilme	Sayı	%
Evet	28	71,8
Hayır	5	12,8
Yanıtızsız	6	15,4
Toplam	39	100,0

Çizelge 50'ye göre çocuk bakım elemanlarının %71,8'i çocuk evinde kalan çocukların olumsuz davranışlarının kontrolünü bildiğini, %12,8'i bilmediğini belirtmiş olup, %15,4'ü ise yanıtızsız kalmıştır. Yapılan araştırmalar kurum bakımında büyüyen çocukların aile yanında büyüyen çocuklara göre daha fazla saldırgan davranışlar, depresyon, anksiyete, hiperaktivite gibi duygusal ve davranışsal sorunlar gösterdiğini ortaya koymaktadır (Yörükoğlu,2003; Şimşek 2004;Akt. Suğur ve Saygı Doğru,2010).Bu nedenle bakım elemanlarının kurum bakımında olan çocukların olumsuz davranışlarının kontrolünü bilmesinin çocukların sağlıklı bir gelişim dönemi geçirmesi ve kişilik kazanması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü Yavuzer(2012)'ye göre de çocuğa verilen disiplinin sert ve otoriter bir yaklaşımla verilmesi durumunda çocukta olumsuz davranışlar oluşmasına ve onun uyumsuz bir birey olmasına yol açmaktadır.

ddd) Çizelge 51. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evinde Kalan Çocukların Olumsuz Davranışlarını Düzeltme Yoluna Yönelik Bulgular

Olumsuz Davranışı	Sayı	%
Düzeltilme Yolu		
konusur anlamaya çalışırım	12	30,8
kuruluştaki diğer kişilerle konuşur çözüm üretirim	1	2,6
kural koyma cezalandırma	9	23,1
YANITSIZ	17	43,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 51'e göre çocuk bakım elemanlarının %30,8'i konuşup anlamaya çalışarak, %23,1'i kural koyup cezalandırarak, %2,6'sı kuruluştaki diğer kişilerle konuşarak çocuk evinde kalan çocukların olumsuz davranışlarının düzeltmeye çalıştığını belirtmiş olup, %43,6'sı ise yanıtızsız kalmıştır. Veriler incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının yanıtızsız kaldığı, diğerlerinin ise çocukların olumsuz davranışlarını

düzeltelemeye ya da sorun çözmeye yönelik yapıcı girişimlerde bulunmadıkları, yanıtız kalan kısmın ise bu konularda hiçbir çaba göstermediği düşündürmektedir.

Özet olarak, çocuk evinde kalan çocukların %35,9'u çocuk bakım elemanlarına anne-abla, %28,2'si anne, %28,2'si abla, %28,2'si abi, %7,7'si ise baba olarak hitap ettiği, çocuk bakım elemanlarının %97,4'ü çocuklarla çalışırken zorlandıkları konularda yaşanan problem ne olursa olsun hemen grup sorumlusunu aramakta olduğu %2,6'sı ise yaşanan problemin niteliğine göre diğer bakım elemanı arkadaşlara bu konuda tecrübelerinin olup olmadığını sormakta ve sonrasında ne yapacağına karar vermekte olduğu, % 97,4'ünün "Çocuklar benimle, sevinçli-üzüntülü-heyecanlı, olduğu zamanlarda duygularını paylaşırlar", %94,8'inin "Çocuklar benimle, günlük hayatta karşılaştıkları sorunlar ile ilgili paylaşımında bulunurlar", %92,3'ünün "Çocuklar benimle, ev ortamından-ortak yaşamdan-görevli olmamdan kaynaklı paylaşımında bulunurlar", % 92,3'ünün "Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi okuyarak geliştirmeye çalışır, gerekli yerlerden destek talep ederim" %92,3'ünün "Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi meslek elemanlarından destek alarak geliştirmeye çalışırım", %66,6'sının "Çocuklar benimle, özel (erkek/kız arkadaş ya da cinsellik) konuları konuşmaktan çekinmezler", %12,8'inin "Çocuklar benimle iletişim kurmazlar, fakat ben onları temel ihtiyaçları, duygusal ve özel durumları konusunda iletişim kurmaya zorlarım", %7,6'sının "Çocuklar benimle sadece temel ihtiyaçları çerçevesinde paylaşımında bulunurlar", %5,1'inin "Çocuklar genellikle benimle paylaşımında bulunmazlar, grup sorumlusu ile iletişime geçerler" şeklinde tepkilerini belirttikleri, %84,6'sının çocuk evinde kalan çocukların olumlu davranışlarını destekleme konusunda bilgisinin olduğunu, %5,1'inin ise bilgisinin olmadığını belirttiği %10,3'ünün ise yanıtız kaldığı, %56,4'ünün çocuk evinde kalan çocukların olumlu davranışlarını ödüllendirme, %12,8'i cesaretlendirme, %2,6'sı örnek verilme yöntemiyle desteklediği %28,2'si ise yanıtız kaldığı, %71,8'inin çocuk evinde kalan çocukların olumsuz davranışlarının kontrolünü bildiği, %12,8'i bilmediği %15,4'ünün ise yanıtız kaldığı, %30,8'inin konuşup anlamaya çalışarak, %23,1'i kural koyup cezalandırarak, %2,6'sı kuruluştaki diğer kişilerle konuşarak çocuk evinde kalan çocukların olumsuz davranışlarının düzeltmeye çalıştığı, %43,6'sı ise yanıtız kaldığı sonuçları ortaya çıkmıştır.

4.1.6. Çocuk Bakım Elemanlarının Destek Görme ve Davranışlardan Etkilenme Durumlarına Yönelik Bulgular

Zorluklar karşısında destek görme ve birbirlerinin davranışlardan etkilenme durumunun sorun çözme konusunda belirleyici bir faktör olduğu, olumlu destek gören ve etkileşimde bulunduğu kişiyle olumlu iletişim kuran kişilerde sorun çözme becerilerinin yüksek olacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu bölümde çocuk bakım elemanlarının çocuklarla ilgili belirledikleri problemi grup sorumlusuna iletme durumuna, çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evin grup sorumlusunun davranışlarının çocuklarla iletişimini etkileme durumuna, çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evin grup sorumlusuna yönelik davranışlarına, çocuk bakım elemanlarının çocuk evleri koordinasyon merkezinde çalışan personele yönelik davranışlarına, çocuk evleri koordinasyon merkezinde çalışan personelin davranışlarının çocuk bakım elemanlarının çocuklarla iletişimini etkileme durumuna, görev yaptıkları evde yaşayan çocukların çocuk bakım elemanlarına davranışlarına, çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin çocuk bakım elemanlarına davranışlarına, çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin davranışlarının çocuk bakım elemanlarıyla çocuklar arasındaki iletişimi etkileme durumuna, çocuk bakım elemanlarının çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilere yönelik davranışlarına, Amasya aile ve sosyal politikalar il müdürlüğünde bulunan idarecilerin çocuk bakım elemanlarına yönelik davranışlarına, çocuk bakım elemanlarının Amasya aile ve sosyal politikalar il müdürlüğünde bulunan idarecilere yönelik davranış ve tutumlarına, çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklarda çocuk evleri yönetiminden destek görme durumlarına, çocuk bakım elemanlarının karşılaştıkları zorluklarda Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden destek görme durumlarına yönelik bulgular yer almaktadır.

eee) Çizelge 52. Grup Sorumlusunun Çocuk Bakım Elemanlarına Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular

Grup Sorumlusunun Davranışları	Evet	Hayır	Yanıtsız	Toplam
Destekleyici /Motive edici /Cesaret verici	27	-	12	39

Hoşgörülü	20	-	19	39
Hoşgörüsüz	1	-	38	39
İletişime açık	26	-	13	39
İletişime kapalı	7	-	32	39
Baskıcı	4	-	35	39
Diğer	2	-	37	39

Çizelge 52'ye göre çocuk bakım elemanlarının %69,2'si grup sorumlusunun davranışlarının destekleyici/motive edici/cesaret verici olduğunu, %51,2'si hoşgörülü, %10,2'si baskıcı, %2,5'i hoşgörüsüz, %66,6 iletişime açık, %17,9 iletişime kapalı,% 5,1 diğer davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Çizelge incelendiğinde grup sorumlusunun davranışlarının bakım elemanlarının bir kısmı tarafından olumlu diğer bir kısmı tarafından ise olumsuz olarak görüldüğü, ortaya çıkmış olup hizmet verilen alanda ekip çalışmasının önemli olduğu, çocuk evi sorumlusu ve bakım elemanı arasındaki ilişki ne kadar iyi olursa çocuklara da bu davranış şeklinin yansıtacağı ve rol model alacağı düşünülmektedir.

fff) Çizelge 53. Çocuk Bakım Elemanlarının Görev Yaptıkları Evin Grup Sorumlusunun Davranışlarının Çocuklarla İletişimini Etkileme Durumuna Yönelik Bulgular

Grup Sorumlusunun Davranışlarının Çocuklarla İletişimini Etkilemesi	Sayı	%

olumlu	27	69,2
olumsuz	4	10,3
etkilemez	4	10,3
Yanıtsız	4	10,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 53'e göre çocuk bakım elemanlarının % 69,2'si grup(çocuk evi) sorumlusunun davranışlarının çocuklarla iletişimlerini olumlu, % 10,3'ü olumsuz etkilediğini, %10,3'ü etkilemediğini belirtmiş olup %10,3'ü ise yanıtsız kalmıştır. Çocuk evi sorumlusunun çocuk evindeki sorumluluğu evin idaresinden bakım elemanlarına, çocuklardan, market alışverişine kadar çeşitlenmektedir. Uygulamada edinilen tecrübeler ışığında, evde otorite figürü olan çocuk evi sorumlusunun bakım elemanlarına davranış şekli çocukların da bakım elemanına davranışını etkilemektedir. Grup sorumlusunun bakım elemanının görüşlerine önem verdiği ve iyi iletişim sağladığı evlerde çocukların da bakım elemanlarının görüşlerine değer verdiği, bunun tam tersi durumlarda ise çocukların bakım elemanını önemsemediği ve değersiz bulduğu görülmektedir. Buradan hareketle tabloda çıkan sonuçlar da bu bilgilerle örtüşmektedir.

ggg) Çizelge 54. Çocuk Bakım Elemanlarının Grup Sorumlusuna Karşı Davranışlarına İlişkin Bulgular

Grup Sorumlusuna Yönelik Davranışlar	Sayı	%
Öğrenmeye istekli/Meraklı	26	66,6
İletişime açık	36	92,3
İletişime kapalı	1	2,5
Uyumlu	17	43,5
Kendi bildiğini yapan/Dediğim dedik	-	-
Hatalarından ders çıkarabilen		

	17	43,5
Tüm uyarılara rağmen hatalarını düzeltmeyen	-	-
Diğer (...)	2	5,1
Toplam	39	100

Çizelge 54'e göre çocuk bakım elemanlarının % 66,6'sı'si grup sorumlusuna yönelik öğrenmeye istekli/meraklı, %92,3'ü iletişime açık, %2,5' i iletişime kapalı, %43,5'i uyumlu,%43,5'i hatalarından ders çıkarabilen davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Ekip çalışması gerektiren çocuk evlerinde uygulamada edinilen tecrübeler ışığında çocuk evi sorumlusu ve bakım elemanının birbirine karşı davranışları verilen hizmetin kalitesini etkilemekte olduğu bilinmektedir. Öğrenmeye açık/ istekli bakım elemanları ile çalışan ev sorumlularının kısa zamanda çocuklara yönelik verimli çalışmalar ortaya çıkardığı ve verilen hizmetin kalitesinin arttığı gözlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında tabloda ortaya çıkan sonuçlar hizmetin kalitesi açısından önemlidir.

hhh) Çizelge 55. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde Çalışan Personele Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
İletişime açık	36	92,3
Destekleyici	1	2,5
Bireysel/Bağımsız	2	5,1
TOPLAM	39	100

Çizelge 55'e göre çocuk bakım elemanlarının % 92,3'ü Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde çalışan personelin davranışlarının iletişime açık, %2,5'i destekleyici, 5,1'i ise bireysel/bağımsız olduğunu belirtmiştir. Çocuk evleri kurum bakımından farklı olarak mekânsal olarak dağınık bir yapıya sahiptir. Çocukların sosyal servis işlemlerinin yürütüldüğü ÇEKOM ile her ev farklı bir adrestedir. ÇEKOM' da çalışan personel çocuk evinde çalışan çocuk evi sorumlusu ve bakım elemanları ile zaman zaman bir

araya gelir. Bu iki grup personelin birbiriyle koordinasyonu çocukların işlemlerinin yürütülmesi(korunma kararının uzatılması, harçlık durumları vb.) açısından oldukça önemlidir.

iii) Çizelge 56. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde Çalışan Personelin Davranışlarının Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla İletişimini Etkileme Durumuna İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
olumlu	27	69,2
olumsuz	2	5,1
etkilemez	9	23,1
Yanıtsız	1	2,6
Toplam	39	100,0

Çizelge 56'ya göre çocuk bakım elemanlarının %69,2'si Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Personelinin Davranışlarının Çocuklarla İletişimlerini olumlu etkilediklerini, %5,1'i olumsuz etkilediğini, % 23,1 'i etkilemediğini belirtmiş olup %2,6'sı ise yanıtsız kalmıştır. Uygulamada edinilen bilgiler neticesinde, mekânsal farklılıklar nedeniyle ÇEKOM personeli ile çocukların birlikte vakit geçirme durumu sınırlı olması nedeniyle çocukları etkileme düzeyleri çocuk evi sorumluları ve bakım elemanlarına göre daha düşüktür.

jjj) Çizelge 57. Görev Yaptıkları Evde Yaşayan Çocukların Çocuk Bakım Elemanlarına Davranışlarına Yönelik Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
Küçümseyici/ saygısız	2	5,1
Saygılı	23	58,9
Uyumlu	20	51,2

İletişime açık	26	66,6
İletişime kapalı	3	7,6
Uyumsuz/agresif	8	20,5
diğer	2	5,1
Toplam		100,0

Çizelge 57'ye göre çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evde yaşayan çocukların davranışlarının %5,1'i küçümseyici/saygısız, %58,9'u saygılı, %51,2'si uyumlu, %66,6'sı iletişime açık, %7,6'sı iletişime kapalı, %20,5'i uyumsuz/agresif, %5,1'i diğer davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Çizelge incelendiğinde çocukların bakım elemanlarına yönelik daha çok olumlu davranışlar gösterdiği ortaya çıkmıştır. Korunmaya muhtaç çocukların kurum bakımı altına alınmadan önce pek çok travmatik olayla karşılaştığı bilinen bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle çocukların bazı uyumsuz davranışlarının olmasının bakım elemanları ve diğer personel tarafından normal görülmesi gerektiği ve bu davranışları düzeltmek için profesyonel çözüm yolları uygulamaları gerektiği düşünülmektedir.

kkk) Çizelge 58. Çocuk Bakım Elemanlarının Görev Yaptıkları Evde Yaşayan Çocuklara Davranışlarına Yönelik Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
Anlayışlı	32	82
İletişime açık	35	89,7
öğrenmeye teşvik edici	30	76,9
Otoriter/Kuralcı	11	28,2
diğer	2	5,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 58'e göre çocuk bakım elemanlarının %82'si görev yaptıkları evde yaşayan çocuklara davranışlarının anlayışlı, %89,7'si iletişime açık, %76,9'u öğrenmeye teşvik edici, %28,2'si otoriter/kuralcı olduğunu %5,1'i ise diğer davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Yavuzer(2012)'ye göre büyüme aşamasında iyi aile ilişkileri içinde büyüyen çocuk mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bir birey olur. Uyum bozukluğu gösteren çocuklar ise başarısız bir anne-baba-çocuk ilişkisi nedeniyle büyük bir sevgi açlığı gösterirler bu sevgi yoksunluğu da çocuğun davranışlarında birtakım uyum problemlerine neden olur. Korunmaya muhtaç çocuklar Yavuzer'in bahsetmiş olduğu aile ilişkisinden yoksun olmakta ancak çocuk evlerinde bu aile ilişkisinin yerini personelle kurduğu ilişki almaktadır. Bu noktadan hareketle çocuk evi sisteminde sağlıklı anne-baba ilişki içinde büyüme fırsatı bulamayan çocuğun personelle arasındaki kurduğu güvenli bağlanma sağlanması hedeflenmektedir. Bu nedenle Tablo 62'de belirtilen çocuk bakım elemanlarının çocuklara davranışlarının çoğunluğunun olumlu yapıda olması çocuğun davranış problemleri gösterip göstermemesinde belirleyici olduğu düşünülmektedir.

III) Çizelge 59. Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilerin Çocuk Bakım Elemanlarına Davranışlarına Yönelik Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
Personelin gelişimini destekleyici	23	58,9
Personelin görüş ve düşüncelerine önem veren	19	48,7
Personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen	8	20,5
Güven veren	19	48,7
Güven vermeyen	2	5,1
Kolay Ulaşılabilir	15	38,4
Ulaşılabilirliği zor	1	2,5
Toplam	39	100,0

Çizelge 59' a göre çocuk bakım elemanlarının % 58,9'u Çocuk Evleri yönetiminde bulunan idarecilerin personelin gelişimini destekleyici, %48,7'si personelin görüş ve düşüncelerine önem veren, %20,5'i personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen, %48,7'si güven veren, %5,1'i güven vermeyen, %38,4'ü kolay ulaşılabilir, %2,5'i ulaşılabilirliği zor olarak belirtmişlerdir. Çizelge incelendiğinde çocuk bakım elemanlarının çocuk evi yönetimine ilişkin olumlu düşüncelerinin olduğu görülmüştür. Personelin yönetimle olumlu ilişkiler geliştirmesi personelin haklarını arama, kendisini ifade edebilme açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

mmm) Çizelge 60. Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilerin Davranışlarının Çocuk Bakım Elemanlarıyla Çocuklar Arasındaki İletişimi Etkileme Durumuna Yönelik Bulgular

İdarecilerin Davranışlarının Çocuklarla İletişimini Etkilemesi	Sayı	%
olumlu	28	71,8
olumsuz	2	5,1
etkilemez	6	15,4
Yanıtsız	3	7,7
Toplam	39	100,0

Çizelge 60'a göre çocuk bakım elemanlarının %71,8'i Çocuk Evleri Yönetiminde bulunan idarecilerin davranışlarının çocuklarla iletişimlerini olumlu etkilediğini, % 5,1'i olumsuz etkilediğini, % 15,4'ü etkilemediğini belirtmiş olup % 7,7'si yanıtsız kalmıştır. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının çoğunluğunu çocuk evi yönetimi ile olumlu ilişkilerinin çocukları da aynı şekilde etkilediği anlaşılmaktadır.

nnn) Çizelge 61. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evleri Yönetiminde Bulunan İdarecilere Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
--------------------	-------------	----------

Saygılı	35	89,7
Uyumlu	31	79,4
Hiyerarşiyi gözetemeyen	23	58,9
Haklarını aramayı bilen/talepkar	16	41,0
Hakları konusunda talepkar olmayan	2	5,1
Toplam	39	100,0

Çizelge 61'e göre çocuk bakım elemanlarının %89,7'si Çocuk Evleri Yönetiminde bulunan idarecilere karşı saygılı, %79,4'ü uyumlu, % 58,9'u hiyerarşiyi gözetemeyen, % 41'i haklarını aramayı bilen/talepkâr, % 5,1'i ise hakları konusunda talep kâr olmayan olarak belirtmiştir. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının çocuk evi yönetimine karşı olumlu davranış geliştirdiği görülmektedir.

ooo) Çizelge 62. Amasya Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde Bulunan İdarecilerin Çocuk Bakım Elemanlarına Yönelik Davranışlarına İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
Personelin gelişimini destekleyici	23	58,9
Personelin görüş ve düşüncelerine önem veren	17	43,5
Personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen	5	12,8
Güven veren	13	33,3
Güven vermeyen	3	7,6
Kolay Ulaşılabilir	10	25,6
Ulaşılabilirliği zor	3	7,6
Diğer	3	7,6

Toplam	39	100,0
---------------	-----------	--------------

Çizelge 62'ye göre çocuk bakım elemanlarının %58,9'u Amasya İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin davranışlarını %58,9'u personelin gelişimini destekleyici, % 43,5'i personelin görüş ve düşüncelerine önem veren, % %12,8'i personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen, % 33,3'ü güven veren, %7,6'sı güven vermeyen, %25,6'sı kolay ulaşılabilir, % 7,6'sı ulaşılabilirliği zor,% 7,6 ise diğer davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanları çoğunluğu İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin kendilerine yönelik davranışlarını olumlu görmektedir.

ppp) Çizelge 63. Çocuk Bakım Elemanlarının Amasya Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde Bulunan İdarecilere Yönelik Davranış ve Tutumlarına İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sayı	%
Saygılı	33	84,6
Uyumlu	26	66,6
Uyumsuz	-	-
Şikayetçi	-	-
Hiyerarşiyi gözetten	24	61,5
Hiyerarşiyi gözetmeyen	-	-
Haklarını aramayı bilen/talepkar	10	25,6
Hakları konusunda talepkar olmayan	1	2,5
Diğer	1	2,5
Toplam	39	100,0

Çizelge 63'e göre çocuk bakım elemanlarının %58,9'u Amasya İl Müdürlüğünde bulunan idarecilere karşı davranışlarını saygılı,%66,6'sı uyumlu, %61,5'i hiyerarşiyi gözeten, %25,6'sı haklarını aramayı bilen/talepkar, %2,5'i hakları konusunda talepkar olmayan , % 2,5'i ise diğer davranışlarının olduğunu belirtmiştir. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının İl Müdürlüğüne karşı olumlu davranış geliştirdiği görülmektedir.

qqq) Çizelge 64. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Çocuk Evleri Yönetiminden Destek Görme Durumlarına İlişkin Bulgular

Çocuk Evleri Yönetiminden Destek Görme	Sayı	%
evet	15	38,5
hayır	20	51,3
Yanıtsız	4	10,3
Toplam	39	100,0

Çizelge 64'e göre çocuk bakım elemanlarının %38,5'i karşılaştıkları zorluklarda çocuk evleri yönetiminden destek gördüğünü, %51,3'ü destek görmediğini belirtmiş olup %10,3'ü yanıtızsız kalmıştır. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğu çocuk evi yönetiminden yaşadıkları zorluklarda destek görmediğini belirtmiştir. Tablolar incelendiğinde çizelge 59'da çocuk bakım elemanlarının büyük çoğunluğu çocuk evi yönetiminin kendilerine karşı olumlu davranış geliştirdiğini belirtmiştir. Bu iki tablo karşılaştırıldığında, bakım elemanlarının otorite karşısında farklı davranışlar geliştirebileceği, bunun da güvencesiz çalışmayla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

rrr) Çizelge 65. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden Destek Görme Durumlarına İlişkin Bulgular

İl Müdürlüğünden Destek Görme	Sayı	%
evet	15	38,5
hayır	18	46,2
Yanıtsız	6	15,4
Toplam	39	100,0

Çizelge 65'e göre çocuk bakım elemanlarının %38,5'i karşılaştıkları zorluklarda Amasya İl Müdürlüğü'nden destek gördüğünü, %46,2'si destek görmediğini belirtmiş olup %10,3'ü yanıtsız kalmıştır. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının büyük bir çoğunluğu İl Müdürlüğünden yaşadıkları zorluklarda destek görmediğini belirtmiştir. Tablolar incelendiğinde bir önceki tabloyla paralel olarak çizelge 62'de çocuk bakım elemanlarının büyük çoğunluğu İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin kendilerine karşı olumlu davranış geliştirdiğini belirtmiştir. Bu iki tablo karşılaştırıldığında, bakım elemanlarının otorite karşısında farklı davranışlar geliştirebileceği, bunun da güvencesiz çalışmayla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Işıkhan,(2011)'e göre yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında personelin tükenmişlik yaşamasına neden olabilecek pek çok faktörün bulunduğu, yönetimin personele verdiği desteğin personelin tükenmişlik yaşamasını engelleyen faktörlerden biri olduğunu ve personelin iş hayatında mutlu olması açısından önemli olduğunu belirtmektedir.

sss) Çizelge 66. Çocuk Bakım Elemanlarının Sorun Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesinde Uygulanan Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Ölçek	N	Ort.	S.S	Medyan	Min.Değ.	Max.Değ

Sorun Yönelim Ölçeği (0-120)	37	85,51	20,101	90,00	35	112
Biliş Alt Ölçeği (0-40)	37	28,35	4,814	29,00	17	36
Duyuş Alt Ölçeği (0-40)	37	28,32	9,003	30,00	8	40
Davranış Alt Ölçeği (0-40)	37	28,84	8,102	31,00	9	40
Sorun Çözme Becerileri Ölçeği (0-160)	37	115,89	21,710	118,00	64	145
Tanımlama Alt Ölçeği (0-40)	37	30,84	6,180	32,00	15	40
Seçenek Alt Ölçeği (0-40)	37	27,19	6,289	28,00	10	38
Karar Alt Ölçeği (0-40)	37	28,03	5,555	28,00	11	40
Çözüm Alt Ölçeği (0-40)	37	29,84	6,710	32,00	14	40
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)(Tamamı)	37	201,41	39,710	204,00	105	256

Çizelge 66'ya göre Çocuk bakım elemanlarına uygulanan Sosyal Sorun Çözme Envanteri' ne göre;

Sorun Yönelim Alt ölçeğini oluşturan **Biliş Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 28,35; medyanın 29,00 olduğu, bu puanlara göre biliş alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 17 olduğu ve ortalama değer altında kaldığı, **Duyuş Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 28,32; medyanın 30,00 olduğu, bu puanlara göre duyuş alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 8 olduğu ve ortalama değer oldukça altında kaldığı, **Davranış Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 28,84; medyanın 31,00 olduğu, bu puanlara göre davranış alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 9 olduğu ve ortalama değer oldukça altında kaldığı, biliş, duyuş ve davranış alt ölçeklerinin oluşturduğu **Sorun Yönelim Ölçeği(0-120)'nden** ortalama puanın 85,51; medyanın 90,00 olduğu, bu puanlara göre sorun yönelim ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 35 olduğu ve ortalama değer oldukça altında kaldığı görülmüştür.

Sorun Çözme Becerileri Ölçeğini oluşturan **Tanımlama Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 30,84; medyanın 32,00 olduğu, bu puanlara göre tanımlama alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ancak minimum değer 15 olduğu ve ortalama değer altında kaldığı, **Seçenek Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 27,19; medyanın 28,00 olduğu, bu puanlara göre seçenek alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ancak minimum değer 10 olduğu ve ortalama değer altında kaldığı, **Karar Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 28,03; medyanın 28,00 olduğu, bu puanlara göre karar alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ancak minimum değer 11 olduğu ve ortalama değer altında kaldığı, **Çözüm Alt ölçeği'nden(0-40)** ortalama puanın 29,84; medyanın 32,00 olduğu, bu puanlara göre çözüm alt ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ancak minimum değer 14 olduğu ve ortalama değer altında kaldığı, Tanımlama, Seçenek, Karar, Çözüm alt ölçeklerinin oluşturduğu

Sorun Çözme Becerileri Ölçeği(0-160)'nden ortalama puanın 85,51; medyanın 90,00 olduğu, bu puanlara göre sorun yönelim ölçeğinde çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 35 olduğu ve ortalama değer oldukça altında kaldığı görülmüştür.

Tüm alt ölçekleri kapsayan Sosyal Sorun Çözme Envanteri(0-280)'ne göre ise ortalama puanın 201,41; medyanın 204,00 olduğu, bu puanlara göre Sosyal Sorun Çözme Envanteri'ne göre çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu, ancak minimum değer 105 olduğu ve ortalama değer oldukça altında kaldığı görülmüştür.

Sonuç olarak;

- Sosyal Sorun Çözme Envanterine göre; araştırmaya katılan bakım elemanlarının alt ölçeklerden seçenek alt ölçeğinde (40 puan üzerinden 27 puan ortalama ile) en düşük puan aldığı, çözüm alt ölçeğinde ise (40 puan üzerinden 30,84 puan ortalama ile) en yüksek puanı aldıkları,
- Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve tüm alt ölçekleri değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir

Özet olarak, çocuk bakım elemanlarının %69,2'si grup sorumlusunun davranışlarının destekleyici/motive edici/cesaret verici olduğunu, %51,2'si hoşgörülü, %10,2'si baskıcı, %2,5'i hoşgörüsüz, %66,6 iletişime açık, %17,9 iletişime kapalı,% 5,1 diğer davranışlarının olduğunu, çocuk bakım elemanlarının % 69,2'si grup(çocuk evi) sorumlusunun davranışlarının çocuklarla iletişimlerini olumlu, % 10,3'ü olumsuz etkilediğini, %10,3'ü etkilemediğini, %7,7'si diğer faktörlerin etkili olduğunu belirtmiş olup %2,6'sı yanıtız kaldığı, çocuk bakım elemanlarının % 66,6'sı'si grup sorumlusuna yönelik öğrenmeye istekli/meraklı, %92,3'ü iletişime açık, %2,5', iletişime kapalı, %43,5'i uyumlu,%43,5'i hatalarından ders çıkarabilen davranışlarının olduğu, % 92,3'ü Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde çalışan personelin davranışlarının iletişime

açık, %2,5'i destekleyici, 5,1'i ise bireysel/bağımsız olduğu, %69,2'si Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Personelinin Davranışlarının Çocuklarla İletişimlerini olumlu etkilediklerini, %5,1'i olumsuz etkilediğini, % 23,1 'i etkilemediğini belirtmiş olup %2,6'sı ise yanıtız kaldığı, çocuk bakım elemanlarının görev yaptıkları evde yaşayan çocukların davranışlarının %5,1'i küçümseyici/saygısız, %58,9'u saygılı, %51,2'si uyumlu, %66,6'sı iletişime açık, %7,6'sı iletişime kapalı, %20,5'i uyumsuz/agresif, %5,1'i diğer davranışlarının olduğu, çocuk bakım elemanlarının %82'si görev yaptıkları evde yaşayan çocuklara davranışlarının anlayışlı, %89,7'si iletişime açık, %76,9'u öğrenmeye teşvik edici, %28,2'si otoriter/kuralcı olduğunu %5,1'i ise diğer davranışlarının olduğu, % 58,9'u Çocuk Evleri yönetiminde bulunan idarecilerin personelin gelişimini destekleyici, %48,7'si personelin görüş ve düşüncelerine önem veren, %20,5'i personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen, %48,7'si güven veren, %5,1'i güven vermeyen, %38,4'ü kolay ulaşılabilir, %2,5'i ulaşılabilirliği zor olarak belirttiği, çocuk bakım elemanlarının %71,8'i Çocuk Evleri Yönetiminde bulunan idarecilerin davranışlarının çocuklarla iletişimlerini olumlu etkilediğini, % 5,1'i olumsuz etkilediğini, % 15,4'ü etkilemediğini belirtmiş olup % 7,7'si yanıtız kaldığı, %89,7'si Çocuk Evleri Yönetiminde bulunan idarecilere karşı saygılı, %79,4'ü uyumlu, % 58,9'u hiyerarşiyi gözetken, % 41'i haklarını aramayı bilen/talep kâr, % 5,1'i ise hakları konusunda talep kâr olmayan olarak belirttiği, %58,9'u Amasya İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin davranışlarını %58,9'u personelin gelişimini destekleyici, % 43,5'i personelin görüş ve düşüncelerine önem veren, % %12,8'i personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen, % 33,3'ü güven veren, %7,6'sı güven vermeyen, %25,6'sı kolay ulaşılabilir, % 7,6'sı ulaşılabilirliği zor,% 7,6 ise diğer davranışlarının olduğu, %38,5'i karşılaştıkları zorluklarda çocuk evleri yönetiminden destek gördüğünü, %51,3'ü destek görmediğini belirtmiş olup %10,3'ü yanıtız kaldığı, %38,5'i karşılaştıkları zorluklarda Amasya İl Müdürlüğü'nden destek gördüğünü, %46,2'si destek görmediğini belirtmiş olup %10,3'ü yanıtız kaldığı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

4.2. ÇOCUK BAKIM ELEMANLARININ BAZI ÖZELLİKLERİ İLE SORUN ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE AİT BULGULAR

Bu bölümdeki bulgular, çocuk bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular, çocuk bakım elemanlarının gelir durumuna ilişkin özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular, çocuk bakım elemanlarının aile süreçlerine ilişkin özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular çocuk bakım elemanlarının çalışma hayatına ilişkin özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular, çocuk bakım elemanlarının çocuklarla ilgili süreçleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular, çocuk bakım elemanlarının destek görme durumları ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular olmak üzere altı alt bölümde ele alınmıştır.

4.2.1. Çocuk Bakım Elemanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri(yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu) ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

ttt) Çizelge 67. Çocuk Bakım Elemanlarının Eğitim Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Eğitim	N	X	t	p
Lise	21	204,38	0,517	p >0,05
Üniversite	16	197,5		

*Yanıtsız: 2

Çizelge 67’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin tüm alt boyutlarında eğitim durumu açısından istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki bulunmamıştır (p >0,05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise; toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden lise mezunu 204,38, üniversite mezunu 197,5 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde lise mezunu çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Çizelgeye göre çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerisinin daha üst öğrenim düzeyi olan üniversiteden mezun olma durumunun daha yüksek olması beklentisi oluşmakta olmasına rağmen lise mezunu çocuk bakım elemanlarının yüksek olmasının nedeninin üniversite mezunu bakım elemanlarının büyük bir kısmının genellikle iki yıllık örgün olmayan programlardan mezun olması olarak düşünülmektedir.

ttt) Çizelge 68. Çocuk Bakım Elemanlarının Medeni Durumları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Medeni durum	N	X	t	p
Evli	33	180,00	-1,147	p >0,05
Evli olmayan	30	209,73		

Çizelge 68’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının medeni durumları ile sosyal sorun çözme envanteri puanı açısından istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki bulunmamıştır (p >0,05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise evli olmayan 209,73, diğer medeni durum (boşanmış, eşi vefat etmiş, vb.) ortalama 146,67 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde evli çocuk bakım elemanlarının evli olmayan (bekar, boşanmış, eşi vefat etmiş, vb.) sahip çocuk bakım elemanlarından sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tabloya görüldüğü evlilik

deneyiminin sorun çözme becerileri puanına bir etkisinin olmadığı sanılanın aksine sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bu durumun da evli olmayan bireylerin hayatta her işlerini kendilerinin halletmesi, sorumluluklarını paylaşacağı bir partnerin olmaması nedeniyle tüm sorunlarını kendileri çözdüğü ve buna bağlı olarak sorun çözme becerilerinin de yüksek olduğu düşünülmektedir.

uuu) Çizelge 69. Çocuk Bakım Elemanlarının Cinsiyetleri İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Cinsiyet	N	X	t	p
Kadın	34	199,79	0,827	p >0,05
Erkek	3	219,67		

*Yanıtsız:2

Çizelge 69'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve cinsiyet (kadın-erkek) durumu açısından istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki bulunmamıştır (p >0,05).

vvv) Çizelge 70. Çocuk Bakım Elemanlarının Yaşları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

	N	X	r	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	37	201,41	0,000	p <0,05
Sorun Çözme Ölçeği (0-160)	37	115,89	0,860	p >0,05

Sorun Yönelim Ölçeği (0-120)	37	85,51	0,000	p <0,05
------------------------------	----	-------	-------	-------------------

*Yanıtsız:2

Çizelge 70’te görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ilişki katsayısı korelasyonu sonucunda yaş ile sosyal sorun çözme envanteri ve sorun yönelim ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu, sorun çözme ölçeği arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır($p>0.05$).

Özet olarak çocuk bakım elemanlarının yaş haricinde sosyo-demografik özellikleri(eğitim, cinsiyet, medeni durum) ile sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuca göre sorun çözme becerilerinin gelişmesinde sadece bireysel özelliklerin belirleyici olmadığı çevresel faktörlerin de etkili olabileceği düşünülmektedir.

4.2.2. Çocuk Bakım Elemanlarının Gelir Durumuna İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının aylık gelir durumu, aylık gelirini yeterli bulma durumu, aylık toplam gelir durumu ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

www) Çizelge 71. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelir Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

	Aylık Gelir	N	X	r	p
Sosyal sorun çözme envanteri (0-280)		37	201,41	0,000	p <0,05
Sorun çözme ölçeği (0-160)		37	115,89	0,302	p >0,05
Sorun yönetim ölçeği (0-				0,000	

120) 37 85,51 **p <0,05**
 *Yanıtsız:2

Çizelge 71’de görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ilişki katsayısı korelasyonu sonucunda aylık gelir ile sosyal sorun çözme envanteri ve sorun yönetim ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,005$), sorun çözme ölçeği arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır ($p > 0,05$). Tablodaki sonuca paralel olarak gelir arttıkça çocuk bakım elemanlarının sosyo ekonomik düzeyleri, imkanları vb. artacağından sorun çözme becerilerinin de artacağı düşünülmektedir.

xxx) Çizelge 72. Çocuk Bakım Elemanlarının Aylık Gelirlerini Yeterli Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Geliri Yeterli Bulma Durumu		N	X	t	p
Sosyal Çözüm Çözme Envanteri (0-280)	Evet	14	212,79	1,529	p >0,05
	Hayır	22	192,41		

*Yanıtsız:3

Çizelge 72’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin tüm alt boyutlarında aylık geliri yeterli bulma durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise SSÇE’de gelirini yeterli bulan elemanların ortalamalarının 212,79 bulmayanların ise 192,41 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde aylık gelirini yeterli bulan çocuk bakım elemanlarının SSÇE’de sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu

görülmektedir. Sonuca göre az olan gelirini yeterli bulup (durumunu kabullenip hayat mücadelesi veren) bu duruma göre geçimini sağlayan çocuk bakım elemanlarının zorluklarla mücadele ve sorun çözme kapasitelerinin tabloya paralel olarak daha yüksek olacağı düşünülmektedir. Amasya'nın küçük şehir olması ve imkanlarının kısıtlı olması gelirini yeterli bulma konusunda belirleyici faktörlerden olabileceği de düşünülmektedir.

yyy) Çizelge 73. Çocuk Bakım Elemanlarının Eve Giren Aylık Toplam Gelir Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

	Aylık toplam Gelir	N	X	r	p
Sosyal sorun çözme envanteri (0-280)		37	201,41	0,000	p <0,05
Sorun çözme ölçeği (0-160)		37	115,89	0,331	p >0,05
Sorun yönelim ölçeği (0-120)		37	85,51	0,000	p <0,05

*Yanıtsız:2

Çizelge 73'te görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ilişki katsayısı korelasyonu sonucunda aylık gelir ile sosyal sorun çözme envanteri ve sorun yönelim ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu (p<0,005), sorun çözme ölçeği arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır(p>0.05). Tabloya göre gelir arttıkça çocuk bakım elemanlarının sahip olduğu imkanlar da artacağından sorun çözme becerilerinin de artacağı düşünülmektedir.

Özet olarak; çocuk bakım elemanlarının gelir durumu ile sosyal sorun çözme puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bu durumun da gelirin arttıkça çocuk bakım

elemanlarının sahip olduğu olanakların artması demek olduğu ve sorun çözme becerilerine olumlu etki yaptığı düşünülmektedir.

4.2.3. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Süreçlerine İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı, aile yapısı ve aile ilişkileri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

zzz) Çizelge 74. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sahibi Olma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Çocuk Sahibi Olma Durumu		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	22	203,95	0,217	p >0,05
	Hayır	11	200,82		

*Yanıtsız:6

Çizelge 74'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocuk sahibi olma durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise çocuk sahibi olanların 203,95, olmayanların 200,82 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Envanter puanına göre çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarını çocuk bakımı ve eğitimi konusunda tecrübe sahibi olması nedeniyle sorun çözme becerileri envanter puanının daha yüksek çıktığı düşünülmektedir.

aaaa) Çizelge 75. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Sayısı İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

	Çocuk Sayısı	N	X	r	p
	Ort 2				
Sosyal sorun çözme envanteri (0-280)		37	201,41	0,000	p <0,05
Sorun çözme ölçeği (0-160)		37	115,89	(-) 0,446	p >0,05
Sorun yönetim ölçeği (0-120)		37	85,51	0,000	p <0,05

*Yanıtsız:2

Çizelge 75'te görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ilişki katsayısı korelasyonu sonucunda çocuk sayısı ile sosyal sorun çözme envanteri ve sorun yönetim ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu, sorun çözme ölçeği arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır(p>0.05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak da SSÇE(0-280) arası değerden ise bir çocuğu olanların 209,40, iki çocuğu olanların 204,71 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde bir çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin iki çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bireyin ilk çocuğunda tecrübesiz olması nedeniyle sorun çözümünde daha araştırmacı ve girişken olduğu diğer çocuklarda tecrübe kazanıldığı için alışagelmiş davranışların sürekliliğini sağladığı ve bu nedenle ilk çocukta sorun çözme becerilerinin daha yüksek çıktığı düşünülmektedir.

bbbb) Çizelge 76. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile Yapısı İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Çekirdek aile	30	203,27	1,163	p >0,05
	Geniş aile	6	183,00		

*Yanıtsız:3

Çizelge 76'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin tüm alt boyutlarında aile yapısı açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p >0,05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden çekirdek aile yapısı olanların 203,27, geniş aile yapısı olanların ise 183,00 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde çekirdek aile yapısı olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin geniş aile yapısı olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Geniş ailede yaşanan sorunlarda problem çözüm ortağı fazla olduğu otoritenin kendisi dışında aile büyüğü olduğu bu bağlamda kendi problemlerini çekirdek aile gibi çözemediği düşünülmektedir.

cccc) Çizelge 77. Çocuk Bakım Elemanlarının Aile İlişkileri İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	İletişime açık	32	203,53	0,820	p >0,05
	Değişkenlik gösteren	5	187,80		

*Yanıtsız:2

Çizelge 77’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin tüm alt boyutlarında aile ilişkileri durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise SSÇE(0-280) arası değerden ise iletişime açık olanların 203,53, değişkenlik gösterenlerin 187,80 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde aile ilişkileri iletişime açık olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. İletişimin problemi çözme konusunda temel etkenlerden biri olduğu, sorunun kolay dile getirdiği ve sorunun karşı taraf tarafından algılanmasında kolaylık sağladığı, standart olmaması da çözüm konusunda sıkıntı yaratacağı düşünülmektedir.

Özet olarak, çocuk bakım elemanlarının çocuk sahibi olma durumu, aile yapısı ve aile ilişkileri ile Sosyal Sorun Çözme Envanteri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, ancak çocuk sayısı ile anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle çocuk bakım elemanlarının çocuk sayısı arttıkça çocuk bakımı ve eğitimi konusunda tecrübelerinin de artması nedeniyle sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

SSÇE puanlarına göre ise, çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının olmayanlara göre, bir çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin iki çocuk sahibi olanlara göre, çekirdek aile yapısı olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin geniş aile yapısı olanlara göre, aile ilişkileri iletişime açık olan çocuk bakım elemanlarının değişkenlik gösterenlere göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

4.2.4. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Hayatına İlişkin Özellikleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının çalışma statüsü, çalışma süresi, oryantasyon eğitimi alma durumu, oryantasyon eğitimini yeterli bulma durumu ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

dddd) Çizelge 78 Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Statüsüyle İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Çalışma Statüleri		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Asil bakım elemanı	30	202,97	0,490	p >0,05
	Yedek bakım elemanı	7	194,71		

*Yanıtsız:2

Çizelge 78’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çalışma statüsü açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p >0,05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak da SSÇE(0-280) arası değerden ise asil bakım elemanının 202,97, yedek bakım elemanlarının ise 194,71 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde asil çocuk bakım elemanlarının SSÇE’de sorun çözme becerilerinin yedek bakım elemanlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tablodan hareketle çocuklarla ilgili süreçlerde tecrübelerinin fazla olması nedeniyle asil bakım elemanlarının yedek bakım elemanlarına göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

eeee) Çizelge 79. Çocuk Bakım Elemanlarının Çalışma Süresi İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Çalışma Süresi	N	X	r	p
Sosyal sorun çözme envanteri (0-280)	37	201,41	0,000	p <0,05
Sorun çözme ölçeği (0-			0,446	

160)	37	115,89		p >0,05
Sorun yönelim ölçeği (0-120)	37	85,51	0,000	p <0,05

*Yanıtsız:2

Çizelge 79’da görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan ilişki katsayısı korelasyonu sonucunda çalışma süresi ile sosyal sorun çözme envanteri ve sorun yönelim ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu (p<0,05), sorun çözme ölçeği arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır(p>0.05). Tabloya göre çalışma süresi arttıkça, edinilen tecrübeye bağlı olarak sorun çözme becerilerinin de arttığı düşünülmektedir.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise çalışma süresi fazla olanların 215,00, az olanların 156,67 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde çalışma süresi fazla olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

ffff) Çizelge 80. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimi Alma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Oryantasyon Eğitimi Alma Durumu		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	14	200,36	0,235	p >0,05
	Hayır	12	196,67		

*Yanıtsız:3

Çizelge 80’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile oryantasyon eğitimi alma durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise oryantasyon eğitimi alanların 200,36, almayanların 196,67 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde oryantasyon eğitimi alan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Oryantasyon eğitiminin çocuk bakım elemanlarının sorun çözmelerine yardımcı bir unsur olarak değerlendirildiğinden oryantasyon eğitimi alanların almayanlara göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

ggg) Çizelge 81. Çocuk Bakım Elemanlarının Oryantasyon Eğitimini Yeterli Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	13	202,46	-0,019	p > 0,05
	Hayır	9	202,78		

*Yanıtsız:17

Çizelge 81’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocuk bakım elemanlarının oryantasyon eğitimini yeterli bulma durumu açısından istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Özet olarak, çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çalışma statüsü, oryantasyon eğitimi alma durumu, oryantasyon eğitimini yeterli bulma durumu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, çalışma süresi ile ise anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle çalışma süresi arttıkça edinilen

tecrübe ve karşılaşılan zorlukların arttığı buna bağlı olarak da sorun çözme becerilerinin de arttığı düşünülmektedir.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise, asil çocuk bakım elemanlarının yedek bakım elemanlarına göre çalışma süresi fazla olan çocuk bakım elemanlarının az olanlara göre, oryantasyon eğitimi alan çocuk bakım elemanlarının almayanlara göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

4.2.5. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuklarla ilgili Süreçleri ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının çocukların davranışlarından etkilenme durumu, çocukların olumsuz davranışlarının kontrolünü bilme durumu, çocukların olumlu davranışlarını destekleme yolu, vakalarda basamaklara uygun davranma, vakalarda bilgi alınan kişi ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

hhhh) Çizelge 82. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Davranışlarından Etkilenme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Çocukların Davranışlarından Etkilenme Durumu		N	X	t	p
Sosyal sorun çözme envanteri (0-280)	Olumlu	26	211,54	0,045	p >0,05
	Olumsuz	2	210,50		

*Yanıtsız:11

Çizelge 82'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocukların davranışlarının bakım elemanlarını etkileme durumu açısından istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise çocukların davranışlarının olumlu etkisi olarak 211,54, olumsuz ise 210,50 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Tabloya göre

çocukların davranışlarından olumlu etkilenen çocuk bakım elemanlarının olumlu güdülenerek sorun çözme becerilerinin arttığı düşünülmektedir.

iiii) Çizelge 83. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Olumsuz Davranışlarının Kontrolünü Bilme Durumu İle Çocuk Bakım Elemanlarının Yaşları İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Kontrolü Bilme		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	26	198,96	0,725	p >0,05
	Hayır	5	213,00		

*Yanıtsız:8

Çizelge 83'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile davranışın kontrolünü bilme durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

jjjj) Çizelge 84. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocukların Olumlu Davranışlarını Destekleme Yolu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Destekleme Yolu		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	ödüllendirme	22	194,18	1,390	p >0,05
	cesaretlendirme	4	224,25		

*Yanıtsız:13

Çizelge 84'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocukların olumlu davranışlarını destekleme yolu açısından istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden cesaretlendirme 224,25, ödüllendirme 194,18 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde

cesaretlendirme yoluyla çocukların davranışlarını destekleyen çocuk bakım elemanlarının ödüllendirme yoluyla destekleyen bakım elemanlarına göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet kuruluşlarında kurum bakımında çocuğun ödüllendirmeye sıklıkla karşılaştığı bu nedenle gerekli motivasyonu sağlamadığı, cesaretlendirmenin ise daha motive edici olabileceği, diğer yandan cesaretlendirmenin kişiyle sıcak ilişki kurdurduğu, ödül de ise maddesel bir tatmin olabileceği düşünülmektedir.

kkkk) Çizelge 85. Çocuk Bakım Elemanlarının (1. Vakaya ait) Vakada Basamaklara Uygun Davranma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Basamaklara Uygunluk		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	7	210,00	0,544	p >0,05
	Hayır	29	199,52		

*Yanıtsız:3

Çizelge 85'te görüldüğü üzere araştırmaya dâhil olan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme puan ortalama değerleri ile 1. Örnek vakada basamaklara uygun davranma değişkenine göre anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan inceleme sonucunda basamaklara uygun davranma ile sosyal sorun çözme envanteri puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır(p>0.05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden uygun davrananların 210,00, uygun davranmayanların 199,52 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde 1. Örnek vakada basamaklara uygun davranan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin uygun davranmayanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Basamaklara uygun davranan bakım elemanlarının problemle karşılaştıklarından sorunun aşamalarını bilmeleri problem çözmekte kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

III) Çizelge 86. Çocuk Bakım Elemanlarının(1. Vakaya ait) Vakada Bilgi Alınan Kişi ile Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Bilgi Alınan Kişi		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Eğitimci	7	191,43	0,490	p >0,05
	Ev sorumlusu	2	208,00		

*Yanıtsız:30

Çizelge 86'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile bilgi alınan kişi açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p >0,05$). Ev sorumlusunun sorunlarda çözüm ortağı ve otorite olarak görmesi sorun çözme becerilerini arttırdığı düşünülmektedir.

Özet olarak, çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocukların davranışlarının bakım elemanlarını etkileme durumu, çocukların olumsuz davranışının kontrolünü bilme durumu, olumlu davranışlarını destekleme yolu, 1. Örnek vakada basamaklara uygun davranma ve bilgi alınan kişi açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

SSÇE Puanı açısından incelendiğinde, çocukların davranışlarından olumlu etkilenen bakım elemanları olumsuz etkilenenlere göre, cesaretlendirme yoluyla çocukların davranışlarını destekleyen çocuk bakım elemanlarının ödüllendirme yoluyla destekleyen bakım elemanlarına göre, 1. Örnek vakada basamaklara uygun davranan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin uygun davranmayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

4.2.6. Çocuk Bakım Elemanlarının Destek Görme Durumları ile Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocuk bakım elemanlarının idarecilerin davranışlarından etkilenme durumu, çocuk evi yönetiminden destek görme durumu, il müdürlüğünden destek görme durumu, zorluklarda destek görme durumu ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular yer almaktadır.

mmmm) Çizelge 87. Çocuk Bakım Elemanlarının İdarecilerin Davranışlarından Etkilenme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

İdarecilerin Davranışlarından Etkilenme Durumu		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Olumlu	27	208,63	1,029	p >0,05
	Olumsuz	2	184,00		

*Yanıtsız:10

Çizelge 87’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile idarecilerin davranışlarından etkilenme durumu açısından istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunmamıştır (p >0,05).

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise toplam puan olarak SSÇE(0-280) arası değerden ise olumlu etkilenenlerin 208,63, olumsuz etkilenenlerin 184,00 puanlarının bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tablo incelendiğinde idarecilerin davranışlarından olumlu düzeyde etkilenen çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tabloya göre yönetimle olumlu ilişki kuran çocuk bakım elemanlarının çalışma yaşamı açısından motive olacağı ve kendini güvende hissedeceği, bu anlamda da sorun çözme becerilerinin yükseleceği düşünülmektedir.

nnnn) Çizelge 88. Çocuk Bakım Elemanlarının Çocuk Evi Yönetiminden Destek Görme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi İlişkin Bulgular

Yönetimden Destek Görme		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	13	197,69	-0,675	p >0,05
	Hayır	20	206,85		

*Yanıtsız:6

Çizelge 88’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocuk evi yönetiminden destek görme durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

oooo) Çizelge 89. Çocuk Bakım Elemanlarının İl Müdürlüğünden Destek Görme Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

İl Müdürlüğünden Destek Görme		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	13	200,31	-0,149	p > 0,05
	Hayır	18	202,39		

*Yanıtsız:8

Çizelge 89’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile İl Müdürlüğünden destek görme durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

pppp) Çizelge 90. Çocuk Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Zorluklarda Destek Bulma Durumu İle Sorun Çözme Becerileri Envanterinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farkın Önemlilik Testi

Zorluklarda Destek Görme		N	X	t	p
Sosyal Sorun Çözme Envanteri (0-280)	Evet	22	198,82	-0,927	p > 0,05
	Hayır	12	211,25		

*Yanıtsız:5

Çizelge 90’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile zorluklarda destek görme durumu açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çizelge 88 ve 89’da yönetimden destek göremeyen çocuk bakım elemanlarının sorun çözme puanlarının yüksek olmasında kendi sorunlarına kendilerinin çaba sarf ederek çözüm buldukları bu durumun da sorun çözme becerisinin artması açısından önemli olduğu, diğer taraftan bireysel özelliklerinin de etkilemiş olacağı düşünülmektedir.

Özet olarak, çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile idarecilerin davranışlarından etkilenme durumu, çocuk evi yönetiminden destek görme durumu, İl Müdürlüğünden destek görme durumu ve zorluklarda destek görme durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarından alınan bilgilere göre ise idarecilerin davranışlarından olumlu düzeyde etkilenen çocuk bakım elemanlarının olumsuz etkilenenlere göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır.

”

6. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Bu araştırmada çocuk evlerinde çalışan çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırma süre ve olanakların sınırlı olması nedeniyle Amasya Çocuk Evlerinde çalışan bakım elemanları ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “ görüşme formu” ve “Sosyal Sorun Çözme Envanteri” kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucu olarak, katılan çocuk bakım elemanlarının neredeyse tamamına yakınının kadın olduğu, 3 tane erkek bakım elemanının bulunduğu, önemli bir kısmının yaşlarının ortalama yaşın 31 olduğu, büyük bir çoğunluğunun evli ve lise mezunu olduğu, gelir durumları bakımından incelendiğinde aylık ortalama gelirin 2000 TL olduğu, eve giren toplam gelirin ise ortalama 3000 TL olduğu, yarısından fazlasının gelirini yeterli bulmadığı, yarısından fazlasının kirada ikamet ettiği ve büyük bir çoğunluğunun ise bir apartman dairesinde yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının aile özellikleri bakımından incelendiğinde, büyük çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu, 2/3'sinin çocuk sahibi olduğu, ortalama 2 çocuk sahibi oldukları, çocuk bakım elemanlarının yarısından fazlasının kendi çocuklarına nasıl davranıyorsa çocuk evinde kalan çocuklara da aynı şekilde davrandığı belirttiği, yarısından fazlasının annelik deneyiminin etkisinin olduğunu düşündüğü, 2/3'sinin kendisini annelik rolüne uygun gördüğü, büyük bir çoğunluğunun ise aile ilişkilerinin iletişime açık olduğu sonucu elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının çalışma yaşamları bakımından incelendiğinde, büyük çoğunluğunun asil bakım elemanı olduğu, çocuk bakım elemanlarının ¼'inden fazlasının oryantasyon eğitimi aldığı, ¼'inden fazlasının oryantasyon eğitimini yeterli bulduğu, çocuk bakım elemanlarının neredeyse tamamına yakını bakım elemanlarının sahip olması gereken özellikleri bildiğini belirttiği,

yarısından fazlasının¹³ minimum standart hakkında bilgi sahibi olduğunu belirttiği, $\frac{3}{4}$ 'ünün çocuk evleri hizmet modeli hakkında bilgi sahibi olduğu ifade etmiştir. Çalışma sürelerinin (pazartesi yazacağım)ortalama arasında olduğu, genellikle Aile bakanlığı harici sosyal hizmet alanından uzak işlerde çalıştıkları, büyük çoğunluğunun hizmet içi eğitimi yeterli bulduğu, yaklaşık $\frac{2}{3}$ 'sine yakını karşılaştıkları zorluklarda kuruluşlarından destek bulduklarını, bu zorluklarda en çok ev sorumlusu olmak üzere sırasıyla kurum müdürü ve psikolog tarafından destek aldıkları sonuçları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının vakalarda kullandıkları bilgi ve becerileri bakımından incelendiğinde, çocuk bakım elemanlarının karşılaşılan farklı olaylarda yapılması gereken işlem basamaklarına hakim olmadıkları, ev sorumlusuna haber vermekten başka bir eylemde bulunmadıkları, kendi bilgi ve becerilerinin kullanımına yönelik bir çabalarının bulunmadığı, ev sorumlusuna haber vererek vakalarda sorumluluk almadıkları, bilgiye ulaşmada kendi imkanlarıyla ve profesyonel olmayan yollarla olduğu, bilgiyi ise daha çok kendi aralarında kurum çalışanları ve personelden edindikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının çocuk evinde kalan çocuklarla ilişkileri bakımından incelendiğinde; genellikle aralarında olumlu ilişkiler kurduklarını gösteren cevaplar verdikleri, vaka örneklerinde ortaya çıkan sonuçla paralel olarak çocuklarla ilgili zorlandıkları konularda öncelikli olarak grup(çocuk evi) sorumlusunu aradıkları ancak zorlukların çözümüne ilişkin bir eylemde bulunmadıkları, çocukların olumlu davranışlarının desteklenmesi ve olumsuz davranışlarının kontrol altına alınması konularında bilgilerinin olduğunu belirtmelerine rağmen vaka örneklerinde aksine bir durumun söz konusu olduğu ve çocuklarla ilgili çok önemli süreçlerde çoğu zaman yanıtız kaldıkları sonuçları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının destek görme ve davranışlardan etkilenme durumuna göre incelendiğinde ise çocuk bakım elemanlarının grup(çocuk evi) sorumlusu, Çekom diğer personeli, Çekom Yönetimi ve İl Müdürlüğü idaresi ile ilgili olan sorularda genellikle olumlu ilişkiler geliştirildiğine yönelik cevaplar verdiği ancak Çekom yönetimi ve İl Müdürlüğü idaresi tarafından yeterince desteklenmediklerini ortaya çıkaran sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkilere göre incelendiğinde; çocuk bakım elemanlarının yaş haricinde sosyo-demografik özellikleri(egitim, cinsiyet, medeni durum) ile sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çocuk bakım elemanlarının gelir durumu ile sosyal sorun çözme puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bu durumun da gelirin arttıkça çocuk bakım elemanlarının sahip olduğu olanakların artması demek olduğu ve sorun çözme becerilerine olumlu etki yaptığı düşünülmektedir.

Çocuk bakım elemanlarının çocuk sahibi olma durumu, aile yapısı ve aile ilişkileri ile Sosyal Sorun Çözme Envanteri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, ancak çocuk sayısı ile anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle çocuk bakım elemanlarının çocuk sayısı arttıkça çocuk bakımı ve eğitimi konusunda tecrübelerinin de artması nedeniyle sorun çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Kendi yaşam deneyimlerini daha çok önemsedikleri başka sonuçlar içinde de yer almaktadır.

SSÇE puanlarına göre ise, çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının olmayanlara göre, bir çocuk sahibi olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin iki çocuk sahibi olanlara göre, çekirdek aile yapısı olan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin geniş aile yapısı olanlara göre, aile ilişkileri iletişime açık olan çocuk bakım elemanlarının değişkenlik gösterenlere göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çalışma statüsü, oryantasyon eğitimi alma durumu, oryantasyon eğitimini yeterli bulma durumu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, çalışma süresi ile ise anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle çalışma süresi arttıkça edinilen tecrübe ve karşılaşılan zorlukların arttığı buna bağlı olarak da sorun çözme becerilerinin de arttığı düşünülmektedir.

SSÇE Puanına göre ise, asil çocuk bakım elemanlarının yedek bakım elemanlarına göre çalışma süresi fazla olan çocuk bakım elemanlarının az olanlara göre, oryantasyon

eğitimi alan çocuk bakım elemanlarının almayanlara göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile çocukların davranışlarının bakım elemanlarını etkileme durumu, çocukların olumsuz davranışının kontrolünü bilme durumu, olumlu davranışlarını destekleme yolu, Örnek vakalarda basamaklara uygun davranma ve bilgi alınan kişi açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

SSÇE Puanı açısından incelendiğinde, çocukların davranışlarından olumlu etkilenen bakım elemanları olumsuz etkilenenlere göre, cesaretlendirme yoluyla çocukların davranışlarını destekleyen çocuk bakım elemanlarının ödüllendirme yoluyla destekleyen bakım elemanlarına göre, Örnek vakalarda basamaklara uygun davranan çocuk bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin uygun davranmayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırma sorularından biri de çocuk bakım elemanlarının çalıştıkları birimlerden etkilenme ve destek görmeleri ile sorun çözme becerileri arasında ilişkiler olup olmadığını ortaya koymaktı. Bu çerçevede; çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme envanteri puanı ile idarecilerin davranışlarından etkilenme durumu, çocuk evi yönetiminden destek görme durumu, İl Müdürlüğünden destek görme durumu ve zorluklarda destek görme durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

SSÇE kapsamında değerlendirildiğinde ise idarecilerin davranışlarından olumlu düzeyde etkilenen çocuk bakım elemanlarının olumsuz etkilenenlere göre sorun çözme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu konu sorun çözme sürecinde daha çok ev ve ev çerçevesinde sorumlu kişilerle iletişim içinde olmaları diğer elemanlarla çok fazla ilişki kurmamalarından kaynaklanabilir.

Yapılan araştırmanın amaçları olarak çocuk bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri, sosyo-ekonomik özellikleri, aile özellikleri, çalışma yaşamlarına ilişkin özellikleri, çocuklarla ilişkisi ve bilgi-becerilerine ilişkin özellikleri, destek ve etkilenme durumlarına ilişkin özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda veriler toplanmış ve çocuk bakım elemanlarının çalışma yaşamı, gelir durumu ve çocuk sayısı ile sorun

çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu diğer özellikleri ile anlam bir ilişki olmadığı, Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlarına göre ise çocuk bakım elemanlarının sosyal sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan hareketle aşağıda çocuk bakım elemanlarının eğitim durumları, çalışma hayatları, çocuklar ile ilişkileri, çocuklar ile ilgili vakalar da kullandıkları bilgilerinin geliştirilmesi, çocuk evlerinde görev paylaşımı, çocuk evleri hizmet modelinin geliştirilmesi ve çocuk koruma politikaları hakkında öneriler sunulmuştur.

5.2. ÖNERİLER

Bu araştırma ile çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiler belirlenerek temelde hedeflenen korunmaya muhtaç çocukların daha iyi hizmet almalarını sağlamaktır. Bu noktadan hareketle araştırma sonuçlarına göre yapılan öneriler aşağıdaki gibidir:

- Çocuk bakım elemanlarının tanıtıcı bulguları incelendiğinde; çocuk bakım elemanlarının genellikle kadın olduğu, bu durumun erkek çocuk evlerinde rol model alma, özdeşim kurma vb. konularda eksiklik oluşturacağı bu nedenle erkek bakım elemanı istihdamının artırılmasının çocukların yararına olacağı,
- Bakım elemanlarının eğitim durumları incelendiğinde genellikle lise mezunu olup çocuk gelişimi alanında sertifika alarak çocuk evinde çalıştıkları görülmüştür. Diğer yandan sorun çözme envanteri puanları bakımından lise ve üniversite mezunu olan bakım elemanları incelendiğinde lise mezunu olan bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin yüksek olduğu ortaya çıkmış olup, bu durumda üniversite mezunlarının neredeyse tamamına yakınının açık öğretim mezunu olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu durumun korunmaya muhtaç çocuk alanı gibi özel bir alanda işe alımlar konusunda daha hassas olunması gerektiğini düşündürmektedir. Bu nedenle işe alım kriterlerini yeniden belirlenerek çocuk gelişimi alanında teorik bilginin yanı sıra uygulamalı eğitim almış bireylerin iş alımlarını sağlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Çocuk bakım elemanlarının çocuklara davranışları konusunda önemli olan sonuçlardan biri de çocuk evinde kalan çocuklarla kendi çocuklarına aynı davrandığını belirtmesidir. Bu sonuçtan hareketle çocuk bakım elemanlarının annelik rolüyle, çalışan olma rolünü birbirine karıştırdığı, profesyonellikten uzak bir şekilde davranış geliştirdiği düşünülmektedir. Bu nedenle çocuk bakım elemanlarına korunmaya muhtaç çocuk ve özellikleri hakkında öncelikle oryantasyon eğitimi daha sonrasında ise uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim ve süpervizyonla gerekli donanımı kazandırmanın oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu konuda eğitim aldığı söyleyenler arasında da bu eğitimlerin ve içeriklerinin yeterli olmadığını belirtenler çoğunluktadır. Verilen eğitimlerin de daha çok uygulamaya dönük verilmesi gerekir. Ayrıca eğitimlerin etkililiğini değerlendiren bir sistem de oluşturulmalıdır.
- Çocuk bakım elemanlarının vakalarda kullandıkları bilgi ve becerileri bakımından sonuçlar incelendiğinde, çocuk bakım elemanlarının karşılaşılan farklı olaylarda yapılması gereken işlem basamaklarına hakim olmadıkları görülmüştür. Bu durumun da çocuklara ilişkin büyük riskler taşıdığı uygun ve zamanında müdahale edilemeyen vakaların daha büyük ve tamir edilemeyecek sorunlara yol açacağı bilindiğinden, standart belli sorunlarla ilgili sorun çözüm planları(iş akışının oluşturulması), uygulamaya uygun hale getirilmesi, bakım elemanlarına yönelik bu vakalara uygun müdahaleler konusunda sistematik eğitimler düzenlenmesinin, belli vakalara ilişkin olarak standart iş akışları ya da haritaları belirlenerek personelin uygulamada kolaylıkla kullanabileceği bu sayede de vakalarda uygun müdahalelerin gerçekleştirilmesini arttıracacağı düşünülmektedir.
- Çocuk bakım elemanlarının büyük bir kısmının bakım elemanlarında olması gereken özellikler ve minimum standartlar hakkında bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmış ancak uygulamaya yönelik örnek vakalarda bu konularda uygun basamaklara uygun yanıtlar veremedikleri görülmüştür. Bu noktada bakım elemanlarının uygulamaya yönelik eksiklerinin olduğu, eksiklerin tamamlanması adına Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi'nin işlevinin

arttırılması gerektiği, merkezde bakım elemanlarına yönelik süpervizyon ve eğitimlerin sistematik bir şekilde olmasının bu tür sorunları ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Diğer taraftan işlevleri arttırılan ÇEKOM'da çocuk hizmetlerinin ve teknik işlerin birbirinden ayrı olduğu uzman ekiplerin oluşturulması, çocuklardan sorumlu ekibin çocuk gelişimi ve eğitimi alanında eğitimlerinin bulunması ve hem personelin gelişimine yönelik hem de çocuklara yönelik müdahalelerde bulunması, bu ekiplerin sistematik bir şekilde eğitim ve süpervizyon desteği sağlamasının, teknik ekibin ise evin diğer tadilat vb. işlerinden sorumlu olmasıyla rollerin birbirine karıştırılmayacağı ve daha profesyonel bir hizmet sunulacağı düşünülmektedir.

- Araştırma sonuçlardan bir diğeri ise bakım elemanlarının ev sorumlusuna haber vererek vakalarda sorumluluk ve inisiyatif almadıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle otorite figürü olan ev sorumlusunu çözüm ortağı olarak bakım elemanını problem çözme basamaklarına dahil etmediği ve evin içinde temizlik ve tertip düzeni dışında sorumluluk yüklediğinden oluştuğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle çocuk evinin demokratik şekilde yönetilmesi adına bakım elemanlarının problem çözme sürecine dahil edilmesi görev paylaşımı yapılması ve inisiyatif almaları konusunda cesaretlendirilmesi gerektiği, ev sorumlusunun problem çözümünün yöneten mekanizma problem çözümünü yürüten kişinin ise bakım elemanının olması daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda vakalarda uygun basamakların müdahalesi konusunda bakım elemanlarının işlevselliğinin artırılması, ÇEKOM' dan yeterli düzeyde süpervizyon desteği alınması gerektiği düşünülmektedir.
- Araştırma sonucuna göre çocuk bakım elemanlarının çocuklar ile iyi ilişkilerinin olduğunu, olumlu olumsuz davranışlarına müdahaleye yönelik bilgilerin olduğunu belirtmelerine rağmen vaka örneklerinde tam tersi sonuç çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle bakım elemanının çocuklar ile iyi giden ilişkilerinin bozulacağı endişesi ile kendisini inisiyatif almayıp araya üçüncü bir şahsı (ev sorumlusu, yönetim vb.) koyduğu düşünülmekte olup bu

durumun sağlıklı ve profesyonellikten uzak bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Çocuk bakım elemanlarına Problem çözme teknikleri konusunda, örnek vakaları da içeren aşama aşama süreç analizi aktarıldığı bilgi paylaşımında bulunulması, problem çözme tekniklerinin kullanımının ikili ilişkilerin düzenlenmesinde gerekli ve şart olduğunun aktarılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Amasya ölçeğinde çocuk evlerinde görev yapan ev sorumlularının çoğunlukla öğretmen olduğu, alanda elde edilen tecrübeler doğrultusunda Korunmaya İhtiyacı olan Çocuk, Görüşme Teknikleri, Davranış Bozuklukları, Travma Sonrası Stres Bozuklukları, Mağdurun Ruhsal Süreci ve Mağdurla ilgili sağaltıma yönelik çalışmalar konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları, bu konularda kurumda görevli diğer meslek elemanlarından destek almaya yöneldikleri görüldüğünden çocuk evlerinde daha çok çocuk alanında profesyonel eğitim almış meslek elemanları ve bu elemanlarının da belli süre bu alanda çalışma şartının olması çocuklarla ilgili yapılacak mesleki çalışmalarda daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında öğretmenlerin “sosyal çalışma görevlisi” tanımının içinde yer alması ve bu alanda tedbir uygulamaya yetkili olması alanda bu problemin yasal zeminini oluşturmaktadır. 2017 yılı verilerine göre sosyal hizmet alanında eğitim görmüş yeterli sayıda mezun bulunduğu bilinmekte ve çocuk alanında eğitim almış meslek elemanları Korunmaya Muhtaç Çocuk, Görüşme Teknikleri Davranış Bozuklukları, Travma sonrası stres Bozuklukları, Mağdurun Ruhsal Süreci ve Mağdurla ilgili sağaltıma yönelik çalışmalar konusunda yeterli donanıma sahip olduğundan, bilgi ve becerileri doğrultusunda çocuklarla ilgili çalışmalarda daha etkin çalışacakları düşünülmektedir. Tüm bu nedenlerle 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nda geçen “sosyal çalışma görevlisi” tanımı, tekrar gözden geçirilerek düzenlenmelidir. Sosyal hizmet uzmanı bu meslek elemanları ile birlikte ekip çalışması içerisinde çocukla ilgili mesleki çalışmalarını gerçekleştirir. Diğer taraftan Sosyal hizmet uzmanı, aracı, savunucu, eğitici, danışman, süpervizör ve bir profesyonel olarak rollerini bu alanda kullanarak çocuk bakım elemanlarına eğitim verme

ve eğitimleri düzenleme, grup çalışmaları ve role play kullanarak vakalarla ilgili bilgi beceri kazandırma çalışmaları yaparak bakım elemanlarının gelişimine yönelik çalışmaların da içerisinde bulunur.

- İyi bir sosyal hizmet uygulaması için şu ölçütler yerine getirilmelidir: Mesleğin amacı, değerleri ve etiğiyle uyumlu, anahtar kavramlar, ilkeler ve terminolojiler net bir şekilde belirlenmiş, değişim sürecinde rehberlik ve yön veren, olgular ve gözlemlere dayanan, karmaşık durumları analiz etmesini ve anlamasını sağlar. Bakım elemanlarının uygulamada kullandığı bilgi ve becerilerinin artırılması için bu ölçütler kullanılarak gerekli değişimin sağlanacağı düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının destek görme ve davranışlardan etkilenme durumuna göre sonuçlar incelendiğinde, incelendiğinde ise çocuk bakım elemanlarının grup(çocuk evi) sorumlusu, Çekom diğer personeli, Çekom Yönetimi ve İl Müdürlüğü idaresi ile ilgili olan sorularda genellikle olumlu ilişkiler geliştirildiğine yönelik cevaplar verdiği ancak Çekom yönetimi ve İl Müdürlüğü idaresi tarafından yeterince desteklenmediklerini ortaya çıkaran sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle bakım elemanlarının özgürce sorunlarını ifade edebileceği grup çalışmaları vb. ortamların oluşturulması, standart formlarının oluşturularak gerekli bilgilerin toplanması, bu sorunların çözümüne ilişkin idarelerce çalışmalar yapılması ve personelin benimsemesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. İdarecilerle personel arasındaki iletişimi güçlendirici faaliyetlerin artırılması ve idarecilerin personelle katı yaklaşımından ziyade daha samimi ve sıcak ortamların oluşturulması, iş yüklerinin fazla olması nedeniyle il müdürlüğünde görevli şube müdürlüğü bulunması ve çocuk evlerinden görevli il müdür yardımcısının bulunması personelin desteklenmesi ve tükenmişlik yaşamaması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan çocuk bakım elemanlarının bazı özellikleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, çocuk sayısı ve çalışma süresi ve sorun çözme becerisi arasında anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmış

olup bakım elemanlarının diğer özellikleri ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçtan hareketle çocuk sayısı ve çalışma süresi fazla olan bakım elemanlarının sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bu nedenle de bakım elemanlarının işe alımlarında çocuk sayısı ve çalışma süresi fazla olanın işe alımda öncelikli olmasının yararlı olacağı, diğer yandan gelirin arttıkça sorun çözme becerisinin arttığı, bu sonuçtan hareketle çocuk bakım elemanlarının özlük hakları ve maaşlarında iyileşmeler yapılmasının sorun çözme becerilerini arttıracığı düşünülmektedir.

- Son olarak sosyal hizmet bir problem çözme sürecidir. Bu noktadan hareketle mikro, mezo ve makro düzeyde çok boyutlu olarak sorunların çözümünde etkili olduğu, çocuk bakım elemanlarının sorunlarına yönelik mikro düzeyde bireysel çalışmaların yapılması, eğitimlerin düzenlenmesi, mezo düzeyde, grup çalışmaların yapılması, altı ayda bir uygulamada yaşanan sorunlara yönelik toplantılar düzenlenmesi, makro düzeyde ise iş güvencesiz çalıştırılan bakım elemanlarının işe alınma ve performans göstergelerine yönelik yeni kriterlerin belirlenmesi ve liyakate dayalı alımların gerçekleştirilmesinin sağlanması, bu alanda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve politikalar geliştirilerek farkındalık yaratılması sağlanabilir.
- Diğer taraftan çocuk koruma politikalarının geliştirilmesi için; mevcut yasalar ve düzenlemeler taranmalı, uygulama güçlükleri belirlenmeli ve eksiklikleri giderilmelidir, çocuğun korunmasında toplumsal duyarlılığın öne alındığı toplum temelli yaklaşımlar benimsenmeli ve uygulanmalıdır. Türkiye’de Çocuk Koruma Politikalarını çocuk hakları perspektifinde yeniden oluşturacak bir “üst kurul” kurulmalı, bu üst kurul merkezi, yerel, sivil toplum örgütleri ve üniversiteleri bir araya getirerek bu alanda plan yapmalı ve politikalar oluşturmalıdır. Çocuğun korunmasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile birlikte tüm bakanlıkların(Sağlık, Meb, Adalet, Emniyet vb) aynı hassasiyetle sorumluluk alması ve kurumlar arası koordinasyon sağlanmalıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı da çocuk koruma politikalarını yeniden gözden geçirmeli, personel yapısını yeniden

belirlemeli, alanında uzman, çocuklara kaliteli hizmet verebilecek düzeyde kişilerin bu alanda çalışması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKMAN, B. (2002). Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi ile Yaşayan Çocukların Kavram Gelişimlerinin ve Okula Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt: 13 Sayı:1 74-85.
- ALPTEKİN, K., TOPUZ, S., & ZENGİN, O. (2013). Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Mevcut Durum:Tespitler,Analizler,Öneriler. *Uluslararası Katılımlı Sosyal Hizmet Sempozyumu-2013* (s. 353-366). Kocaeli: Gündem Çocuk.
- ASLAN, E. (2016). Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanları ve Çocuk Evi Sorumlularının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri. ANKARA: Hacettepe Üniversitesi.
- ATAUZ, Ö. S. (2011). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Aileye Dönüş ve Aile Yanında Destek Projesine İlişkin Değerlendirmeleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:22 Sayı:2 101-112.
- BAŞER, H. (2013). Çocuk Refahı Alanında Yeni Hizmet Modeli "Çocuk Evleri". *Yüksek Lisans Tezi*. KONYA.
- BETER, Ö. (2010). Türkiye ve İngiltere'de Çocuk Koruma Sistemleri. *Doktora Tezi*. ANKARA: Hacettepe Üniversitesi.
- BIYIKLI, L. (1995). Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve SOS Çocuk Köyleri. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*.
- BURNUKARA, P., & UÇANOK, Z. (2012). İlk ve Orta Ergenlikte Akran Zorbalığı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 68-82.
- CILGA, İ. (2004). *Bilim ve Meslek Olarak Türkiye'de Sosyal Hizmet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- CÜCELOĞLU, D. (1997). *İnsan ve Davranışı*. İSTANBUL.

- ÇELİK, C. (2016). Komşularının Çocuk Evlerine İlişkin Değerlendirmeleri. *Yüksek Lisans Tezi*. ANKARA: Hacettepe Üniversitesi.
- ÇOBAN, A. İ. (2015). Türkiye'de Korunma İhtiyacı İçindeki Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Değerlendirilmesi. *1. Uluslararası Çocuk Koruma Kongresi Bildiri*.
- ÇOCUK KORUMA KANUNU. (tarih yok).
- Çocuk Yuvaları Yönetmeliği, M. 2. (tarih yok).
- DELİKTAŞ, A., KÖRÜKCÜ, Ö., & KUKULU, K. (2015). Farklı Gruplarda Annelik Deneyimi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt:5 Sayı:4 Syf.274-283.
- DOĞAN, R. (2013/2). Bir Koruma Tedbiri Olarak Koruyucu Aile Kurumu ve Koruyucu Aile Yönetmeliği. *Ankara Barosu Dergisi*.
- DUYAN, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri*. ANKARA: Aydınlar Matbaacılık.
- DUYAN, V. (2013). Sosyal Hizmetin İşlev ve Rollerini. *Toplum ve Sosyal Hizmet*.
- DUYAN, V., & Selahattin GELBAL. (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 8-9.
- DUYAN, V., ÖZGÜR SAYAR, Ö., & ÖZBULUT, M. (2008). *Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak*. ANKARA: 2008.
- E.ÇENGELCİ. (1988). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler ve Mülki Amirlere Düşen Başlıca Görevler. *Türk İdare Dergisi*, 378.
- ERGUNCU, H. (1991). Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal Değişme ve Gelişmeler Işığında Korunmaya Muhtaç Çocuklar. *Yayınlanmamış Kamu Yönetimi Uzmanlık Tezi, TODAİE Kamu Yönetimi Uzmanlık Programı*. ANKARA.
- ESKİN, M. (2011). Sorun . M. ESKİN içinde, *Sorun Çözme Terapisi* (s. 5). ANKARA: HYB Basım Yayın.

- GELMEZ, Ö. S. (2014). Kadının Bakım Emeginin Sosyal Hizmet Politikaları Üzerinden Değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. ANKARA, HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ.
- GÖKÇEARSLAN, K. K. (2004). Türkiye'de Çocuğun Korunması:Osmanlı'dan Günümüze Çocuk Refahına Yönelik Düzenlemeler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:15 Sayı:1 15-25.
- HAKLARI, S. B. (tarih yok). 19/1 Madde.
- <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/teskilat-yapisi/baskanliklarimiz/bakim-hizmetleri-daire-bsk>. (2017, 04 26). www.aile.gov.tr.
- İŞIKHAN, V. (2011). *Sosyal Hizmet ve Tükenmişlikle Başa Çıkma*. ANKARA: Vizyon Ofset.
- Kanun, M. (tarih yok). 347/1. Madde.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. ANKARA: Nobel Yayın.
- KARATAŞ, K. (2007). Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:18 Sayı:2 .
- KAYA, Z., & KAYA, O. N. (2013). Öğretmen Eğitiminde Vignette Tekniği ve Uygulamaları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 129-142.
- KOŞAR, N. G. (1987). Korunmaya Muhtaç Çocuklar. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi sayı:5*, 72.
- Kurumu, T. D. (2017). *Sözlük*. Ankara.
- MEDENİ, K. (tarih yok). 347/2.
- NALBANT, Ş. (2016). Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Çocuk Evleri Bakım Modelinin Toplumsallaşmaya İlişkin Rolü:Kayseri Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. KAYSERİ: Erciyes Üniversitesi.

- ÖNTAŞ, Ö. (1998). Kurum Bakımı Deneyimi Olan Genç Yetişkinlerin Sosyal Destek Sistemleri ve Ruh Sağlığı Durumları. *Yüksek Lisans Tezi*. ANKARA: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ.
- ÖZCAN, Z. Ş. (2008). Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi: Ulusal Örnekleme Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 235.
- Perlman, H. (1972). "The Problem Solving Model in Social Casework" Theories of Social Csework. H. Perlman içinde, *The Problem Solving Model in Social Casework* (s. 133-136). Chicago: The University of Chicago Press.
- Raporu, İ. F. (2017, 04 19). *Denetim Hizmetleri Başkanlığı*. www.aile.gov.tr adresinden alınmıştır
- SEVER, M. (2015). Kadınlık, Annelik, Gönüllü Çocuksuzluk: Elisabeth Badinter'den Kadınlık mı Annelik mi?, Tina Miller'dan Annelik Duygusu: Mitler ve Deneyimler ve Corinne Maier'den No Kid üzerinden bir karşılaştırmalı okuma. *Fe Dergi*, Cilt:7 Sayı:2 syf.72-86.
- SEYYAR, A. (2002). Sosyal Siyaset Terimleri. A. SEYYAR içinde, *Ansiklopedik Sözlük* (s. 328-329). İSTANBUL: Beta Yayınları.
- Sheafor, B. W., & Charles J. Horejsi. (2012). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. ANKARA: Nika Yayınevi.
- ŞENOCAK, H. (2005). Korunmaya Muhtaç Çocuklar: İstanbul Yetiştirme Yurtları Üzerine Bir Alan Araştırması. *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- ŞENOCAK, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *İ.Ü İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Yayını*, s. 178-179.
- ŞİMŞEK, N. E. (2007). *Koruyucu Aile*. ANKARA: Ankara Barosu Yayınları.
- THOMPSON, N. (2013). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak*. ANKARA: Dipnot Yayıncılık.

- TOMANBAY, İ. (1999). *Sosyal Çalışmayı Yapılandırmak*. Ankara: SABEV Yayınları.
- TURAN, N. (1999). *Sosyal Kişisel Çalışma Birey ve Aile için Sosyal Hizmet*. Ankara: Aydınlar Matbaası.
- ULUÇ, F. Ö. (1997). Psikososyal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı. F. Ö. ULUÇ içinde, *Psikososyal Açıdan Koruyucu Aile Bakımı* (s. 22). ANKARA: Atilla Yayıncılık Kitapevi.
- USLU, R. Ö. (2011). Yararlandıkları Hizmet Modeline Göre Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Davranış ve Duygusal Sorunlar . *Yüksek Lisans Tezi*. İZMİR: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ÜSTÜNER, S., EROL, N., & ŞİMŞEK, Z. (2005). Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*.
- www.aile.gov.tr. (2017). <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/istatistikler>. www.aile.gov.tr adresinden alınmıştır
- www.aile.gov.tr. (2017). <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/mevzuat/yonetmelikler>. www.aile.gov.tr adresinden alınmıştır
- www.koruyucuaile.gov.tr. (2017, 04 20). *koruyucu aile istatistikleri*. www.koruyucuaile.gov.tr adresinden alınmıştır
- www.unicef.org. (tarih yok).
- YAMAN, F. (2010). Bakıcı Annelerin Sosyo-Ekonomik ve Çalışma Yaşamlarına İlişkin Özellikleri-Ankara Örneği. ANKARA: Hacettepe Üniversitesi.
- YAZICI, E. (2012). Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 503.
- YAZICI, E. (2013). Türkiye'de Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler: Kurum Bakımı Hizmetinden Yararlanmış Bireyler Üzerine Bir Araştırma. *Doktora Tezi*. İZMİR: Dokuz Eylül Üniversitesi.

- YAZICI, E. (2014). Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, syf.247-270.
- YILDIRIM, R. (2012). Akran ZORBALIĞI. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 10;Sayı 2.
- YILDIRIM, Ş. (2016). Çocuk Evlerinde Kalan Çocukların İlişki Dinamikleri:İzmir Örneği. *Doktora Tezi*. ANKARA: Hacettepe Üniveristesi.
- YOLCUOĞLU, İ. G. (2009). Türkiye'de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 43-57.
- Yönetmeliği, K. A. (tarih yok). Madde 23.
- Yönetmelik, Ç. E. (tarih yok). *Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. 04 14, 2017 tarihinde www.aile.gov.tr adresinden alındı
- Yönetmelik, Y. Y. (tarih yok).
- YÜKSELEN, E. Y. (2007). Korunmaya Muhtaç Yedi-Onbir Yaş Grubundaki Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:18 Sayı:1 53-72.
- (2017, 04 19). www.mevzuat.gov.tr adresinden alınmıştır
- aile, K. (2017, 04 2017). *Koruyucu Aile Bakım Modelleri*. www.koruyucuaille.gov.tr adresinden alınmıştır

EK-1 GÖRÜŞME FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

“ÇOCUKLARA HİZMET VEREN KURULUŞLARDA ÇALIŞAN BAKIM
ELEMENLARININ YAŞADIKLARI ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ-
AMASYA İLİ ÖRNEĞİ KONULU ARAŞTIRMA İÇİN HAZIRLANAN SORU
KÂĞIDI”

Değerli Katılımcılar,

Bu çalışma bir araştırma çalışması olup araştırmanın amacı çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarının bazı özellikleri(sosyo-ekonomik özellikleri, bazı aile özellikleri, çalışma hayatına başlangıç yaşantıları ile ilgili özellikleri, çocuklarla ilişkilerle ilgili özellikleri, çocuk evindeki bazı yaşantılarıyla ilgili özellikleri) ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek, bakım elemanlarının hangi alanlarda desteğe ihtiyaçlarının olduğunu ortaya çıkararak, çocukların daha iyi hizmet almasını sağlayacak çözüm önerileri sunmaktır.

Yapılacak olan bu araştırma ile bakım elemanlarının sorunları görünür kılacak, çalışma sonucunda bakım elemanlarının hangi alanda destekleneceğinin belirlenmesinin yanı sıra, hizmet alan çocuktan, bakım elemanlarıyla birlikte hizmet veren personele kadar birbiriyle etkileşim halinde olan tüm personelin daha verimli ve mutlu bir şekilde hizmet vermesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Soru kâğıdına vereceğiniz cevaplar araştırma için korunacak olup sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız zaman için şimdiden çok teşekkür ederim.

GAMZE YÜKSEL

1.BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:
3. Eğitim durumunuz:
4. Medeni Durumunuz: Bekar () Evli () Diğer ()
5. Eve giren aylık geliriniz ne kadar?
6. Eve giren aylık toplam geliriniz ne kadar?
7. Sizce evinize giren gelirin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

a)Evet b) Hayır

8.İkamet ettiğiniz evin durumu

- a) Kendimize ait
- b) Kira
- c) Lojman
- d) Diğer.....

9. İkamet ettiğiniz evin niteliği ve fiziksel durumu

- a) Apartman (..... Kat)
- b) Müstakil (..... Katlı)
- c) Gecekondu

2.BÖLÜM

10.Yaşadığınız ailenin yapısı nedir?

- a) Çekirdek Aile b) Geniş Aile

11. Çocuğunuz var mı? a) Evet b) Hayır (Cevabınız hayır ise 16. Soruya geçiniz)

12. Kaç tane çocuğunuz var?

13. Çocuğunuz ile aranızdaki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- a) Çocuğumla iletişime açığımdır.

- b) Kendi işlerimle o kadar meşgulümdür ki çocuğumun taleplerini genellikle görmezden gelirim.
- c) Çocuğumun ihtiyaçlarını yerine getirmeye çalışırım ama kolayca sinirlenebilirim.
- d)Çocuğumun birey olarak kişiliğine saygı gösterir, talep ve duygularını dikkate alırım.
- e) Çocuğumun isteklerinden ziyade kendi isteklerimin yapılması konusunda ısrarcı davranışlara yönelirim.
- f) Çocuğumdan gelen her türlü iletişim isteğine olumlu karşılık veririm.
- g) Kendi ruh halimle doğru orantılı olarak çocuğumla olan ilişkiyi duruma göre değiştiririm. Kimi gün çok ilgili olabilirken kimi gün çok duyarsız olabilirim.

14. Görev aldığınız çocuk evinde korunma ve bakım altında olan çocuklar ile kendi çocuklarınız arasında nasıl bağlantı kurmaktasınız?(Tek bir seçenek işaretleyiniz).

- a) Kendi çocuklarıma evimde nasıl davranıyorsam çocuk evinde kalan çocuklara aynı şekilde davranırım.
- b) Çocuk evinde kalan çocuklarla kendi çocuklarımla özelliklerinin farklı olduğunu bilir buna göre davranırım.
- c) Görevim olan sınırlar dâhilinde çocuklarla iletişim kurar ve ilişkiyi bu şekilde şekillendiririm.

15) Sizce annelik deneyiminin çocuk evinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

16) Kendinizi çocuk evinde ailenizdeki hangi role daha uygun görüyorsunuz?

- a) Annelik b) Ablalık c) Babalık
d) Kardeşlik

17) Aile ilişkileriniz nasıldır?(Tek bir seçenek işaretleyiniz).

- a) Birbirine bağılı, sevgi dolu, aile bireyleri birbirini anlayan birbirine destek olan, iletişime açık
- b) Birbirinden kopuk, genellikle bireysel, aile bireyleri birbirini anlamayan birbirinden haberi olmayan, iletişime kapalı
- c)Genellikle değişkenlik gösteren, bazen sevgi dolu ve iletişime açık, bazen kavgacı ve iletişime kapalı

3. BÖLÜM

18. Çocuk evinde işe alınma ve işe seçim süreciniz nasıl gerçekleşti? Aşamaları ile birlikte açıklayınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19.Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü'nde asil bakım elemanı mı yedek bakım elemanı mı olarak görev yapıyorsunuz?

a)Asil Bakım Elemanı b) Yedek Bakım Elemanı(Cevabınız a seçeneği ise 23. Soruya geçiniz.)

20.Yedek bakım elamanı (İzinli veya raporlu asil bakım elemanının yerine kısa süreliğine çalışan bakım elemanı) iseniz, görevinizi yaparken ne tür zorluklar yaşıyorsunuz? Açıklayınız.

.....

.....

f)Çocuklar bilinçli tercihler yapmaları yönünde teşvik edilir.

g)Çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterilir.

h)Çocukların kimlik duygusu desteklenir.

İ)Çocuklara, öz değer ve öz güven kazandırılır.

i)Personel ve çocuklar arasında, olumlu ve güvenli bir ilişki bulunmaktadır. Çocuklar personelin gözetiminde rahat ve huzurludur.

j)Personel çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davranır.

27.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde bulunan Çocuk Evleri Hizmet Modeli hakkında göreve başlamadan önce nasıl bilgi sahibi oldunuz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

28.Çocuk evlerinde göreve başlamadan önce çalışacağınız alan ve yapacağınız görev hakkında herhangi bir bilginiz var mıydı?

a) Evet

b) Hayır

29. Cevabınız evet ise bu bilgiye nasıl ve kim tarafından ulaştınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

40.Çocuklar size nasıl hitap eder?.....

41.Çocuklarla çalışırken hangi konularda zorlanırsınız?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

42.Zorlanınca ne tür bir bilgiye gereksinim duyuyorsunuz? Açıklayınız

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

 43. Bakımı ile ilgilendiğiniz çocuklar ile ilgili herhangi bir problem yaşandığında ilk olarak ne yaparsınız? (Sadece birini seçiniz)

- a) Yaşanılan problemin niteliği göz önünde bulundurularak; ilk olarak problemi kendim çözmeye çalışırım ve sonrasında grup sorumlusunda bilgi veririm.
- b) Yaşanılan problem ne olursa olsun, hemen grup sorumlusunu ararım.
- c) Yaşanılan problemin niteliğinden çok çocuğun yüksek yararını düşünürüm ve kendim çözerim.
- d) Yaşanılan problemin niteliğine göre diğer bakım elemanı arkadaşlara bu konuda tecrübelerinin olup olmadığını sorarım ve sonrasında ne yapacağıma karar veririm.

44. Şimdi size çocuklarla ilgili karşılaştığınız bazı durumlar vereceğim. Bu durumlarda çocuğun davranışını düşünerek yanıtlayınız.

1. Çocuklar benimle, sevinçli-üzüntülü-heyecanlı, olduğu zamanlarda duygularını paylaşırlar

- a) Evet b) Hayır

2. Çocuklar benimle, özel (erkek/kız arkadaş ya da cinsellik) konuları konuşmaktan çekinmezler

- a) Evet b) Hayır

3. Çocuklar benimle, günlük hayatta karşılaştıkları sorunlar ile ilgili paylaşımda bulunurlar.

- a) Evet b) Hayır

4. Çocuklar benimle, ev ortamından-ortak yaşamdan-görevli olmamdan kaynaklı paylaşımda bulunurlar

- a) Evet b) Hayır

5. Çocuklar benimle sadece temel ihtiyaçları çerçevesinde paylaşımda bulunurlar

a) Evet b) Hayır

6.Çocuklar genellikle benimle paylaşımda bulunmazlar, grup sorumlusu ile iletişime geçerler

a) Evet b) Hayır

7.Çocuklar benimle iletişim kurmazlar, fakat ben onları temel ihtiyaçları, duygusal ve özel durumları konusunda iletişim kurmaya zorlarım

a) Evet b) Hayır

8.Çocuklar görevimin sadece yemek ve temizlik yapmak olduğunu düşünürler ve bu yüzden görüşlerime değer vermez, beni dinlemezler.

a) Evet b) Hayır

9. Evde çocuklarla paylaşımımı arttırmak için çocuğun sevdiği yemeği yapmak, hoşlandığı

Oyunları beraber oynamak vb. faaliyetlerde bulunur, karşılığında da çocuktan olumlu geri dönüşler alırım.

a)Evet b) Hayır

10. Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi okuyarak geliştirmeye çalışır, gerekli yerlerden destek talep ederim.

a)Evet b) Hayır

11.Çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmek için kendimi meslek elemanlarından destek alarak geliştirmeye çalışırım.

a)Evet b) Hayır

Aşağıda cevaplayacağınız 45-49. soru örnek vakalar kuruluş deneyimleriniz sonucu kazanmış olduğunuz becerilere yönelik sorulmuş olup, bu soruları kendi özgün fikirleriniz ile cevaplayınız.

45. Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde nöbetiniz esnasında saat 02:00 sularında evde kalan çocuklardan Ali isimli çocuğun kendisinden 2 yaş küçük olan Fatih isimli çocuğun üzerinde yatar pozisyonda olduğunu ve ikisinin de üzerinde sadece iç çamaşırları giyinik şekilde bulduğunuzda ne yaparsınız ve nasıl davranış gösterirsiniz? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bu tür vakalarla ilgili yapılacak işlemleri ilişkin bilgileri kimden/nasıl öğrendiniz? Açıklayınız

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

46.Bakım elamanı olarak görev yaptığınız evde nöbetiniz esnasında evde kalan çocuklardan Fatma isimli çocuğun gece uyumak için odasına geçtiğini fakat sabah saat 07:00 sularında yatağında olmadığını, evi aradığınızda evde olmadığını gördüğünüzde ne yaparsınız? Açıklayınız.

.....

Bu tür vakalarla ilgili yapılacak işlemleri ilişkin bilgileri kimden/nasıl öğrendiniz?
 Açıklayınız

.....

.....

Bu tür vakalarla ilgili yapılacak işlemleri ilişkin bilgileri kimden/nasıl öğrendiniz?

Açıklayınız

.....

50. Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında kalan çocukların olumlu davranışlarının nasıl destekleneceğini biliyor musunuz?

a) Evet

b) Hayır

Cevabınız Evet ise örnek vererek açıklayınız.

.....

a) Destekleyici /Motive edici /Cesaret verici b) Hoşgörülü c) Baskıcı d) Hoşgörüsüz

e) İletişime açık f) İletişime kapalı g) Diğer

54. Grup sorumlusunun size yönelik davranışları çocuklarla iletişiminizi nasıl etkiler?

a) Olumlu b) Olumsuz c) Etkilemez d) diğer

55. Sizin grup sorumlusuna yönelik davranışlarınız nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

a) Öğrenmeye istekli/Meraklı b) İletişime açık c) İletişime kapalı

d) Uyumlu

e) Kendi bildiğini yapan/Dediğim dedik f) Hatalarından ders çıkarabilen

g) Tüm uyarılara rağmen hatalarını düzeltmeyen h) diğer

56. Çocuk evlerinde görevli diğer personelin size karşı davranışları nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

a) İletişime açık b) İletişime kapalı c) Destekleyici d) Bireysel/Bağımsız

e) Kendi bildiğini yapan/Dediğim dedik f) Hatalarından ders çıkarabilen

g) Tüm uyarılara rağmen hatalarını düzeltmeyen h) diğer

57. Sizin görevli diğer personele karşı davranışlarınız nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

a) İletişime açık b) İletişime kapalı c) Destekleyici d) Bireysel/Bağımsız e) diğer

58. Görevli diğer personelin size karşı davranışları çocuklarla iletişiminizi nasıl etkilemektedir?

a) Olumlu b) Olumsuz c) Etkilemez

59. Görev aldığınız evde korunma ve bakım altında olan çocukların size karşı davranışları nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a)Küçümseyici/ saygısız b) Saygılı c) Uyumlu d) İletişime açık e) İletişime kapalı
- f) Uyumsuz/agresif g) diğer

60. Sizin görev aldığınız evde korunma ve bakım altında olan çocuklara olan davranışlarınız nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a) Anlayışlı b) Baskıcı c) İletişime açık d) İletişime kapalı
- e)öğrenmeye teşvik edici
- f) Otoriter/Kuralcı g) Diğer

61. Çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin size karşı davranışları nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- a) Personelin gelişimini destekleyici b) Personelin görüş ve düşüncelerine önem veren
- c) Personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen d) Güven veren
- e) Güven vermeyen f)Kolay Ulaşılabilir g) Ulaşılabilirliği zor
- h) Diğer

62. Çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilerin davranışları sizin çocuklarla iletişiminizi nasıl etkilemektedir?

- a) Olumlu b) Olumsuz c) Etkilemez

63. Sizin çocuk evleri yönetiminde bulunan idarecilere karşı davranışlarınız nasıldır?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- a)Saygılı b) Uyumlu c) Uyumsuz d) Şikayetçi e)Hiyerarşiyi gözeten
- f) Hiyerarşiyi gözetmeyen g) Haklarını aramayı bilen/talepkar h) Hakları konusunda talepkar olmayan

I) Diğer

64. Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde bulunan idarecilerin size yönelik davranış ve tutumları nasıldır?

- a) Personelin gelişimini destekleyici b) Personelin görüş ve düşüncelerine önem veren
- c) Personelin görüş ve düşüncelerine önem vermeyen d) Güven veren
- e) Güven vermeyen f) Kolay Ulaşılabilir g) Ulaşılabilirliği zor h) Diğer

65. Sizin Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde bulunan idarecilere yönelik davranış ve tutumlarınız nasıldır?

- a) Saygılı b) Uyumlu c) Uyumsuz d) Şikayetçi e) Hiyerarşiyi gözetemeyen
- f) Hiyerarşiyi gözetmeyen g) Haklarını aramayı bilen/talepkar h) Hakları konusunda talepkar olmayan
- i) Diğer

66. Çocuk evleri yönetiminden evlerde karşılaşılan zorluklarla ilgili yeteri kadar destek gördüğünüzü düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

67. İl Müdürlüğünden evlerde karşılaşılan zorluklarla ilgili yeteri kadar destek gördüğünüzü düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

Soru kâğıdında bulunan sorular dışında eklemek istediğiniz bir konu var mı? Varsa lütfen belirtiniz

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İçten yanıtlarınız için teşekkür ederim..

EK 2 SOSYAL SORUN ÇÖZME ENVANTERİ

Aşağıda, günlük yaşamda sorunlarla karşılaştıklarında insanların düşünebileceği, hissedebileceği ve davranabileceği bazı ifadeler yer almaktadır. Sizin ya da sevdiğinizlerin mutluluğunu büyük ölçüde etkileyebilecek sağlık, aile üyeleriyle çatışma, okul ya da işteki performansınızla ilgili önemli sorunlardan söz ediyoruz. Lütfen her bir ifadeyi okuyunuz ve sizin için aşağıda belirtilen rakamlardan en doğru olduğuna inandığınız rakamı seçiniz. İfade edilen durumlarla karşılaştığınızda genellikle ne düşündüğünüzü, ne hissettiğinizi ve nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak, uygun seçeneği, rakamların yanındaki kutucuğa yazınız.

0 = Benim için kesinlikle doğru değil

1 = Benim için çok az doğru

2 = Benim için orta düzeyde doğru

3 = Benim için oldukça doğru

4 = Benim için kesinlikle doğru

No	Seç	İfade
1		Bir sorunu kısa sürede ve pek fazla çaba harcamadan çözemediğimde, aptal ya da yetersiz olduğumu düşünme eğilimindeyim.
2		Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında sahip olduğum tüm bilgileri incelemek ve neyin en uygun veya önemli olduğuna karar vermeye çalışmaktır.
3		Sorunlarımı çözmek için çaba harcamak yerine, onlar hakkında endişelenerek daha fazla zaman harcarım.
4		Çözmem gereken önemli bir sorunum olduğunda, genellikle kendimi tehdit edilmiş hisseder ve korkarım.
5		Karar verirken, genellikle farklı seçenekleri yeteri kadar dikkatli bir şekilde değerlendirmem ve karşılaştırmam.
6		Bir sorunum olduğunda, bunun bir çözümü olduğundan sıklıkla kuşku duyarım.
7		Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar verirken, her bir seçeneğin diğer insanların morali üzerindeki olası etkisini dikkate almada genellikle başarısız olurum.

8		Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımında, çoğunlukla bir dizi olası çözüm üzerinde düşünür ve daha iyi bir çözüm için farklı çözümleri bütünleştirmeye çalışırım.
9		Önemli bir karar vermem gerektiğinde, genellikle kendimi sınırlı hissederim ve kendimden emin değilimdir.
10		Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, genellikle ısrar eder ve kolayca vazgeçmezsem, en sonunda iyi bir çözüm bulabileceğimi düşünürüm.
11		Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde, genellikle akla gelen ilk fikre göre hareket ederim.
12		Bir sorunum olduğunda, genellikle bunun bir çözümü olduğuna inanırım.
13		Büyük, karmaşık bir sorunla karşılaştığımda, genellikle onu bir kerede çözebileceğim daha küçük sorunlara bölmek için çaba harcarım.
14		Bir soruna çözüm bulduktan sonra, ortaya çıkan sonuçla, çözüme karar verdiğimde öngördüğüm sonucu karşılaştırmak için genellikle zaman harcamam.
15		Sorunları kendim çözmeye çalışmadan önce, genellikle kendiliğinden çözümlenip çözülmeyeceğini görmek için beklerim.
16		Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri durumu analiz etmek ve beni isteğimden alıkoyan engelleri belirlemeye çalışmaktır.
17		Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, çok öfkelenir ve hüsran yaşarım.
18		Zor bir sorunla karşılaştığımda, ne kadar sıkı çalışırsam çalışayım, onu kendi kendime çözebileceğimden sıklıkla şüphe duyarım.
19		Soruna ilişkin çözümlerimi uyguladıktan sonra, sonuçlarından genellikle memnun olurum.
20		Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun çözülmesi gereken daha önemli bir başka sorundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemeye çalışırım.
21		Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle mümkün olduğu kadar onu çözmeye çalışmayı sonraya ertelerim.
22		Bir soruna çözüm bulduktan sonra, sonuçların tümünü değerlendirmek için genellikle zaman harcamam.
23		Yaşamımdaki sorunlarla uğraşmaktan kaçınmak için, genellikle yolumu değiştiririm.
24		Zor sorunlar beni altüst eder.

25		Bir sorunun en iyi çözümünün ne olduğuna karar vermeye çalışırken, her bir eylem seçeneğini gerçekleştirmenin genel sonuçlarını tahmin etmeye çalışırım.
26		Onlardan kaçınmaya çalışmak yerine, genellikle sorunlarımla doğrudan yüzleşirim.
27		Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla yaratıcı olmaya ve orijinal ya da geleneksel olmayan çözümler bulmaya çalışırım.
28		Bir sorunu çözmeye teşebbüs ettiğimde, genellikle akla gelen ilk iyi fikirle yola çıkarım.
29		Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, genellikle bir dizi olası çözüm düşünür, sonra da bunların üzerinden gider, daha iyi bir çözüm oluşturmak için farklı çözümlerin bu duruma nasıl aktarılabileceğini düşünürüm.
30		Bir sorun için olası çözümler düşünmeye çalıştığımda, genellikle çok fazla seçenek üretemem.
31		Sorunlarla yüzleşmek ve onlarla uğraşmaya zorlanmak yerine genellikle kaçınmayı tercih ederim.
32		Karar verirken, genellikle her bir olası eylemin kısa vadeli sonuçlarını değil aynı zamanda uzun vadeli sonuçlarını da dikkate alırım.
33		Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle neyin doğru neyin yanlış gittiğini analiz etmeye çalışırım.
34		Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, sorunu ele almak için, genellikle mümkün olduğu ölçüde farklı seçenekler düşünmeye çalışırım.
35		Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle duygularımı inceler ve onların daha iyiye doğru ne kadar değiştiklerini değerlendiririm.
36		Bir soruna çözüm getirmeden önce, başarı şansımı artırmak için sıklıkla bulduğum çözümü uygular ya da prova ederim.
37		Zor bir sorunla karşılaştığımda, yeteri kadar sıkı çalışırsam, genellikle bu sorunu kendi kendime çözebileceğime inanırım.
38		Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorun hakkında mümkün olduğu kadar çok veri toplamaktır.
39		Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun benim ya da sevdiğilerimin iyiliği için ne kadar önemli olduğunu belirlemek üzere durumu değerlendiririm.
40		Sorunları çözmeyi, genellikle bir şey yapabilmek için çok geç olana kadar ertelerim.

41		Bir sorunu çözmeye çalışmadan önce, genellikle sorunun benim ya da sevdiğilerimin iyiliği için ne kadar önemli olduğunu belirlemek üzere durumu değerlendiririm.
42		Sorunlarımdan kaçmak için harcadığım zamanın, onları çözmek için harcadığım zamandan daha fazla olduğunu düşünüyorum.
43		Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, sıklıkla kendimi açıkça düşünemeyecek kadar altüst hissederim.
44		Bir sorun için çözüm düşünmeye başlamadan önce, genellikle tam olarak neyi başarmak istediğimi açık hale getiren spesifik bir amaç oluştururum.
45		Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin artı ve eksilerini değerlendirmek için zaman ayırmam.
46		Bir sorun için bulduğum çözümün sonucu tatmin edici değilse, genellikle neyin yanlış gittiğini bulmaya çalışır ve ardından yeniden denerim.
47		Zor bir sorun üzerinde çalıştığımda, öylesine altüst olurum ki, sıklıkla kendimi şaşkın ve akli karışmış hissederim.
48		Yaşamımdaki sorunları çözmek zorunda olmaktan nefret ediyorum.
49		Bir soruna çözüm bulduktan sonra, genellikle durumun daha iyiye doğru değişip değişmediğini, mümkün olduğu ölçüde dikkatli bir şekilde değerlendirmeye çalışırım.
50		Sorunları çözerken, genellikle serinkanlı, sakin ve kendine hâkim kalabilirim.
51		Bir sorunum olduğunda, genellikle onu bir sorun olarak değil de, olumlu yönde yararlanılacak bir fırsat olarak görmeye çalışırım.
52		Bir sorunu çözmeye çalıştığımda, genellikle aklıma daha başka bir fikir gelmeyinceye kadar olabildiğince çok alternatif çözümler düşünürüm.
53		Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir çözüm seçeneğinin sonuçlarını tartmaya ve birbirleriyle karşılaştırmaya çalışırım.
54		Çözmem gereken önemli bir sorunum olduğunda, sıklıkla bunalır ve hareket edemeyecek hale gelirim.
55		Sorunlara ilişkin çözümlerim, genellikle sorun çözme amaçlarıma ulaşmada başarılıdır.
56		Zor bir sorunla karşılaştığımda, genellikle sorundan kaçınmaya ya da onu çözmek için bir başkasından yardım almaya çalışırım.

57		Bir sorun için en iyi çözümün ne olduğuna karar vermeye çalıştığımda, genellikle her bir alternatif eylemin kişisel duygularım üzerindeki etkisini değerlendiririm.
58		Çözmem gereken bir sorunum olduğunda, yaptığım şeylerden biri çevremdeki hangi dışsal etmenlerin soruna katkı verebileceğini incelemektir.
59		Yaşamımda bir sorun ortaya çıktığında, genellikle kendimi buna neden olmakla suçlarım.
60		Karar verirken, genellikle her bir seçeneğin sonuçları hakkında çok fazla düşünmeksizin duygularımla hareket ederim.
61		Karar verirken, seçenekleri değerlendirmek ve karşılaştırmak için genellikle sistematik bir yöntem kullanırım.
62		Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, soruna mümkün olduğu kadar farklı açılardan yaklaşmaya çalışırım.
63		Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım başarısız olunca, genellikle vazgeçmem gerektiğini ve yardım aramam gerektiğini düşünürüm.
64		Olumsuz duygulara sahip olduğumda, bu duygulara neden olabilecek sorunu bulmaya çalışmak yerine, o ruh halimi sürdürmeye eğilimim vardır.
65		Bir soruna çözüm bulmaya çalıştığımda, soruna mümkün olduğu kadar farklı açılardan yaklaşmaya çalışırım.
66		Bir sorunu anlamakta güçlük çektiğimde, genellikle onu açığa kavuşturmaya yardımcı olacak daha spesifik ve somut bilgi elde etmeye çalışırım.
67		Bir sorunum olduğunda, sorunu başarılı bir şekilde çözemem durumunda yaşayacağım zarar ve kayıp üzerinde durma eğilimim vardır.
68		Bir sorunu çözmek için ilk çabalarım boşa çıktığında, cesareti kırılmış ve depresif hissetme eğilimim vardır.
69		Uyguladığım bir çözüm, sorunumu tatmin edici bir şekilde çözemediğinde, bunun neden işe yaramadığını incelemek için zaman ayırmam.
70		İş karar vermeye geldiğinde, fazla düşünmeden hareket ettiğimi düşünüyorum.

EK-3 ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih:18/07/2017

Tez Başlığı : Konusu: Çocuk Bakım Elemanlarının Bazı Özellikleri İle Sosyal Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi-Amasya Örneği

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 198 sayfalık kısmına ilişkin, 18/07/2017 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 18 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

18.07.2017

Adı Soyadı: Gamze YÜKSEL

Öğrenci No: N13228816

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Programı: Sosyal Hizmet

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ

EK-4 ETİK KURUL ONAYI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/433-407

22 Şubat 2016

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Sosyal Hizmet Bölümü öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ sorumluluğunda, yüksek lisans programı öğrencisi Gamze YÜKSEL tarafından yürütülen “Çocuklara Hizmet Veren Kuruluşlarda Çalışan Bakım Elemanlarının Yaşadıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri - Amasya İli Örneği” başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonununun 26 Ocak 2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. A. Haluk ÖZEN
Rektör

Elvan Bey